

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

ความเป็นมา

ด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ข้อที่ 13.2.1, 13.2.2 และ 13.3.1, 13.3.2 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2549: 28-30) ได้กำหนดให้การตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์หรือบางส่วนของผลงานวิทยานิพนธ์ ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือการเสนอผลงานบางส่วนต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) ในกรณีของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ในกรณีของนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา และตามมติของการประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 1/2551 เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2551 ได้เห็นชอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก มีภาระงานร่วมกัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รับผิดชอบการจัดประชุมทางวิชาการ

ต่อมาที่ประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 2/2551 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 ได้มีมติรับหลักการตามร่างโครงการจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก และให้มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งที่รับผิดชอบภาระงานตามมติที่ประชุมครั้งที่ 1/2551 จัดทำร่างโครงการเพื่อเสนอต่อที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ในวันเสาร์ที่ 6 ธันวาคม 2551 ซึ่งที่ประชุมอธิการบดีในครั้งนั้นมีมติเห็นชอบในหลักการตามเสนอ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ของนักศึกษาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาอื่นๆ และผู้สนใจทั่วไป

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี)

สาขาที่เปิดรับ : การศึกษา สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

สารบัญ / CONTENT

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ DEVELOPMENT OF GRADE 5 STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT AND SCIENCE PROCESS SKILLS BY USING INQUIRY INSTRUCTIONAL MODEL.....	5
จิรณัฐ ทางมีศรี/JEERANUT TANGMEESRI อัมรินทร์ อินทร์อยู่/AMMARIN INYOO	

การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 STRATEGIC MANAGEMENT AFFECTING THE OPERATION OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF LOWER CENTRAL REGION 2.....	27
ณัฐนันท์ พิทยะภักดิ์/NATTHANAN PITTHAYAPAT พิชญาภา ยืนยาว/PITCHAYAPA YUENYAW รัฐดาว พิศาลพงศ์/RATHDOW PHISALAPHONG	

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AFFECTING THE ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 8.....	45
นภัสนันท์ นิลบุตร/NAPHATSANAN NILABUT พิชญาภา ยืนยาว/PITCHAYAPA YUENYAW จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/JITTIRAT SAENGLOETUTHAI	

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารกับ การดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ DEVELOPMENT OF GRADE 8 STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT AND SCIENCE PROCESS SKILLS ON THE TOPIC OF FOOD FOR LIVING USING INQUIRY INSTRUCTION MODEL.....	64
พจนา กาญจนบุรากร/POTCHANA KANCHANABURANGKUN อัมรินทร์ อินทร์อยู่/AMMARIN INYOO	

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ROLE OF BASIC EDUCATIONAL INSTITUTION COMMITTEE AFFECTING STUDENT ASSISTANCE SYSTEM IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1.....	85
วันรณย์ ทิพย์วิมล/ RUENROM TIPYAVIMON จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/JITTIRAT SAENGLOETUTHAI ดวงใจ ชนะสิทธิ์/DAUNGJAI CHANASIT	

การศึกษาละครเพื่อสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 STUDY OF SEABLITE TO CONSTRUCT SCIENCE LABORATORY DIRECTION FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS.....	101
--	-----

รุ่งเรือง สังกะยา/RUNGREANG SANGRAY

สมปอง ทองงามดี/SOMPONG THONGNGAMDEE

อัมรินทร์ อินทร์อยู่/AMMARIN INYOO

สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนที่ จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ORGANIZATIONAL HEALTH THAT AFFECTS THE WORKING LIFE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PERSONNEL IN SCHOOLS FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES UNDER THE BUREAU OF SPECIAL EDUCATION	121
---	-----

วรรณพิมพ์ หนูมงกุฎ/WUNNAPIM NUMONGKUD

โยธิน ศรีโสภะ/YOTHIN SRISOPHA

ดวงใจ ชนะสิทธิ์/DUANGJAI CHANASIT

พฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ADMINISTRATORS' SUPERVISORY BEHAVIOR AFFECTING TEACHERS' PERFORMANCE ACCORDING TO TEACHER PROFESSIONAL STANDARDS IN SCHOOLS FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES UNDER THE BUREAU OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION.....	141
--	-----

วรารณณ์ เมฆขาว/WARAPORN MEKKHAO

โยธิน ศรีโสภะ/YOTHIN SRISOPHA

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/JITIRAT SAENGLOETUTHAI

การประเมินโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุรินทร์ EVALUATION OF THE GOODNESS BANK PROJECT AT WAT PRATUM WANARAM SCHOOL IN AMPHOE U-THONG, SUPHAN BURI	159
---	-----

อรพรรณ ตูจินดา/ORAPHAN TOUCHINDA.....

บทวิจารณ์หนังสือ : การโค้ชเพื่อการรู้คิด BOOK REVIEW : COGNITIVE COACHING.....	184
---	-----

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/JITTIRAT SAENGLOETUTHAI

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้

DEVELOPMENT OF GRADE 5 STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT AND SCIENCE PROCESS SKILLS BY USING INQUIRY INSTRUCTIONAL MODEL

จิรณัฐ ทางมีศรี / JEERANUT TANGMEESRI¹

อัมรินทร์ อินทร์อยู่ / AMMARIN INYOO²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเสียงและการได้ยิน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนและหลังเรียนกับเกณฑ์ และ 2) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 43 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเสียงและการได้ยินของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบแบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบแบบสืบเสาะหาความรู้ ความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) compare grade 5 students' science learning achievement on the topic of sound and hearing before and after learning by using inquiry instructional model and after learning achievement with the set criterion; and 2) compare the students' science process skills before and after learning by using inquiry instructional model. The samples selected by cluster random sampling were 43 grade 5 students from Tesaban Wat Choke School studying in the second semester of the academic year 2013. The research instruments constructed by the researcher consisted of: 1) lesson plans based on inquiry instructional model, 2) a science achievement test and 3) a science process skill test. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and dependent t-test.

The results of this research showed that:

1. Students' learning achievement on the topic of sound and hearing after being taught by the inquiry instructional model was higher than that of before, and higher than the set criterion with a statistical significance level of .05.
2. Students' science process skills being taught by the inquiry instructional model were higher than those of before with a statistical significance level of .05.

Keywords: inquiry instructional model, science learning achievement, science process skill

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตทุกคน ทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ ที่คนได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน ล้วนเป็นผลจากการนำความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ ความรู้วิทยาศาสตร์ทำให้เกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมาย มีผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างมาก ในทางกลับกันเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญมาก ที่จะให้มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งและยังทำให้คนได้พัฒนาชีวิต ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1) วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมของการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์

เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

ดังนั้น การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น (สถาบันวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 1) ในด้านการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ จึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงบทบาทของนักวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ โดยให้รู้จักวิธีแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาอย่างชัดเจน รู้จักตั้งคำถามที่เหมาะสมและหาคำตอบคำอธิบายได้ด้วยตนเอง นั่นคือ วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตนเอง และวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้นี้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กรมวิชาการ, 2546: 219) ได้เสนอไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมิน โดยวิธีการสอนดังกล่าวเน้นกิจกรรมที่สำคัญ คือ การทดลองและการอภิปรายระหว่างครูและนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งวิธีการสอนนี้ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางอย่างหลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลจากการศึกษาได้พบว่ามีวิธีเหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์วิธีหนึ่งคือ วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนววงจรการเรียนรู้ แบบ 5E (learning cycle) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่อิงทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Renner, 1984 อ้างถึงใน สรวุฒิ บุญยืน, 2542: 3) ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความเข้าใจในมิติทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แสวงหาความรู้และสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและความสามารถในการสื่อความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (ดรุณี เชื้อเจ็ดตน, 2540: 102) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้ารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง กล่าวแสดงออก สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากเนื้อหาบทเรียนและสามารถสรุปสาระสำคัญที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน ปัจจุบัน การเรียนจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ตามแนววงจรการเรียนรู้ แบบ 5E (learning cycle) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ฝึกให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสืบเสาะหาคำตอบ รู้จักใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา มีส่วนร่วม ในกิจกรรมมีความกระตือรือร้นกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นและสามารถคิดแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่หลากหลาย ในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัวตั้งคำถามหรือปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะศึกษา ได้พัฒนาระบบการคิดขั้นสูง มีการคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบด้วยกระบวนการที่หลากหลาย จากแหล่งเรียนรู้ทั้งสากลและท้องถิ่น คิดและตัดสินใจเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการตอบคำถามหรือแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่องค์ความรู้และเกิดการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ กระตุ้นและนำช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 5) ครูผู้สอนจำเป็นต้องช่วยเหลือนักเรียนอ่อนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2548: 2) พบว่านักเรียนยังขาดกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ไม่สามารถคิดและแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถพัฒนาวิธีคิดและวิเคราะห์แบบมีเหตุผล และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาสังกัดองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น ปีการศึกษา 2553 และ 2554 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค (ธรรมเสนานีวรคุณ) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.06 และ 42.13 ตามลำดับ (ข้อมูลทางวิชาการโรงเรียนเทศบาลวัดโชค, 2554: 22) และมีแนวโน้มลดลงและต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้คือร้อยละ 70 ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร่วมกับครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกันได้ศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์พบว่านักเรียนยังขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร ไม่ทราบขั้นตอนการแก้ปัญหา รวมถึงขาดทักษะในการที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ ขาดเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้นักเรียนขาดความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (กมล ภูประเสริฐ, 2540: 2) ถึงแม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะพยายามจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งใช้กระบวนการกลุ่มมาแก้ปัญหาดังกล่าวแต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มที่ดีซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540: 133-134) การเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มแบบเดิมซึ่งนักเรียนจะมีบทบาทในการเรียนไม่เท่าเทียมกันเป็นการทำงานที่เน้นผลงานมากกว่า

กระบวนการ ไม่ได้เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะความร่วมมือในการทำงานอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงไม่ค่อยสนใจเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ นอกจากนี้ จิราภรณ์ ศิริทวี (2541: 2 อ้างถึงใน รัชชัย บุญสวัสดิ์กุลชัย, 2543: 1) ได้ระบุว่าขณะนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหากับวิกฤติการณ์ทางการศึกษา 2 ประการ คือคุณภาพทางการศึกษาน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลการทดสอบล่าสุดระบุว่านักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในแนวโน้มที่ลดลง อีกทั้งไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะกระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำ เพื่อการสอบมากกว่ามุ่งให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนจำนวนมากคิดไม่เป็น ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่ชอบเรียนรู้ รุ่ง แก้วแดง (2541: 92) ได้สรุปการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นจึงสนใจที่จะแสวงหานวัตกรรมหรือวิธีที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดจากประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติการณ์มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมิใช่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างโดดเดี่ยว ยังมีการสัมพันธ์ก่อกำเนิดแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นมากการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นได้มาก (อุทัย ดุลยเกษม, 2542: 28) การออกแบบการเรียนรู้จะต้องให้เหมาะสมกับนักเรียนและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ คือกระตุ้นการตอบสนองต่อนักเรียนและมีความหลากหลายและพร้อมที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนขณะที่เกิดความสนใจการเรียนรู้ระหว่างนักเรียน และครูผู้สอนต้องมีลักษณะที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและมีปฏิสัมพันธ์กัน จากปัญหาและแนวคิดของนักศึกษาคควรนำแนวการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนโดยใช้วิธีสอนและเทคนิคใหม่ ๆ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543: 22) ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านใดด้านหนึ่งดีกว่าวิธีสอนและเทคนิคเดิมได้มีนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการเรียนรู้ไว้หลายแนว แนวทางหนึ่ง คือเสนอแนวทางการเรียนรู้ เช่น รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะ จากการศึกษาของนักการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและรูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะมีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อกันและกัน ดังรายงานการวิจัยของแคลเบลล์ (Camell, 1977) ได้ทำการศึกษาพบว่า การสอนโดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังพบว่าวัฏจักรการเรียนรู้มีผลทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น (Lawson, 1995: 423-424) รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะเป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง คาร์พลัส (Karplus, 1977: 169-175)

ได้เสนอวัฏจักรการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และช่วยลดความเบื่อหน่ายของการเรียนในห้องเรียน จากผลการวิจัยในประเทศของวิชาญ เลิศลพ (2543: 121) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามกิจกรรมวัฏจักรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติเอง ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อตัวนักเรียนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบวนการคิด สังคมคุณสมบัตินักเรียนแก้ปัญหา และสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาด้านสติปัญญาและความคิดของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมหรือจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ดีให้แก่ นักเรียน การเตรียมกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือให้นักเรียนได้เสาะแสวงหาค้นคว้าและสรุปสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจะสามารถพัฒนาสติปัญญา ความคิดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2546: 215)

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เพิ่มสูงขึ้น

วัตถุประสงค์

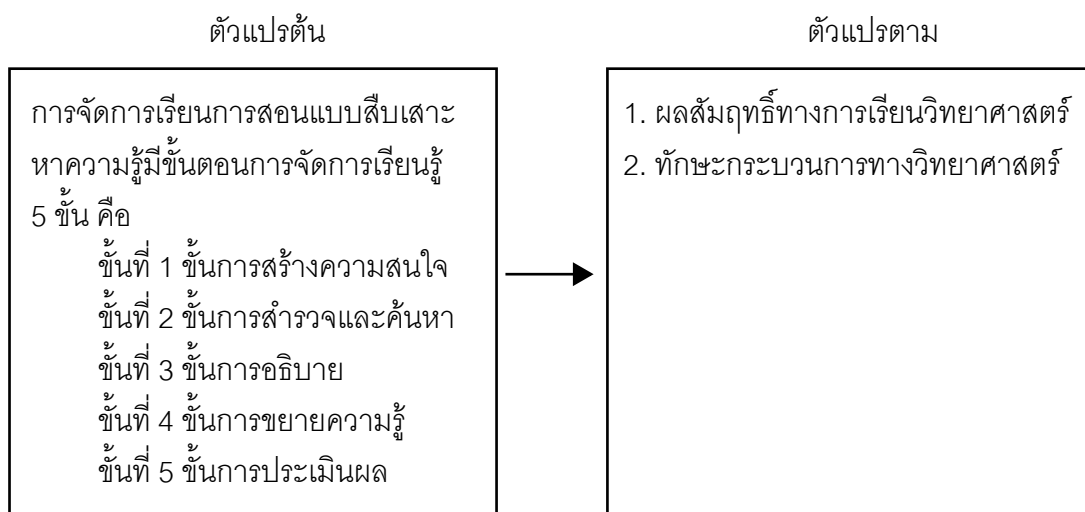
1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเสียงและการได้ยิน ที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทาง แก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง มีรายละเอียดดังนี้ การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันไป ในลักษณะของวัฏจักรการเรียนรู้ ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง (สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์, 2542: 7-8; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550: 5-8) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างควมสนใจ (engage) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำเข้าสู่บทเรียน จุดประสงค์ที่สำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ทำให้ผู้เรียนสนใจ ใคร่รู้ในกิจกรรมที่จะนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจและค้นหา (explore) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วมกันในการสร้างและพัฒนาคิดรวบยอด กระบวนการ และทักษะ โดยการให้เวลาและโอกาสแก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการสำรวจและค้นหาสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ตามความคิดเห็นผู้เรียนแต่ละคน หลังจากนั้นผู้เรียนแต่ละคนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการคิดรวบยอด กระบวนการ และทักษะในระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นการอธิบาย (explain) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการอธิบายความคิดรวบยอดที่ได้จากการสำรวจและค้นหา การอธิบายนั้นต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ข้อสรุปร่วมกันในการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ ในช่วงเวลาที่เหมาะสมนี้ครูควรชี้แนะผู้เรียนเกี่ยวกับการสรุปและการอธิบายรายละเอียด ขั้นที่ 4 ขั้นการขยายความรู้ (elaborate) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ยืนยันและขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอดให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขั้นที่ 5 ขั้นการประเมินผล (evaluate) ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการอธิบายความรู้ความเข้าใจของตนเอง ระหว่างการเรียนการสอนในขั้นนี้ของรูปแบบการสอน ครูต้องกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินความรู้ความเข้าใจและความสามารถของตนเอง และยังเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้วย จากขั้นนี้จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์หรือเรื่องอื่น ๆ นำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือข้อจำกัดหรือคำถามหรือปัญหาที่ต้องการจะสำรวจตรวจสอบต่อไป ทำให้เกิดกระบวนการต่อเนื่องเรื่อย ๆ จึงเรียกว่า inquiry กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จึงช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาหลัก หลักการ และทฤษฎี ตลอดจนการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในครั้งต่อไปและสามารถนำการแก้ปัญหาที่นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จึงช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ใช้ระยะเวลาในการทดลอง จำนวน 16 ชั่วโมง มีขั้นตอนการสร้างดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2. ศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ดังนี้

- 2.1 ขั้นสร้างความสนใจ (engage) ขั้นนี้จะมีลักษณะเป็นการสนทนาเพื่อนำไปสู่บทเรียน ทบทวนความรู้เดิม และครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ปัญหา เพื่อนำไปสู่หัวข้อที่จะเรียนควรจะเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้เดิมกับปัจจุบัน และควรเป็นกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจจดจ่อที่จะศึกษาความคิดรวบยอด กระบวนการ หรือทักษะ และเริ่มคิดเชื่อมโยงความคิดรวบยอด กระบวนการ หรือทักษะกับประสบการณ์เดิม

2.2 ขั้นสำรวจและค้นหา (explore) ขั้นนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ เพื่อค้นพบข้อมูลสารสนเทศในการแก้ปัญหา ออกแบบการทดลอง รวบรวมข้อมูลและจัดระเบียบข้อมูล เพื่อแก้ปัญหา ปฏิบัติการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 ขั้นอธิบาย (explain) ขั้นนี้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูล อธิบายสรุปสิ่งที่ได้จากขั้นสำรวจในการแก้ปัญหา อภิปรายผลการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา

2.4 ขั้นขยายความรู้ (extend) ขั้นนี้ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ปัญหาใหม่ให้นักเรียนศึกษาร่วมกันภายในกลุ่ม โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับสถานการณ์ใหม่ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและสอดคล้องกับนิยามที่ได้

2.5 ขั้นประเมินผล (evaluate) ขั้นนี้เป็นการประเมินผลการเรียนรายบุคคลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม

ตารางที่ 1 เวลาและเรื่องที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

แผนที่	เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)
1	การเกิดเสียง	2
2	การเคลื่อนที่ของเสียงผ่านตัวกลาง	3
3	เสียงดัง เสียงค่อย	2
4	เสียงสูง เสียงต่ำ	2
5	การได้ยินเสียง	3
6	อันตรายจากเสียงดัง	2
7	การป้องกันอันตรายที่เกิดจากเสียง	2

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นอธิบาย ขั้นขยายความรู้ และขั้นประเมินผล

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ ซึ่งผลพบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

5. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยได้เสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนและการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งได้

นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนเทศบาลวัดโชค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 43 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลา กิจกรรมและปริมาณเนื้อหาว่าเหมาะสมเพียงใด และบันทึกข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดโชค หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

1.2 ศึกษาเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง เสียงและการได้ยิน และจุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำไปสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

1.3 สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้จุดหมายเชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

ตารางที่ 2 จำนวนข้อสอบที่ต้องการใช้และจำนวนข้อที่ออกเกินในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนข้อที่ต้องการใช้	จำนวนข้อที่ออกเกิน	รวม
ความรู้-ความจำ	10	3	13
ความเข้าใจ	9	6	15
กระบวนการสืบเสาะหาความรู้	7	9	16
การนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้	4	12	16
รวม	30	30	60

1.5 เสนอแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) เลือกแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.0

1.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค สังกัดเทศบาลเมืองโพธาราม ที่ผ่านการเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.27 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.11 – 0.86 พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00

1.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค สังกัดเทศบาลเมืองโพธาราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 (Kuder - Richardson) พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR- 20 เท่ากับ 0.77

2. การสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการสร้างแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2 วิเคราะห์เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะใช้วัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั้ง 8 กระบวนการ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 สร้างแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้ครอบคลุมทั้ง 8 ทักษะ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ 3 จำนวนข้อสอบที่ต้องการใช้และจำนวนข้อที่ออกเกินในแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	จำนวนข้อที่ต้องการใช้	จำนวนข้อที่ออกเกิน	รวม
1. ทักษะการสังเกต	3	2	5
2. ทักษะการวัด	3	2	5
3. ทักษะการจำแนกประเภท	3	2	5
4. ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่าง สเปกกับสเปสและสเปสกับเวลา	2	2	4
5. ทักษะการคำนวณ	3	3	6
6. ทักษะการจัดระบบและสื่อ ความหมายข้อมูล	2	3	5
7. ทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล	2	3	5
8. ทักษะการพยากรณ์	2	3	5
รวม	20	20	40

2.4 นำแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) เลือกแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.0

2.5 นำแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค สังกัดเทศบาลเมืองโพธาราม เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.29-0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.28 - 0.53 พบว่าแบบทดสอบทักษะมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00

2.6 นำแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดโชค สังกัดเทศบาลเมืองโพธาราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 (Kuder - Richardson) พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR- 20 เท่ากับ 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนการทดลอง ทำการทดสอบก่อนเรียน (pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเสียงและการได้ยินและ แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. ระหว่างการทดลอง ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มี 5 ขั้น คือ

1) ขั้นสร้างความสนใจ (engage)

1.1) สร้างความสนใจในการเรียน

1.2) สร้างความอยากรู้อยากเห็น

2) ขั้นสำรวจและค้นหา (explore)

2.1) คิดอย่างอิสระแต่อยู่ในขอบเขตของกิจกรรม

2.2) ตั้งสมมติฐานเบื้องต้น

2.3) ทดสอบสมมติฐานเบื้องต้น

2.4) ตรวจสอบผลการทดสอบสมมติฐาน

3) ขั้นการอธิบาย (explain)

3.1) อธิบายการแก้ปัญหาหรือคำตอบที่ซับซ้อน

3.2) ฟังคำอธิบายของคนอื่นอย่างคิดวิเคราะห์

4) ขั้นการขยายความรู้ (elaborate)

4.1) นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้หรือขยายความรู้และทักษะในสถานการณ์ใหม่

4.2) อธิบายอย่างหลากหลาย

5) ขั้นการประเมินผล (evaluate)

5.1) นำความคิดรวบยอดและทักษะใหม่ไปประยุกต์ใช้

5.2) ประเมินความรู้และทักษะ

3. หลังการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน (posttest) ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบ วัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน (pretest)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเสียงและการได้ยิน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยการทดสอบที่ (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เสียงและการได้ยิน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้ทดสอบนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ โดยนำผลการทดสอบไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องเสียงและการได้ยิน ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ก่อนเรียนกับหลังเรียน

(n = 43)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	$S_{\bar{d}}$	t
ก่อนเรียน	30	16.11	2.91	10.13	0.46	22.01**
หลังเรียน	30	26.25	2.76			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ กับเกณฑ์ที่กำหนดให้มีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

(n = 43)

N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
43	30	26.25	2.76	9.51**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 (เท่ากับ 21 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เสียงและการได้ยินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องเสียงและการได้ยิน ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

(n = 43)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	$S_{\bar{d}}$	t
ก่อนเรียน	20	13.18	2.18	5.28	0.26	19.78**
หลังเรียน	20	18.46	1.60			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ($\bar{X} = 18.46$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 13.18$) แสดงว่าหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ จากผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยครูตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหาวิธีแก้ปัญหาเองได้ โดยผู้วิจัยได้จัดรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างความสนใจ (engage) ขั้นตอนแรกของกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำเข้าสู่บทเรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจใคร่รู้ ในกิจกรรมที่จะนำเข้าสู่บทเรียน ควรจะเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้เดิมกับปัจจุบัน ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจและค้นหา (explore) ขั้นตอนนี้ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วมกันในการสร้างและพัฒนาความคิดรวบยอด กระบวนการ และทักษะ ในการทำกิจกรรมการสำรวจและค้นหาสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ตามความคิดเห็นผู้เรียนแต่ละคน หลังจากนั้นผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขั้นที่ 3 ขั้นการอธิบาย (explain) ให้ผู้เรียนสามารถในการอธิบายความคิดรวบยอดที่ได้จากการสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 4 ขั้นการขยายความรู้ (elaborate) ผู้เรียนได้ยืนยันและขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอดให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและปฏิบัติตามที่ผู้เรียนต้องการ ขั้นที่ 5 ขั้นการประเมินผล (evaluate) ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการอธิบายความรู้ความเข้าใจของตนเอง ระหว่างการเรียนการสอนในขั้นนี้ของรูปแบบการสอน ครูต้องกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินความรู้ความเข้าใจและความสามารถของตนเอง และยังเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้วย กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จึงช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหา หลักการ และทฤษฎี ตลอดจนการลงมือปฏิบัติซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในครั้งต่อไปและสามารถนำการแก้ปัญหานั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จึงช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเรวัต ศุกมั่งมี (2542: 58) ที่ได้ศึกษาพบว่านักเรียนได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนววงจรการเรียนรู้

มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทกา คณธิยังค์ (2547: 74) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ที่มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกับสุธารพิงค์ โนนศรีชัย (2550: 80) ได้ศึกษาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์วิชาชีววิทยามีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เช่นเดียวกับวชิณี บุญญพาพงศ์ (2552: 84) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากเหตุผลและข้ออ้างดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น ดังนั้นผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ จากผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 8 ทักษะ ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด ทักษะการคำนวณ ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปสและสเปกกับเวลา ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดทำ กระทำ และสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล ทักษะการทำนาย โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนวิทยาศาสตร์มากขึ้น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในทางที่ดีขึ้น เพราะการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จนค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้เอง และสามารถ

นำการแก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้โดยการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการสังเกตได้มากที่สุด ทักษะการสังเกตเป็นทักษะพื้นฐานแรกที่จะต้องเกิดกับนักเรียน ในการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะแรกเมื่อนักเรียนฝึกทักษะอื่น ๆ ก็อาศัยทักษะการสังเกตในการทำงานด้วย จึงทำให้ทักษะการสังเกตมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นกว่าทักษะอื่น ๆ ทักษะการทำนาย เป็นทักษะที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะทักษะการทำนายเป็นทักษะที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ จนเกิดความแม่นยำในข้อมูล ทำให้ผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร ผลสินธุ์ (2547: 81) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น และการสอนแบบสืบเสาะตามรูปแบบ สสวท. ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการโดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการทดลองและด้านการแปลความหมายข้อมูลและลงข้อสรุปเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้เรียนชายในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการโดยรวมและด้านการทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เรียนหญิงในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการหลังเรียนโดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการทดลอง การแปลความหมายข้อมูลและลงข้อสรุปเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผู้เรียนกลุ่มทดลองและผู้เรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการหลังเรียนโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน 5) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและวิธีสอนต่อการมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และผู้เรียนที่มีเพศต่างกันมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบัวรินทร์ สารวรรณ (2547: 83) ที่ศึกษาการสอนโดยใช้ วัฏจักรการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนโดยรวมมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น จากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทกา คันธิยงค์ (2547: 74) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ที่มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พลังงาน พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มปรากฏนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.20 นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มปรากฏนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวของตัวเอง นักเรียนต้องสืบค้นเสาะหา สำรวจ ตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงสามารถสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

การจัดการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีลำดับขั้นการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้น ล้วนมีความสำคัญซึ่งต้องใช้เวลาในการสอนมากกว่าปกติ ดังนั้นผู้สอนต้องควบคุมเวลา กำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ขั้นตอนให้เหมาะสมกับเวลา และในแต่ละขั้นสามารถยืดหยุ่นกิจกรรมตามความเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเตรียมความพร้อม มีการวางแผนทุกอย่างด้วยความรอบคอบก่อนที่จะทำการสอน โดยเฉพาะในขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นอธิบายและสรุป นักเรียนมีบทบาทมากในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ผู้สอนควรมีเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อช่วยผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับรูปแบบการสอนแบบโครงงาน

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ร่วมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดกิจกรรม ชุดการสอน เป็นต้น

สรุป

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเสียงและการได้ยิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ แสดงว่าหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเสียงและการได้ยิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ แสดงว่าหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องเสี่ยงและการได้ยิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- _____. (2544). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2536). **นวัตกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- _____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (ฉบับแก้ไข)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษากรอบและแนวการดำเนินงาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- _____. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและ มาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).
- กมล ภูประเสริฐ. (2540). การพัฒนาการศึกษา. **วารสารข้าราชการครู**, 18 (3), 7.
- กิตติชัย สุภาสินโนบล. (2541). **ผลการใช้เทคนิคการตั้งคำถามของครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- แก้วอุดร เชื้อหาญ. (2545). การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คำศักดิ์ พิษฐานุรัตน์. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนรูปแบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: เซ็นเตอร์ดีส์คัฟเวอร์.
- ดาร์ณี เชื้อเจ็ดตน. (2540). ความสามารถในการสื่อความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นยุทธวิธีวงจรการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทศนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย บุญสวัสดิกุลชัย. (2543). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทกา คันธิยงค์. (2547). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บัวรินทร์ สารวรรณ. (2547). การสอนโดยวัฏจักรการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภัสสร ผลสินธุ์. (2547). การเปรียบเทียบผลการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นและการสอนแบบสืบเสาะตามรูปแบบ สสวท. ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มติชน.

- เรวดี ศุภมั่งมี. (2542). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนววงจรการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วชิณี บุญญาพวงศ์. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชและสัตว์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิชาญ เลิศลพ. (2543). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ โดยวิธีจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้กับ สสวท. และรูปแบบการผสมผสานระหว่างวัฏจักรการเรียนรู้กับสสวท. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). การวัดประเมินผลเพื่อคุณภาพการเรียนรู้และตัวอย่างข้อสอบจากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA). กรุงเทพมหานคร: เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). เอกสารประกันคุณภาพการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรีนธ์.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2542). ทฤษฎีสร้างสรรค์นิยม (Constructivism). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุธารพิงค์ โนนศรีชัย. (2550). การคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2 (1), 193-202.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2542). ศึกษาเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- Karplus, R. (1977, March). Science teaching and development of reasoning. *Journal of Researching Science Teaching*, 14 (2), 169-175.
- Lawson, A. E. (1995). *Science teaching and the development of thinking*. Belmont: Wadsworth.

**การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2**
**STRATEGIC MANAGEMENT AFFECTING THE OPERATION OF CHILD
DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF LOWER CENTRAL REGION 2**

ณัฐนันท์ พิทยะภักดิ์/ NATTHANAN PITTHAYAPAT¹

พิชญาภา ยืนยาว/ PITCHAYAPA YUENYAW²

รัฐดาว พิศาลพงศ์/ RATHDOW PHISALAPHONG³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ระดับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) การบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2 จำนวน 136 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร/ผู้อำนวยการกองการศึกษา/หัวหน้าส่วนการศึกษา/นักวิชาการศึกษา 2) ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และ 3) ผู้ปกครองเด็กที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ จำนวน 408 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและการประเมินผล

2. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านบุคลากร และพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 39.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of strategic management of child development centers; 2) the level of the operation of child development centers; and 3) strategic management affecting the operation of child development centers. The research sample, derived by proportional stratified random sampling, was 136 child development centers under the jurisdiction of local administrative organizations of lower center region 2. The 408 respondents consisted of 1) administrators/directors/chiefs/ officers of education division, 2) teachers/teacher assistants, and 3) guardians who were school committee. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The strategic management was at a high level both overall and specific aspects: organizational direction setting, environmental analysis, strategy formulation, strategy implementation, and strategy evaluation and control.

2. Overall the operation of child development centers was at a high level. When classifying each aspect, 3 aspects were at the highest level: academic and curricular activities, management and personnel. There were 3 aspects at the high level: buildings, environment and security, network promotion on early childhood development, and participation and contribution from all sectors.

3. The environmental analysis was strategic management that predicted the operation of child development centers at the percentage of 39.70% with statistical significance at .01.

Keywords: strategic management, child development center, local administrative organization

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กอายุแรกเกิดถึงห้าขวบให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นับเป็นภารกิจที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551: 1) สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงห้าปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 5) ดังนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2551 กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย โดยมุ่งเน้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดู การสร้างประสบการณ์ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553: คำนำ)

ดังนั้น ในการบริหารและจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องของการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของตนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารองค์กรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์นั้น เป็นศาสตร์และศิลป์สำคัญที่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรทั่ว ๆ ไป รวมถึงสถานศึกษาควรทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทำให้องค์กรต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอด การประยุกต์หลักการและแนวคิดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารงานจะทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสำเร็จ และมีพัฒนาการที่ยั่งยืน (จินตนา บุญบังการ และณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2548: คำนำ)

จากหลักการและข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนำหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารองค์กร จะช่วยให้การบริหารจัดการมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ต้องการได้ ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์จะให้คำตอบพื้นฐานสำคัญแก่องค์กร คือ เราจะทำอะไร เราจะทำเพื่อใคร เราจะต้องบรรลุเป้าหมายอะไร และเราจะบรรลุเป้าหมายอย่างไร การบริหารเชิงกลยุทธ์มีกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและการประเมินผล (จินตนา บุญบังการ

และณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2548: 19) ซึ่งถือว่าเป็นแนวดำเนินการที่มีความต่อเนื่องและน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาและพัฒนาผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรบุคคลของชาติ มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ต้องการได้ ประกอบกับสถานศึกษาเริ่มมีความเป็นอิสระทางการบริหารมากขึ้น อันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย เพราะการพัฒนาการในช่วงปฐมวัย เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในช่วงต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การพัฒนาการในช่วงปฐมวัย จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553: 2) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอนมาจากหน่วยงานต่าง ๆ ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 และมาตรา 4 แต่ก็ยังมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน สามารถให้บริการตอบสนองของชุมชน ด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ขวบ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553: 1)

จากการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดอยู่ มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสองลักษณะ คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน (พช.) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งหมด 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการศาสนา (วัด มัสยิด) การบริหารจัดการเป็นสามรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งหมด รูปแบบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการร่วมกับวัดหรือมัสยิด รูปแบบที่ 3 วัดหรือมัสยิดบริหารจัดการเองทั้งหมด อีกทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับถ่ายโอนมาจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้น บางแห่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของโรงเรียน และเขตพื้นที่ของวัดหรือมัสยิด จากความแตกต่างของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของคณะกรรมการบริหารแต่ละแห่ง ทำให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความไม่เท่าเทียมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อน ต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และมั่นใจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ตรงกับวัยอย่างเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง เตรียมความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับสูงขึ้น และให้ทราบว่าผู้บริหารมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเรื่องใดบ้าง เพื่อที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เป็นปัจจัยซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2 ซึ่งกระทำอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุด นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการของการกำหนดทิศทางระยะยาว การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินกลยุทธ์และการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ขององค์กร ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดทิศทางขององค์กร 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและการประเมินผล

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก โดยอาศัยกระบวนการเทคนิควิธีที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) บุคลากร 3) อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2557 ซึ่งมีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 210 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 ปีการศึกษา 2557 มีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และ

ประจวบคีรีขันธ์ ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูป เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 179) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 136 แห่ง

2.2 ผู้ให้ข้อมูลกำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งมีผู้ให้ข้อมูลแห่งละสามคน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร (นายก)/ ผอ.กองการศึกษา/หัวหน้าส่วนการศึกษา/ นักวิชาการศึกษา 2) ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และ 3) ผู้ปกครองเด็กที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 408 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		ผู้ให้ข้อมูล		
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้บริหาร	ครูผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครอง
สมุทรสาคร	37	25	25	25	25
สมุทรสงคราม	33	22	22	22	22
เพชรบุรี	80	54	54	54	54
ประจวบคีรีขันธ์	53	35	35	35	35
รวม	203	136	136	136	136
รวมทั้งหมด	203	136		408	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร วารสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยาม ตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำกระทงคำถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนสามท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้ข้อคำถามของการบริหารเชิงกลยุทธ์ จำนวน 31 ข้อ และข้อคำถามของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 45 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามในข้อ 4 ที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) คุณภาพด้านความเที่ยงของการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 และ คุณภาพด้านความเที่ยงของการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95

ขั้นที่ 7 จัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็น แบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (rating scale)

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 408 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ กลับคืนมาจำนวน 408 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับของการบริหารเชิงกลยุทธ์และการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's productmoment correlation coefficient: r_{xy})
3. การวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้นตอน (stepwise multiple regression)
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

ตอนที่ 1 ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีการกระจายตัวน้อยมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรอยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.27$, S.D.=0.35) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.37) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=0.37) และด้านการควบคุมและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับและลำดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

(n=136)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X_1)	4.27	0.35	มาก	2
การกำหนดทิศทางขององค์กร (X_2)	4.34	0.44	มาก	1
การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	4.24	0.37	มาก	3
การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4)	4.18	0.37	มาก	4
การควบคุมและการประเมินผล (X_5)	4.13	0.42	มาก	5
รวม	4.22	0.35	มาก	

ตอนที่ 2 ระดับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีการกระจายตัวน้อยมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.28) และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านก็พบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ระดับมากที่สุดสามด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.=0.31) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.38) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.47) การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.31) และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับและลำดับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ภาคกลางตอนล่าง 2

(n = 136)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
การบริหารจัดการ (Y_1)	4.64	0.38	มากที่สุด	2
บุคลากร (Y_2)	4.59	0.27	มากที่สุด	3
อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (Y_3)	4.29	0.47	มาก	4
วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (Y_4)	4.74	0.31	มากที่สุด	1
การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (Y_5)	3.71	0.31	มาก	6
การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (Y_6)	3.77	0.31	มาก	5
รวม	4.28	0.28	มาก	

ตอนที่ 3 การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของการบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.524 - 0.906 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการบริหารเชิงกลยุทธ์กับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (y_{tot}) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.387 - 0.630 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X_1)	การกำหนดทิศทางขององค์กร (X_2)	การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4)	การควบคุมและการประเมินผล (X_5)	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Y_{tot})
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X_1)	1.00					
การกำหนดทิศทางขององค์กร (X_2)	0.880**	1.00				
การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	0.756**	0.896**	1.00			
การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4)	0.524**	0.684**	0.750**	1.00		
การควบคุมและการประเมินผล (X_5)	0.671**	0.857**	0.904**	0.906**	1.00	
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (y_{tot})	0.630**	0.580**	0.527**	0.387**	0.432**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X_1) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.397 ซึ่งแสดงว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสามารถทำนายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ร้อยละ 39.70 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 2.16 + 0.50 (X_1)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.63 (Z_1)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(n = 136)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	1	4.21	4.21	88.16**	.00
Residual	134	6.40	0.04		
Total	135	10.62			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	2.16		0.22	9.50**	.00
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม(X ₁)	0.50	0.63	0.05	9.39**	.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.630 R² = 0.397 SEE. = 0.219

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 จากแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีอายุมาก ขาดการพัฒนาความรู้ ความสามารถทำให้การบริหารไม่ดีเท่าที่ควรผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากวัดมีการบริหารงานที่แตกต่างจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเองกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 พบว่า ควรส่งผู้ดูแลเด็กอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความสามารถครอบคลุมทุกด้าน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากวัดควรเลือกรูปแบบ

การบริหารงานโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารทั้งหมด เพื่อจะได้บริหารเป็นแนวทางเดียวกัน

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 พบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่สามารถทำได้เต็มที่เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับถ่ายโอนตั้งอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียน เครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กมีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก และวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กบางอย่างไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อได้เนื่องจากผิดระเบียบ เช่น เครื่องแต่งกาย แปรงสีฟัน ยาสีฟัน

ข้อเสนอแนะในพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 พบว่า ควรจัดสรรตำแหน่งข้าราชการครูให้ได้ครบตามจำนวนผู้ดูแลเด็กที่มีคุณสมบัติครบถ้วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ของตน ควรจัดให้มีเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอสำหรับเด็ก และแก้ไข ปรับปรุงระเบียบให้ครอบคลุมอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็ก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและการประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ผู้บริหารจะต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ จุดแข็งและจุดอ่อนภายในสภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดให้งานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553: 7) ได้กำหนดหลักการของการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็ก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอุทุมพร พัทธรัตน์ (2547: 65-66) ได้ศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ในห้าด้าน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีระดับปฏิบัติงานจากมากไปน้อยสามอันดับแรก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการกำหนดทิศทางของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ด้านการควบคุมเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

2. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากร อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย และการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามลำดับ ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้งสี่ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) 2) พัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะและสมรรถนะตามวัย 3) ส่งเสริมให้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม 4) แบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบทและวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น 5) ส่งเสริมความรักเอื้ออาทรของสถาบันครอบครัว ชุมชนและสังคมท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553: 27) ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติา แขวงเมือง (2555: 64-69) ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดหนองคาย พบว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วน

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนล่าง 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ร้อยละ 39.70 ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดอยู่ มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสองลักษณะ คือ

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ศูนย์พัฒนาเด็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน (พช.) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งหมด
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการศาสนา (วัด มัสยิด) การบริหารจัดการเป็นสามรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งหมด รูปแบบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการร่วมกับวัดหรือมัสยิด รูปแบบที่ 3 วัดหรือมัสยิดบริหารจัดการเองทั้งหมด อีกทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้นบางแห่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของโรงเรียน และเขตพื้นที่ของวัดหรือมัสยิด จากความแตกต่างของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของคณะกรรมการบริหารแต่ละแห่ง ทำให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความไม่เท่าเทียมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อน ต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และมั่นใจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังที่ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2546: 18-20) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (environmental analysis) คือ การพิจารณา “จุดแข็ง-จุดอ่อน” ภายในองค์กร และ “โอกาส-อุปสรรค” จากภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามจุดประสงค์ขององค์กร ทั้งที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในระยะเวลาที่ผ่านมา และที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน (พช.) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ในขณะนั้น 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการศาสนา (วัด มัสยิด) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งมีอาคารสถานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของโรงเรียนทำให้มีข้อจำกัดและขาดโอกาสในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เนื่องจากข้อขัดข้องระเบียบ และกฎหมายบางข้อของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ดังที่ จินตนา บุญบงการ และณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ (2548: 19-20) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารจะนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการวิเคราะห์โอกาสและ

ข้อจำกัดมาทำการประมวลผล เพื่อใช้กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์การ โดยที่การกำหนดทิศทางขององค์การสามารถกระทำได้ในลักษณะของการกำหนดภารกิจและการตั้งเป้าประสงค์ขององค์การ และสอดคล้องกับพัคตร์ผจง วัฒนสินธ์ และพสุ เดชะรินทร์ (2548: 13-17) กล่าวไว้ว่าการกำหนดทิศทางขององค์การ (direction setting) ได้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ภารกิจ ปรัชญา และวัตถุประสงค์ขององค์การ การกำหนดทิศทางขององค์การจะเป็นการบ่งชี้ว่าองค์การธุรกิจจะมุ่งไปในทิศทางใด หรือสาเหตุของการดำรงอยู่ขององค์การ หรือประเภทของธุรกิจที่องค์การดำเนินอยู่นอกจากนี้ การกำหนดทิศทางขององค์การจะยังมีส่วนช่วยในการแปลงวิสัยทัศน์หรือภารกิจขององค์การให้กลายเป็นวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่มีลักษณะที่ชัดเจนขึ้น

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ระดับมากที่สุดสามด้าน อยู่ในระดับมากสามด้าน การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยทำนาย ได้ร้อยละ 39.70 ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนการดำเนินงานไม่สามารถทำได้เต็มที่วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับเด็ก เครื่องเล่นสนามยังมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองเด็กที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ควรให้ความสำคัญในการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะด้านการควบคุมและประเมินผล โดยตระหนักถึงความสำคัญกับความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวัตถุประสงค์ที่วาง

1.2 ผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองเด็กที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบรรลุตามวัตถุประสงค์

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงและวางแผนการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการกำหนดทิศทาง การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการควบคุมและการประเมินผล เพื่อพัฒนาให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบของการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพโดยรวมของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). **คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

_____. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.

จินตนา บุญบงการ และณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2548). **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

พัทตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์. (2548). **การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ. (2546). **การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟิกส์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา หลักเทคนิคการบริหารและการวางแผน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุชาดา แขวงเมือง. (2555). **การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อุทุมพร พัทธรัตน์. (2547). **ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AFFECTING
THE ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 8

นภัสนันท์ นิลบุตร / NAPHATSANAN NILABUT¹
พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW²
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน 2) ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในโรงเรียน และ 3) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 335 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน กระจายตามจังหวัดและขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
2. ความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
3. การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ การส่งไป

ศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 98.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร โรงเรียน มัธยมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of human resource development in secondary schools; 2) the level of organizational commitment in schools; and 3) human resource development affecting the organizational commitment in schools. The research sample, derived by proportional stratified random sampling distributed by province and school size, was 335 administrators and teachers in schools under the jurisdiction of Secondary Educational Service Area Office 8. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the human resource development in schools was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the organizational commitment in schools was at a high level.
3. The human resource development in the aspects of promotion of advanced study, field trip study and personnel training together predicted the organizational commitment in schools at the percentage of 98.70 with statistical significance at .05.

Keywords: human resource development, organization commitment, schools, secondary education

บทนำ

สภาวะการแข่งขันในโลกปัจจุบันทำให้องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งสถานศึกษาจำเป็นต้องทบทวนและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยที่มุ่งเน้นการสร้างทุนมนุษย์ (human capital building) เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าที่จะเน้นการกำหนดคุณลักษณะและความสามารถของคนให้เหมาะกับงานและกลยุทธ์ขององค์กรแบบที่เป็นอยู่อย่างเดิม ๆ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547: 1) สรุปไว้ว่า โอกาสที่แท้จริงสำหรับการปฏิวัติองค์กรใด ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาและประเมินว่าบุคลากร ระบบ และวัฒนธรรมขององค์กรจะได้รับการเตรียมความพร้อมได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากร ระบบ และวัฒนธรรมขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้นบุคลากรจึงนับว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะในสถานศึกษาไม่ได้เอื้ออำนวยให้นาทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่นั้นมาใช้ประโยชน์ในฐานะที่เป็น “ทุนมนุษย์” (human capital) อย่างเต็มที่

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ คือ องค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้เพราะการที่องค์กรหนึ่ง ๆ จะบรรลุถึงเป้าหมายได้สำเร็จนั้นจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีสมรรถนะ (competency) ที่เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรนั่นเอง กล่าวคือ บุคลากรจะต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และที่สำคัญยิ่งยังต้องมีความร่วมมือ ร่วมใจ และทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้น หากจะเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น ๆ ของการดำเนินงาน อันได้แก่ เงิน วัตถุดิบ เครื่องจักร การตลาด และการจัดการแล้ว ทรัพยากรมนุษย์คือปัจจัยที่สำคัญที่สุด และการที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารขององค์กรต่าง ๆ มีคุณภาพที่แตกต่างกันนี้ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการมีระบบการจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพที่ต่างกันนั่นเอง

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้นจะพบว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนับว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ซึ่งความรู้ความสามารถของบุคลากร แม้ว่าจะได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาอย่างดีแล้ว จะมีก็เพียงแต่ความรู้ตามหลักสูตรเท่านั้น แต่เมื่อมาปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไป ประกอบกับบุคคลที่เข้ามาทำงานใหม่ยังไม่ทราบเกี่ยวกับนโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติงานต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้บุคลากรเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานรวมทั้งนโยบายและแนวทางต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้ดีเสียก่อนจึงจะปฏิบัติงานให้เกิดผลดีได้ นอกจากนั้นบุคลากรที่ปฏิบัติอยู่เดิมก็มีความจำเป็นที่จะต้องพยายามพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่เสมอ อาทิ การพัฒนาเพื่อเร่งประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น พัฒนาเพื่อเตรียมตัวที่จะโยกย้าย หรือเลื่อนตำแหน่ง พัฒนาที่จะให้รู้ถึงเทคนิคใหม่ ๆ หรือความรู้ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยมีหัวใจของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 6 ว่ากลไกที่จะขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายนั้น ต้องอาศัยการระดมทรัพยากร การสนับสนุน และความร่วมมือจากทุกส่วนในชุมชน และสังคม สอดคล้องกับสมยศ นาวิกาน (2544: 10-11) กล่าวว่าไว้ว่าคน เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากคนคือผู้ที่นำเอาทรัพยากรอื่น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้บริหารจึงต้องสร้างและจัดให้มีระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย สามารถทำให้นักบุคคลมีส่วนร่วม มีความเต็มใจ และทุ่มเทในการปฏิบัติงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมและเต็มใจที่จะอุทิศตนและทุ่มเทให้องค์กรได้นั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองจากองค์กรในด้านต่าง ๆ

ดังนั้น องค์การจึงต้องสร้างสิ่งจูงใจเพื่อสนองต่อความต้องการของสมาชิก และเมื่อความต้องการของแต่ละคนได้รับการตอบสนอง ก็จะก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รวมทั้งเกิดความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จขององค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

จากคำกล่าวในข้างต้น พบว่า องค์การใดก็ตามหากจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยบุคลากรช่วยกันพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น ทุกคนในองค์กรต้องมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรนั้น ๆ ด้วย โรงเรียนหรือสถานศึกษาอื่น ๆ ก็เช่นกัน นับว่าเป็นองค์กรที่สำคัญในการที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าได้ เพราะเป็นหน่วยงานที่จะสร้างและพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ ดังนั้น บุคลากรในโรงเรียนหรือสถานศึกษา จำเป็นต้องร่วมมือกันทำให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาของตนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผล ดังที่ นิภาพร ใจจิตร (2547: 166) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อสถาบันกับความพึงพอใจในงานของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่าประสิทธิภาพในการทำงานของครูขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การฝึกฝน อบรมพัฒนาทางด้านวิชาการและวิชาชีพ การสอน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ร่วมงาน ความผูกพันกับโรงเรียนและความรับผิดชอบในการทำงาน ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความจริงรักภักดี มีความภาคภูมิใจต่อสถาบันโดยเฉพาะโรงเรียนที่สังกัด มีความรู้สึกสนุกกับการงาน มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้า สร้างชื่อเสียงจนเป็นที่ได้รับการยกย่องนับถือกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของหน่วยงาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม การส่งเสริมด้านวิชาการ การส่งไปศึกษาดูงาน และการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล หมายถึง กระบวนการที่โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มุ่งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติของบุคลากรให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นปฏิบัติงาน ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 รูปแบบ ได้แก่

1. **การปฐมนิเทศ** คือ การที่สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาบุคลากรที่เข้ามาทำงานใหม่ หรือผู้ที่รับราชการมานานแล้ว แต่เพิ่งย้ายสับเปลี่ยน หรือหมุนเวียนมาปฏิบัติงานหน้าที่ใหม่ เพื่อให้ ทราบความรู้ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงลักษณะโครงสร้างขององค์กร นโยบาย ขององค์กร เพื่อให้สมาชิกใหม่เข้าใจวัตถุประสงค์ รวมทั้งเรียนรู้สภาพแวดล้อมขององค์กร ได้เรียนรู้ วิธีการทำงานและวัฒนธรรมขององค์กร ตลอดจนรู้จักเพื่อนร่วมงานใหม่

2. **การฝึกอบรม** คือ การที่สถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ สามารถนำมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงการกระทำ หรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล

3. **การส่งเสริมด้านวิชาการ** คือ การที่สถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมให้บุคลากร ได้รับความรู้ ความชำนาญ ค่านิยม ศีลธรรม และความเข้าใจที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น และสามารถทำได้หลายรูปแบบ เน้นในเรื่องของการให้ความรู้ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ในการทำงาน

4. **การส่งไปศึกษาดูงาน** คือ การที่สถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมการเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ วิสัยทัศน์ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ ของบุคลากรให้มีความรู้ยิ่งขึ้น โดยไปศึกษาดูงานในหน่วยงานที่มีระบบการทำงานที่ดีและทันสมัย เพื่อเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน หรืองานในหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้ ทั้งยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศอันซ้ำซากจำเจของงานประจำ ที่ทำอยู่ไปสู่การพบเห็นสิ่งใหม่ ซึ่งสร้างเสริมแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง

5. **การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ** คือ การที่สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้ มีความรู้เพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ เพื่อให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ แนวคิด

ใหม่ ๆ และเพิ่มวุฒิทางการศึกษาเพิ่มเติมในสถานบันการศึกษาภายในเวลาและนอกเวลาการทำงาน ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร มีทั้งการศึกษาต่อภายในประเทศและต่างประเทศ

ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีความรู้สึก ความคิดเห็น และทัศนคติที่มีต่อองค์กรและได้แสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย ความทุ่มเท ความพยายามเพื่อประโยชน์ของ องค์กร ความเสียสละเพื่อองค์กร ความจงรักภักดีต่อองค์กร ความปรารถนาอย่างแรงกล้าใน การดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร รวมทั้งการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้องค์กร บรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่

1. **บุคคลมีความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร** หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษายอมรับแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย และมี ค่านิยมของตนที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร

2. **บุคคลมีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อ ประโยชน์ขององค์กร** หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษาใช้ความสามารถ ความพยายามของตน อย่างเต็มที่ เพื่อให้งานขององค์กรประสบความสำเร็จ

3. **บุคคลมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพใน องค์กร** หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษามีความสมัครใจที่จะอยู่ปฏิบัติงานในองค์กรถึงแม้ว่าจะได้ รับข้อเสนอที่ดีกว่าจากองค์กรอื่น ถึงแม้ว่าองค์กรจะเกิดสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ก็ไม่คิดหรือมี ความต้องการที่จะลาออกจากองค์กร

วิธีดำเนินการ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยผู้วิจัยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 ในปีการศึกษา 2556 จำแนกตามที่ตั้งของจังหวัด จังหวัดกาญจนบุรี และ จังหวัดราชบุรี และแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา 4 ขนาด โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 139 คน ข้าราชการครู 2,415 คน รวมทั้งสิ้น 2,554 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 2,554 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 179) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) กระจายตามจังหวัดและขนาดของโรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 335 คน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ขนาดสถานศึกษา	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
กาญจนบุรี	ขนาดเล็ก	14	160	174	2	21	23
	ขนาดกลาง	12	153	165	2	20	22
	ขนาดใหญ่	17	262	279	2	34	36
	ขนาดใหญ่พิเศษ	32	496	528	4	65	69
ราชบุรี	ขนาดเล็ก	12	168	180	2	22	24
	ขนาดกลาง	20	276	296	3	36	39
	ขนาดใหญ่	8	211	219	1	28	29
	ขนาดใหญ่พิเศษ	24	689	713	3	90	93
รวม		139	2,415	2,554	19	316	335

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและความผูกพันต่อองค์กร เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ตัวแปรที่ศึกษาและกำหนดดัชนีชี้วัด นำมาสร้างข้อกระทงคำถามตามดัชนีชี้วัดให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำกระทงคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้กระทงคำถามด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล จำนวน 20 ข้อ และกระทงคำถามความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 21 ข้อ จากนั้นแก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามที่

ปรับแก้แล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมา ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 156) คุณภาพด้านความเที่ยงของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.96 และคุณภาพด้านความเที่ยงของความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95 และปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 335 ฉบับ ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ส่งแบบสอบถามและเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 335 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและความผูกพันต่อองค์กร ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556: 121)

3. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy})

4. การวิเคราะห์การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

1. ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การศึกษาต่อมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ การส่งเสริมด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.23$) และการส่งไปศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน

(n=335)

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การปฐมนิเทศ	4.05	0.65	มาก	5
2. การฝึกอบรม	4.06	0.62	มาก	4
3. การส่งเสริมด้านวิชาการ	4.23	0.61	มาก	2
4. การส่งไปศึกษาดูงาน	4.09	0.70	มาก	3
5. การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ	4.32	0.45	มาก	1
รวม	4.11	0.55	มาก	

2. ระดับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

ความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กรมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร ($\bar{X} = 4.43$) และความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.09$) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

(n=335)

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.09	0.60	มาก	3
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.46	0.46	มาก	1
3. ความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร	4.43	0.56	มาก	2
รวม	4.32	0.46	มาก	

3. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำถึงระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.46 - 0.74 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กร (Y_{tot}) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.57 - 0.99 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน

(n=335)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	การปฐมนิเทศ (X ₁)	การฝึกอบรม (X ₂)	การส่งเสริมด้านวิชาการ (X ₃)	การส่งไปศึกษาดูงาน (X ₄)	การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ (X ₅)	ความผูกพันต่อองค์กร (Y _{tot})
การปฐมนิเทศ (X ₁)	1.00					
การฝึกอบรม (X ₂)	0.68**	1.00				
การส่งเสริมด้านวิชาการ (X ₃)	0.64**	0.74**	1.00			
การส่งไปศึกษาดูงาน (X ₄)	0.46**	0.70**	0.67**	1.00		
การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ (X ₅)	0.59**	0.64**	0.68**	0.65**	1.00	
ความผูกพันต่อองค์กร (Y _{tot})	0.57**	0.60**	0.64**	0.60**	0.99**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งได้แก่ การศึกษาต่อ การส่งไปศึกษาดูงาน การฝึกอบรม เป็นตัวแปรซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสมการและสามารถอธิบายความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) มีค่าเท่ากับ 0.987 ซึ่งแสดงว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ การส่งไปศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร และสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้ร้อยละ 98.70 ทั้งนี้ การฝึกอบรมส่งผลแบบผกผันต่อความผูกพันต่อองค์กร

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.06 + 1.07 (X_5) + 0.04 (X_4) - 0.02 (X_2)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 1.05 (Z_5) + 0.05 (Z_4) - 0.03 (Z_2)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(n=335)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	3	70.16	23.39	8135.08*	.00
Residual	331	0.95	0.00		
Total	334	71.11			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	0.06		0.03	1.97*	.05
การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ (X ₅)	1.07	1.05	0.01	117.47*	.00
การส่งไปศึกษาดูงาน (X ₄)	0.04	0.05	0.01	5.58*	.00
การฝึกอบรม (X ₂)	-0.02	-0.03	0.01	-3.15*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.993 R² = 0.987 SEE. = 0.054

อภิปรายผล

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่ออยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ การส่งเสริมด้านวิชาการ และการส่งไปศึกษาดูงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและบุคลากรควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เนื่องจากบุคลากรนับว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้ ในการที่องค์กรหนึ่ง ๆ จะบรรลุถึงเป้าหมายได้สำเร็จนั้นจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีสมรรถนะ (competency) ที่เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร กล่าวคือ บุคลากรจะต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547: 1) สรุปไว้ว่า โอกาสที่แท้จริงสำหรับการปฏิวัติองค์กรใด ๆ ขึ้นอยู่กับการศึกษาและประเมินว่า บุคลากร ระบบ และวัฒนธรรมขององค์กรได้รับการเตรียมความพร้อมดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากร ระบบ และวัฒนธรรมขององค์กร ดังนั้นบุคลากรจึงเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร ทิพย์จันทร์ (2548: 79) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการที่จัดโดยหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อ มีข้อมูลเพื่อชี้แนะแนวทาง และมีการสำรวจความต้องการในการศึกษาต่อของบุคลากรส่วนปัญหาที่พบคือ งบประมาณที่จำกัดในการดำเนินการโครงการพัฒนาบุคลากร ไม่มีการวางแผนโครงการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนขาดการประเมินผลโครงการ ส่วนด้านข้อเสนอแนะควรมีการจัดหาแหล่งค้นคว้า ศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศสำหรับบุคลากรได้ใช้พัฒนาตนเอง ดังนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่งควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานของตนให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น โดยจัดโอกาสให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมพัฒนาวิชาชีพ จัดประชุมสัมมนาอบรมเป็นหมู่คณะ รวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการสร้างเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้บุคลากรและครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง มีแผนการดำเนินการพัฒนาบุคลากรครูอย่างชัดเจน และควรจะมีการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรครูอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง

2. ความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร ด้านความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร และด้านความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ทั้งนี้เนื่องจากที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น บุคลากรทุกคนต้องมีความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน มีความคิดเห็น และทัศนคติที่ดี และได้แสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย ความทุ่มเท ความพยายามเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความเสียสละ จงรักภักดีและปรารถนาอย่างแรงกล้าในการดำรงความเป็นสมาชิกที่ขององค์กร รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยมีหัวใจของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังระบุไว้ในมาตรา 6 แต่กลไกที่จะขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายนั้นต้องอาศัยการระดมทรัพยากร การสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกส่วนในชุมชน และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภัทราภรณ์ พัตรสงวน (2548: 69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ข้าราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวรรณ สุระธรรมนิติ (2549: 86)

ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นความผูกพันต่อองค์กรมีความสำคัญต่อความอยู่รอดและประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งสมาชิกที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรต่ำ ซึ่งผลที่ได้จะตกอยู่กับองค์กรและสมาชิกในองค์กรเอง

3. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เรียงลำดับตามอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ การส่งไปศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียนได้ร้อยละ 98.70 ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจขององค์กร ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายภายใต้สภาพสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญทางเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บุคลากรจึงจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงาน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรเกิดความผูกพันต่อองค์กรสูง เพื่อความศรัทธายอมรับเป้าหมาย ค่านิยมองค์กร ทำให้เกิด ความทุ่มเท เต็มใจ เสียสละเวลาให้องค์กร และมีความจงรักภักดี ต้องการที่จะดำรงเป็นสมาชิกขององค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมนัสชัย ปิ่นโต (2550: 74) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรภายในบริษัทไทยมารูจุน ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อความผูกพันขององค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นต่อด้านความเชื่อถืออย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะบุคลากรภายในบริษัท ไทยมารูจุน มีระยะเวลาการทำงานนานได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและประกอบความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความมั่นคงในชีวิตตลอดจนมีเกียรติและมีอุดมการณ์ มีความเคารพในกฎระเบียบข้อบังคับ และปฏิบัติตามสูงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อองค์กรในด้านที่ดี ๆ สำหรับด้านความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กร และด้านความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ต่อองค์กรมีความคิดเห็นในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรภายในบริษัท ไทยมารูจุน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบสูง และเคารพกฎ ระเบียบข้อบังคับตลอดจนศักดิ์ศรี อีกทั้งมีความมุ่งมั่นและเต็มใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อองค์กรในระดับดี เมื่อพิจารณาปัจจัยของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรล้วนแต่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้า และสร้างผลงานเพื่อเป็นการวัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานของตนเอง ดังนั้น บุคลากรจึงต้องมุ่งที่จะพัฒนาตนเองทั้งในด้านทักษะความรู้ ความสามารถ เพื่อการแข่งขันในองค์กรของตนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมควร ทิพย์จันทร์ (2548: 71) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่รักษาการแทนผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 6 ด้าน คือ สถานศึกษาควรสนับสนุนการฝึกอบรม การสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาต่อ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการนิเทศภายใน โดยบุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีนโยบายสนับสนุนการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการที่จัดโดยหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อ มีข้อมูลเพื่อชี้แนะแนวทาง และมีการสำรวจความต้องการในการศึกษาต่อของบุคลากร ส่วนปัญหาที่พบคือ งบประมาณที่จำกัดในการดำเนินการโครงการพัฒนาบุคลากร ไม่มีการวางแผนโครงการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนขาดการประเมินผลโครงการ ส่วนด้านข้อเสนอแนะควรมีการจัดหาแหล่งค้นคว้า ศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศสำหรับบุคลากรได้ใช้พัฒนาตนเอง

3.2 การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการส่งไปศึกษาดูงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในอันดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจากการส่งไปศึกษาดูงานเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ วิสัยทัศน์ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่รับผิดชอบเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในหน่วยงานที่มีระบบการทำงานที่ดีและทันสมัย เพื่อเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานหรืองานในหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศอันซ้ำซากจำเจของงานประจำที่ทำอยู่ไปสู่การพบเห็นสิ่งใหม่ ซึ่งสร้างเสริมแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2549: 83) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา อำเภอจอมทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมพัฒนาวิชาชีพ จัดโอกาสให้มีการประชุมสัมมนาอบรมเป็นหมู่คณะ รวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการสร้างเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าสถานศึกษาของตน ไม่ได้จัดให้มีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ ไม่มีการพัฒนาความรู้เรื่องระเบียบ กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ไม่มีการวางแผนในการพัฒนาบุคลากรไว้ล่วงหน้า ขาดการติดตามผลในการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ดังนั้นจึงเสนอแนะว่าโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรโดยส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ และศึกษาดูงานเพื่อให้บุคลากรได้พัฒนางานของตนเองและทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มมากขึ้น

3.3 การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการฝึกอบรมส่งผลแบบผกผันต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ทั้งนี้เนื่องจากการที่โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพ ความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล เป็นการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้เพิ่มมากขึ้น จนเป็นโอกาสให้ได้งานทำในองค์กรที่ดีขึ้น และความมั่นคงมากกว่า ดังที่การสำรวจปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ครูมีหน้าที่รับผิดชอบและมีภาระงานมากเกินไป นอกจากงานสอนครูยังต้องทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย ครูจึงไม่มีเวลามากพอที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ รองลงมาคือขาดงบประมาณในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร การอบรมเพื่อพัฒนาครูส่งผลให้ครูขาดสอน ทำให้เด็กไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ทางโรงเรียนจึงไม่ค่อยส่งครูเข้ารับการอบรม ผู้ที่ไปอบรมไม่ได้กลับมาถ่ายทอดความรู้หรือต่อยอดเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรเลย ทำให้การฝึกอบรมสูญเปล่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเบื่อหน่าย ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ครูต่างถิ่นพากันย้ายกลับภูมิลำเนาเมื่อถึงกำหนดการย้าย ครูอยากย้ายเข้าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ เพราะความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย และความก้าวหน้าที่รวดเร็วกว่าครูมีหน้าที่มากเกินไป ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในโรงเรียน และการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรวรรณ ตอวิวัฒน์ (2554: 58) ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาข้าราชการกรมศุลกากรที่สังกัดส่วนกลาง (คลองเตย) ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ โอกาสในการพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้าและความมั่นคง ไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นชี้ให้เห็นว่าหากบุคลากรในองค์กรมีโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพและความก้าวหน้าและความมั่นคงอาจไม่ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรหรือเกิดความผูกพันต่อองค์กรลดลงนั่นเอง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่า การส่งเสริมด้านวิชาการ ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมด้านวิชาการมักเกี่ยวเนื่องกับการฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์ให้บุคลากรได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และสามารถทำได้หลายรูปแบบ เน้นในเรื่องของการให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานเหมือนกัน

ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จึงมุ่งพัฒนาและให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมมากกว่าการส่งเสริมทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปานจันทร์ สุริยะอัมพรกุล (2549: 65) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินตามกระบวนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนมีการดำเนินงานมากกว่าด้านการประเมินผลการพัฒนาบุคลากร ปัญหาในการพัฒนาข้าราชการครูส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการครูขาดการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ขาดวิทยากรที่มีความรู้ ทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาข้าราชการครู คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ข้าราชการครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง มีแผนการดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูอย่างชัดเจน และควรจะมีการประเมินผลการพัฒนาข้าราชการครูอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสนใจในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ พร้อมรับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตระหนักถึงความสำคัญกับความสำเร็จของโรงเรียนตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมเฉพาะด้านแก่บุคลากรตามความสามารถและความถนัด และมีการนิเทศบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

1.3 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุง พัฒนา และวางแผนในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและอบรมพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรัก ความผูกพันต่อองค์กรในหลาย ๆ ทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ มีการทำกิจกรรมร่วมกันให้บ่อยยิ่งขึ้น เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรในโรงเรียน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนและต่างโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่เดียวกัน และปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรรักองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน บุคลากรมีความผูกพันต่อโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ การส่งไปศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 98.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนและความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบและมีภาระงานมากเกินไป นอกจากงานสอนครูยังต้องทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย ครูจึงไม่มีเวลามากพอที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ขาดงบประมาณในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร การอบรมเพื่อพัฒนาครูส่งผลให้ครูขาดสอน ทำให้เด็กไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ทางโรงเรียนจึงไม่ค่อยส่งครูเข้ารับการอบรม ผู้ที่ไปอบรมไม่ได้กลับมาถ่ายทอดความรู้หรือต่อยอดเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรเลย ทำให้การฝึกอบรมสูญเปล่าไม่ก่อเกิดประโยชน์กับองค์กร บุคลากรหลาย ๆ คนไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะบุคลากรที่มีอายุมาก การจัดสรรบุคลากรไม่ตรงกับสายงานไม่ตรงกับความสามารถ ทำให้การพัฒนาไม่ตรงจุดไม่ตรงประเด็นบุคลากรจึงเกิดความเบื่อหน่ายที่จะพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธนวรรณ สุระธรรมนิติ. (2549). **ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิภาพร ใจจิตร. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อสถาบันกับความพึงพอใจในงานของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานจันทร์ สุริยะอัมพรกุล. (2549). **การพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ภัทรภรณ์ พัตรสงวน. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนัสชัย ปิ่นโต. (2550). **การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรภายในบริษัทไทยมาบุญ จำกัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ฤกษ์ชัย ใจคำปัน. (2549). **การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา อำเภอจอมทองเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรวรรณ ตอวิวัฒน์. (2554). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา: ข้าราชการกรมศุลกากรที่สังกัดส่วนกลาง (คลองเตย)**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมควร ทิพย์จันทร์. (2548). **การพัฒนาบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหารงานบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). **ทุนมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล**. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

DEVELOPMENT OF GRADE 8 STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT AND
SCIENCE PROCESS SKILLS ON THE TOPIC OF FOOD
FOR LIVING USING INQUIRY INSTRUCTION MODELพจนา กาญจนบุรังกูร / POTCHANA KANCHANABURANGKUN¹อัมรินทร์ อินทร้อย / AMMARIN INYOO²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียนและหลังเรียนกับเกณฑ์ 2) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนและหลังเรียนกับเกณฑ์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้าง โดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก

¹ นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มัธยมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) compare students' learning achievement before and after learning and compare the learning achievement after learning with the set criterion; 2) compare students' science process skills before and after learning and compare the science process skills after learning with the set criterion; and 3) analyze students' satisfaction with learning by using inquiry instruction model. The sample was 30 grade 8 students studying in the second semester of the academic year 2013 at Kanchananukoh School in Mueang District, Kanchanaburi Province, derived by cluster random sampling. The data collection instruments were an achievement test, an assessment of science process skills, and a questionnaire on students' satisfaction with learning, constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test.

The results were as follows:

1. The learning achievement after learning by using inquiry instruction model was higher than that of before and higher than the set criterion with a statistical significance level of .05.
2. The science process skills after learning by using inquiry instruction model were higher than that of before and higher than the set criterion with a statistical significance level of .05.
3. Overall the students' satisfaction with the learning by using inquiry instruction model on the topic of food for life was at a high level.

Keywords: inquiry instruction model, learning achievement, science process skills, secondary education

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศ

การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังที่ นรินทร์ สังข์รักษา (2552: 1) ได้กล่าวถึงเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของอนาสตาเซีย (Anastasia, 1968: 430) ได้กล่าวถึง การศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับ ความถนัดทางการเรียนของแต่ละบุคคลรวมทั้งองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาด้วย เช่น สถานภาพทางสังคม บุคลิกภาพ ความสนใจ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกอันเนื่องมาจากความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อเจตคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการปรับตัวและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 22 ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพคำนึงถึงคุณภาพทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และมาตรา 24 กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิตซึ่งได้กำหนดเป็นสมรรถนะของผู้เรียน ที่ให้ผู้เรียนมีความสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ กำหนดความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล การแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบัน และอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ล้วนเป็นผลของวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ และศาสตร์อื่น ๆ ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมาย มีผลต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างมาก สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี (2546: 1) ได้ระบุว่าวิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge society) ทุกคนจึงต้องจำเป็นต้องรับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (scientific literacy for all) เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืน และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546: 1-3) ได้ระบุว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ กระบวนการ และเจตคติ ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการกระตุ้นส่งเสริมให้สนใจ และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีความสงสัย เกิดคำถามในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติรอบตัว มีความมุ่งมั่น และมีความสุขที่จะศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้ เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ นำไปสู่คำตอบของคำถาม สามารถตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผล สามารถสื่อสารคำถาม คำตอบ ข้อมูล และสิ่งที่ค้นพบจากการเรียนรู้ให้ผู้อื่นได้

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลงานวิจัยของจรัสภูมิณท์ เพชรศักดิ์วงศ์ (2552: 155) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หินและแร่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ขั้นสร้างสถานการณ์หรือปัญหา 2) ขั้นตั้งสมมติฐานและเขียนผังความคิด 3) ขั้นสำรวจ และรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นขยายความรู้จากการค้นพบ และ 5) ขั้นสร้างข้อสรุปโดยเขียนแผนผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่อง หินและแร่ หลังการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ หงส์เวียงจันทร์ (2553: 89) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “ร่างกายมนุษย์” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหาความรู้ 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นสำรวจและค้นหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าคะแนนความรอบรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ผ่านเกณฑ์มีแนวโน้มลดลงจากคะแนนเฉลี่ยโดยคะแนนในปีการศึกษา 2553 มีคะแนนเฉลี่ย 41.88 คะแนน ในปีการศึกษา 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 32.31 คะแนน พิจารณาจากการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต สารการเรียนรู้สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต โดยผู้วิจัยพบ

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

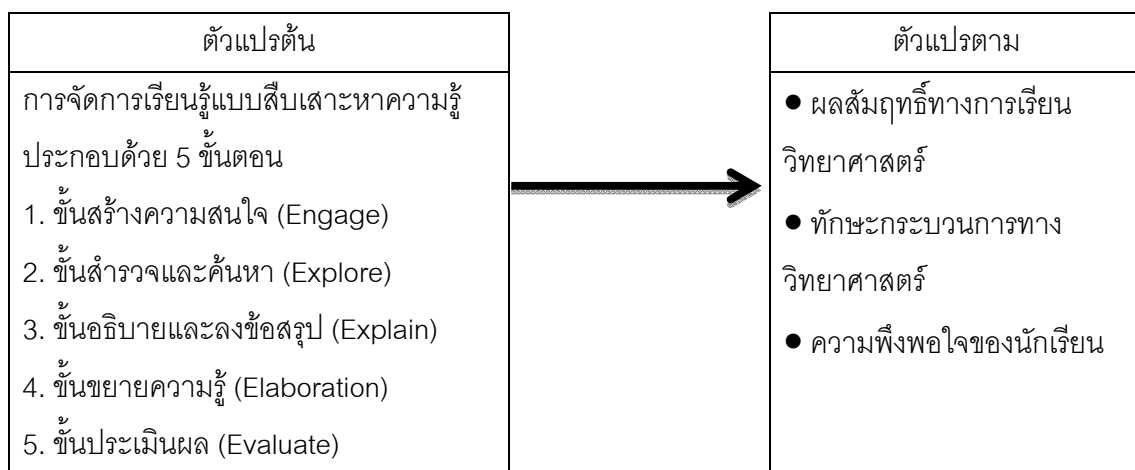
1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง “อาหารกับการดำรงชีวิต” มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง “อาหารกับการดำรงชีวิต” มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยสังเคราะห์ขั้นตอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจ และค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมินดังแผนภูมิที่ 1

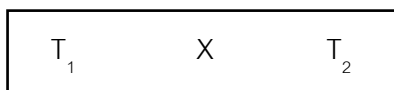
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 ห้อง จำนวน 625 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบ pre-experimental design แบบกลุ่มเดียวสอบก่อน และหลัง (one group pretest posttest design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 60)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T₁ การทดสอบก่อนเรียน

X การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

T₂ การทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 9 แผน รวม 17 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ และกรอบสาระการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
2. ศึกษาการสว่ส่นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สังเคราะห์เป็นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ได้ดังนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ หมายถึง การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ
 - ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสำรวจ และค้นหา หมายถึง การดำเนินการสำรวจ ค้นคว้าร่วมกัน

วางแผน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ค้นคว้า และการทดลอง มาวิเคราะห์ แปลผล ในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นขยายความรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้มาขยายกรอบความรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิม และความรู้ใหม่ หรือร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมิน หมายถึง การประเมินความรู้ของนักเรียนด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งนักเรียนประเมินตนเอง และครูเป็นผู้ประเมิน

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิตประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้
 - 1) สาระสำคัญ 2) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระการเรียนรู้ 5) สมรรถนะของผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 8) สื่อ-อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 9) การวัดและประเมินผล โดยสาระการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เวลาและสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ลำดับที่	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
1	การทดสอบก่อนเรียน	2
2	อาหารและสารอาหาร	2
3	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	1
4	การตรวจสอบ โปรตีน	2
5	การตรวจสอบคาร์โบไฮเดรต	2
6	การตรวจสอบวิตามินซี	2
7	ความต้องการอาหารและพลังงาน	2
8	การเลือกบริโภคอาหาร	2
9	การทดสอบหลังเรียน	2
รวม		17

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยทำแบบสำรวจรายการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้เท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม

ให้เท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่

ให้เท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความเหมาะสม

ซึ่งผลการหาค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.67 และ 1.00

5. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยได้เสนอแนะเกี่ยวกับความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ และคำถามที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมทั้งความชัดเจนของขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างอย่างระมัดระวัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยข้อที่ทำได้ถูกต้องให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิด หรือไม่ตอบให้คะแนนข้อละ 0 คะแนน เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์

1.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิต จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยนำแนวคิดการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ของ คลอปเฟอร์ (Klopper, 1971: 148-150) โดยใช้วัดผลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ และความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติการด้านการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และด้านการนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การออกแบบการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบแต่ละด้าน				
	ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะปฏิบัติการ	กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	การนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้	รวมจำนวนข้อ
1. ทดลอง วิเคราะห์ และอธิบายสารอาหารในอาหาร มีปริมาณพลังงานและสัดส่วนที่เหมาะสมกับเพศและวัย	20	3	-	10	33
2. ตั้งคำถามที่กำหนดประเด็นหรือตัวแปรที่สำคัญในการสำรวจตรวจสอบ หรือศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจอย่างครอบคลุมและเชื่อถือได้	3	-	-	6	9
3. สร้างคำถามที่นำไปสู่การสำรวจตรวจสอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรืออธิบายเกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการและผลของโครงการหรือชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ	2	1	2	8	13
4. อธิบายผลการสังเกตการสำรวจตรวจสอบค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้	1	1		3	5
รวม					60

1.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (index of item objective congruence: IOC) ซึ่งผลพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00

1.5 ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้นำข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขข้อสอบที่สร้างขึ้น ปรับคำถามและคำตอบให้ชัดเจน แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

1.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 (ที่ผ่านการเรียนเนื้อหาแล้ว) จำนวน 50 คน

1.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจคำตอบให้คะแนนที่ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนนแล้วนำมาหาความยากง่ายของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ผลพบว่าได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.40 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.40 - 0.50 เลือกแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ

1.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้ตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR 20 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบอีกครั้ง ซึ่งผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.80

1.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้จริง

2. แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การสร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสาน โดยประเมินจากรายงานผลการทดลอง ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2 วิเคราะห์นิยามศัพท์เฉพาะทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสาน ทั้ง 5 ชั้น ได้แก่ 1) การตั้งสมมติฐาน 2) การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ 3) การกำหนดและควบคุมตัวแปร 4) การทดลอง และ 5) การตีความหมายข้อมูลและการลงข้อสรุป

2.3 กำหนดการประเมินจากรายงานผลการทดลอง โดยประเมินตามทักษะกระบวนการชั้นผสมผสาน

2.4 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปิกจากเกณฑ์การประเมินในลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ 1 หมายถึง ปรับปรุง 2 หมายถึง พอใช้ 3 หมายถึง ดี 4 หมายถึง ดีมาก

2.5 สร้างประเด็นการประเมินที่สอดคล้องกับระดับคุณภาพ

2.6 นำแบบประเมินทักษะทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสาน จำนวน 20 ข้อ ไปตรวจสอบความเป็นปรนัย ความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่ามีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

2.7 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบประเมิน มาตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทางการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น

2.8 นำมาหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้ให้คะแนน (Inter – rater reliability) ได้ค่า ความเชื่อมั่นของผู้ให้คะแนนเท่ากับ 0.96

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและหลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 กำหนดกรอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ สืบเสาะหาความรู้ บรรยากาศในการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้

3.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจพิจารณา ด้านข้อความ ด้านความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามความพึงพอใจที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

3.5 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปทดลองใช้ (tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) ซึ่งพบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

3.7 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาภิเษก จ.นครราชสีมา จำนวน 1 ห้อง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตามชั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
2. วัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน
3. ดำเนินการทดลองสอนแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
4. ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
5. วัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยใช้แบบประเมินทักษะทางวิทยาศาสตร์
6. สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน – หลังเรียน
2. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียน – หลังเรียน
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) และแปลความหมายความพึงพอใจตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1986: 195) โดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปใช้ทดสอบนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ โดยนำผลการทดสอบไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

(n = 30)

การทดลอง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	$\bar{d}$	S $\bar{d}$	t
ก่อนเรียน	40	17.60	4.07	14	1.19	11.77*
หลังเรียน	40	31.60	4.52			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และจากการศึกษาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียน ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนหลังเรียนไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

(n = 30)

การทดลอง	$\bar{X}$	S	t
หลังเรียน	31.60	4.52	9.20*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 24$ คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ทดสอบนักเรียนก่อน และหลังจัดการเรียนรู้โดยนำผลการประเมินไปวิเคราะห์เปรียบเทียบมีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

(n = 30)

การทดลอง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	$\bar{d}$	S_d	t
ก่อนเรียน	20	5.77	4.06	8.96	0.43	20.04*
หลังเรียน	20	14.73	4.52			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียน ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินหลังเรียนไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มมีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

(n = 30)

การทดลอง	$\bar{X}$	S	t
หลังเรียน	14.43	2.40	5.55*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 แสดงว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด $\bar{X} = 12$ คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับนักเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ มีรายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวม

(n = 30)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.30	0.63	มาก	4
2. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.51	มาก	1
3. ด้านสื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้	4.41	0.55	มาก	3
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.43	0.56	มาก	2
โดยภาพรวม	4.41	0.52	มาก	

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.43$) ด้านสื่อการเรียนรู้/ แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$) และด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.30$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และชักนำให้นักเรียนศึกษาสิ่งเหล่านั้นด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะเชื่อมโยงเข้าสู่ขั้นต่อไป 2) ขั้นสำรวจและค้นหาเมื่อนักเรียนเกิดความสนใจแล้ว ก็เกิดการศึกษาค้นคว้า และหาคำตอบของสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจซึ่งกระบวนการของการได้มาซึ่งคำตอบของสิ่งที่สนใจนั้น 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วก็สามารถนำข้อมูล หรือ คำตอบนั้นมาอธิบาย หรือวิเคราะห์คำตอบเหล่านั้นได้ ซึ่งจะแสดงมาได้อย่างหลากหลาย 4) ขั้นขยายความรู้ เมื่อนักเรียนเข้าใจด้วยตนเองนักเรียนก็สามารถนำความรู้ที่นำมาขยายกรอบความรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ และ 5) ขั้นประเมินผล นักเรียนสามารถประเมินความรู้ของตนเองได้จากขั้นต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่กล่าวมา และยังสามารถประเมินเพื่อนในชั้นเรียนได้ด้วยจากขั้นของการขยายความรู้ที่จะบ่งบอกว่านักเรียน และเพื่อนในชั้นเรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งครูก็สามารถประเมินนักเรียนได้ในทุก ๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เช่นกัน ซึ่งทั้ง 5 ขั้นตอนจึงเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงใจ บุญประคอง (2549: 135) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องการดำรงพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องการดำรงพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับโคลบาส (Kolebas, 1992: 4443-A) ได้ทำการสอนนักเรียนเกรด 3 ที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยวิธีสืบเสาะหาความรู้โดยเน้นทักษะขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีสืบเสาะหาความรู้โดยเน้นทักษะขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (31.60) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยเกณฑ์ (24.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ และขั้นตอนที่สามารถกระตุ้นความสนใจ

นักเรียนส่งผลให้นักเรียนตั้งใจเรียนสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ด้วยตนเองส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเกิดการเรียนรู้ที่คงทนได้ดีขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อประเด็นการจัดการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ตามประเด็นต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะการสอนโดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีขั้นตอนของการอธิบายขยายความรู้ ทำให้นักเรียนได้นำความรู้มาแลกเปลี่ยนและขยายความรู้นำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของภพ เลหาไพบูลย์ (2540: 156-157) ได้กล่าวถึงผลดีที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีสอนที่ทำให้ความรู้คงทน และถาวรโยงการเรียนรู้ได้ดีกล่าวคือทำให้สามารถจดจำได้นาน

จากเหตุผล และข้ออ้างดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน และกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถอธิบายและเชื่อมโยงความรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจาก ทั้ง 5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยภาพรวมจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เมื่อนำมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะต้องมีการทดลองด้วยแล้ว นักเรียนจะต้องมีการวางแผนการทดลองต่าง ๆ เอง และรายงานผลการทดลองให้สอดคล้องกับตัวแปร และนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสรุปผลการทดลองดังกล่าวด้วยตนเอง ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผลสมผสานอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรัตน์ กิ่งมะลิ (2552: 61) ได้ศึกษาพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืช ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีสอนแบบปกติก่อน และหลังเรียน และเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการสอนแบบปกติก่อนและหลังการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีความสามารถในการทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม พบว่าคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (14.43)

สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยเกณฑ์ (12.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ ซึ่งการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้และหาคำตอบ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของภพ เลหาไพบูลย์ (2540: 14) ได้กล่าวถึงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และฝึกฝนความคิดอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ฝึกการสังเกต การบันทึกข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการทำการทดลอง

3. จากผลการวิจัย แสดงว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ เนื่องจากทั้ง 5 ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนกว่าการเรียนรู้แบบเดิม ลำดับที่ 2 ด้านการวัดผลประเมินผล เนื่องจากในขั้นที่ 5 การประเมินผล ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งได้กำหนดทั้งครูประเมินนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเอง จึงทำให้นักเรียนเห็นความชัดเจน และมีความพึงพอใจในการวัดและประเมินผล ลำดับที่ 3 ด้านสื่อการเรียนรู้/ แหล่งเรียนรู้ เนื่องจากในขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหาของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จะพบว่านักเรียนมีอิสระในการค้นหาความรู้ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งทำให้ความรู้ที่ได้ก็หลากหลายเช่นกัน ลำดับที่ 4 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ เนื่องจากสาระการเรียนรู้เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิต เป็นเนื้อหาที่ใกล้ตัว นักเรียนสามารถค้นคว้าได้ง่าย และชัดเจน เมื่อเรียงลำดับแล้ว พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในลำดับสุดท้าย แต่ก็ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนได้สอดคล้องกับแนวคิดของอุทัยพรรณ สดใจ (2545: 7) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ และสอดคล้องกับแนวคิดของวิรุฬ พรรณเทวี (2542: 11) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมาก และได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวัง หรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ ว่าจะมีมากหรือน้อย

จากเหตุผลและข้ออ้างดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการประเมินผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังนั้นครูสามารถนำไปเป็นทางเลือกในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้อื่นได้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ต้องใช้ระยะเวลาสำหรับให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงต้องจัดสรรเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.2 จากความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในด้านของสาระการเรียนรู้ที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุดเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นการเลือกสาระการเรียนรู้ควรเลือกให้เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนพึงพอใจในสาระการเรียนรู้นั้นมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สรุป

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ฉัฐภูมิณท์ เพชรศักดิ์วงศ์. (2552). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หินและแร่ ของนักเรียน **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงใจ บุญประคอง. (2549). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การดำรงพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรรัตน์ กิ่งมะลิ. (2552). **การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ฟิช โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 8).** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2540). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่งอรุณ หงส์เวียงจันทร์. (2553). **การศึกษาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่องร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิรุฬห์ พรรณเทวี. (2542). **ความพึงพอใจของประชาชนของการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยใน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุทัยพรรณ สดใจ. (2545). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของ องค์การโทรศัพท์ แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Anastasia. (1968). **Psychological testing** (3rd ed.). London: The Macmillan.
- Best, J. W. (1981). **Research in education** (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Kolebas, P. (1992). The Effecton the Intelligence, Reading Mathematic and Interest in Science Level of Third Grade Students who have paticipated in Science -A Process Approach Since First Entering School. **Dissertation Abstracts International**, 4443-A.
- Wang.G. K. (1971). Congruence between self - concept and public image. **Journal of Consulting and Chinical Psychology**, 148-150.

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครปฐม เขต 1

ROLE OF BASIC EDUCATIONAL INSTITUTION COMMITTEE AFFECTING STUDENT ASSISTANCE SYSTEM IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

รื่นรมย์ ทิพย์วิมล / RUENROM TIPYAVIMON¹

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI²

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DAUNGJAI CHANASIT³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และ 3) การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จำนวน 317 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการส่งเสริม สนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก และด้านการกำกับ และติดตาม

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยร่วมกัน
ทำนายได้ร้อยละ 25 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ : คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the role level of basic educational institution committee; 2) the level of student assistance system in educational institution; and 3) roles of basic educational institution committee affecting student assistance system. The sample, derived by proportional stratified random sampling, was 317 administrators and teachers of educational institutions under the Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the roles of basic educational institution committee was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the student assistance system in educational institution was at a high level.
3. The roles of basic educational institution committee in the aspects of supporting the mobilization of educational resources and promoting children's rights protection, and supervising and monitoring the implementation of the plan together predicted the student assistance system at the percentage of 25 with statistical significant level at .01.

Keywords: basic educational institution committee, student assistance

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยี นอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏ เช่น ปัญหาสื่อออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม เป็นผลเสียต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2547: 12)

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลและให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ การนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผล ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองโดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 67)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้ความสำคัญกับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 ระบุว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับวรากร วงศ์ดาว (2547: 64) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาประถมศึกษา กรณีศึกษาสถานศึกษาบ้านเหล่า และบ้านม่อน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนอย่างมากในการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

จากการศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 (2551: 3) โดยคณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ต่อเนื่องและมีระบบ นอกจากนี้การประสานงานและการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย และไม่ทั่วถึง ทำให้การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การป้องกัน การช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับประหยัด ตีเพื่อย (2546: 72) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า บุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้ผล เพราะนักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อยู่ สอดคล้องกับประทุม พุ่มเพชร (2549: 73) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านการดูแลคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือสุขภาพร่างกายของนักเรียนโรงเรียนวัดสุขวัฒนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานแก้ไขปัญหานักเรียนยังไม่มีประสิทธิผล เพราะครูขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับนิตยา เคลือบวัง (2550: 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง และขาดงบประมาณจากชุมชนมาสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยการปฏิบัติตามหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมาย ประกาศ คำสั่ง ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตาม ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทตามภาระหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2543 จำนวน 12 ด้าน แล้วสังเคราะห์และสรุปได้จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตร 3) การส่งเสริม สนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก และ 4) การกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

2. การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการส่งเสริม พัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ซึ่งกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยได้ เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 127 คน ครู จำนวน 1,637 คน รวมทั้งสิ้น 1,764 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 มีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม

คอนตัม และกำแพงแสน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 179) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ของผู้บริหารและครู ได้จำนวนผู้บริหาร 23 คน และจำนวนครู 294 คน รวม 317 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
เมืองนครปฐม	51	849	9	152
คอนตัม	25	223	5	40
กำแพงแสน	51	565	9	102
รวม	127	1,637	23	294
	1,764		317	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปร แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัย โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำกระทงคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.67-1.00 ได้ข้อกระทงคำถามจำนวนทั้งสิ้น 80 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถาม แล้วจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่รับคืนมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1978: 161 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549: 248) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเท่ากับ 0.97

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้เหมาะสมและถูกต้องโดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับ กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นวัดระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 317 ฉบับ ได้รับแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ใช้การหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตรอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาได้แก่ การกำกับติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.18$) การส่งเสริม สนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และพิทักษ์สิทธิเด็ก ($\bar{X} = 4.09$) และการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาอยู่ในลำดับต่ำสุด ($\bar{X} = 4.03$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(n = 317)

ข้อ	การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา	4.03	0.65	มาก	4
2.	การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตร	4.20	0.54	มาก	1
3.	การส่งเสริม สนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และพิทักษ์สิทธิเด็ก	4.09	0.57	มาก	3
4.	การกำกับติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา	4.18	0.57	มาก	2
รวม		4.12	0.55	มาก	

ตอนที่ 2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.34$) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.24$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(n = 317)

ข้อ	การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.36	0.45	มาก	2
2.	การคัดกรองนักเรียน	4.21	0.50	มาก	5
3.	การส่งเสริมและพัฒนา	4.41	0.48	มาก	1
4.	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.34	0.51	มาก	3
5.	การส่งต่อ	4.24	0.57	มาก	4
รวม		4.31	0.50	มาก	

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมสนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก (X_3) และการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผันแปรของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.250 ซึ่งแสดงว่า ด้านการส่งเสริมสนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก (X_3) และการกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา (X_4) ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และร่วมกันทำนายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้ร้อยละ 25

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 2.60 + 0.24 (X_3) + 0.16 (X_4)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.31 (Z_3) + 0.21 (Z_4)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(n = 317)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	2	15.75	7.87	52.28**
Residual	314	47.28	0.15	
Total	316	63.03		
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t
ค่าคงที่	2.60		0.16	15.44**
การส่งเสริมสนับสนุน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และพิทักษ์สิทธิเด็ก (X ₃)	0.24	0.31	0.06	3.94**
การกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา (X ₄)	0.16	0.21	0.06	2.69**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.500 R² = 0.250 SEE. = 0.388

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตรอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำกับ และติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ด้าน

การส่งเสริม สนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก ด้านการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของชุมชน และการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถจัดการศึกษาได้ โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทมากขึ้นใน การจัดการศึกษาของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรของท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน สอดคล้องกับประยูร ระดาบุตร (2546: 34) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านปากช่อง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้า มามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาทุกขั้นตอน สอดคล้องกับสมหวัง อ่อนราชูรี (2546: 44) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองกุง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะหมิง จังหวัด กาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น และความตั้งใจในการเข้ามาปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน ให้การเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ส่งผลให้การจัดทำแผน พัฒนาโรงเรียนร่วมกันระหว่างครูกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์

2. การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติ สง่าแสง (2551: 82) ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิตได้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและเยาวชน ของไทย และเพื่อเป็นการสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาและหาทางแก้ไขปัญหานักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จนก่อให้เกิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 สอดคล้องกับวรการ วงศ์ดาว (2547: 64) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านเหล่า และบ้านม่อน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

3. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการถดถอย 2 ตัว คือ การส่งเสริม สนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก กับการทำกับ และติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ร้อยละ 25

3.1 ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก ส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องสถานศึกษาอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมและให้ความสนใจตระหนัก ร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดการศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 ได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาในทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในท้องถิ่น การศึกษาและเก็บข้อมูลของเด็กที่มีความพิการและด้อยโอกาส เพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา ส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเกษมฐานวิเศษ (2547: 55) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนนาเสียวศึกษาธิการ อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านคณะครูและชุมชนร่วมกันพัฒนาการศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมโดยกลุ่มแม่บ้านทำให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยชุมชนที่มีความรู้ได้แสดงความเสียสละในการเข้ามาสอนให้นักเรียนกับครู แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบ ชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการติดตามข่าวสารของโรงเรียนด้วยดีตลอดมา ทำให้ชุมชนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย สอดคล้องกับวรารักษ์ วงศ์ดาว (2547: 64) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเหล่า และบ้านม่อน อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

3.2 ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 ให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับติดตาม และส่งเสริมกิจการของโรงเรียนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ (2546: 34) ได้ศึกษาการพัฒนา การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านปากช่อง สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา อำเภอบางแพอง จังหวัดราชบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนทุกขั้นตอน

ส่วนด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาและการให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตร ไม่ส่งต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2547: 21-22) ได้กล่าวถึง ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และคณะกรรมการ สถานศึกษาไม่ยอมแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับเกษม สุวานิช (2547: 55) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนนาเสียวศึกษาการ อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ให้ความสำคัญในการเข้า ร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขาดความต่อเนื่อง ในด้านการประสานความสัมพันธ์กัน จึงทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา สอดคล้องกับประยูร ระดาบุตร (2546: 34) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านปากช่อง สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษามะนัง จังหวัดราชบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน สาเหตุมาจากความไม่เชื่อมั่นในตนเอง เพราะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรจัดการประชุมชี้แจง ให้ความรู้และแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยมีวิทยากรที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นผู้แนะนำ เนื่องจากผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบางส่วน คิดว่าการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบโครงการ ต้องสร้างความตระหนักในการดำเนินงานอย่างจริงจัง และเป็นระบบที่สอดคล้องกัน จึงจะทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือศึกษาดูงาน ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้กับกรรมการ ผู้บริหาร ครู และ ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อลดการผูกขาดการใช้อำนาจคนเดียว หรือกลุ่มเดียว และเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินงานได้อย่างสร้างสรรค์

1.3 ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ในเรื่องกำหนดวัน เวลาประชุม เพื่อลดปัญหาเรื่องคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ว่างหรือไม่มี เวลาเข้าประชุม และควรแจ้งกำหนดการวันและเวลาประชุมให้กรรมการสถานศึกษาทราบล่วงหน้า อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และควรจัดประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำหลักสูตรอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ การกำกับติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา และการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาอยู่ใน ลำดับต่ำสุด และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในลำดับต่ำสุด การปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิเด็ก และ 2) ด้านการกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผน ของสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 25

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). **คู่มือวิทยากร ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมสุขภาพเยาวชนไทย.
- เกษม สุวานิช. (2547). **ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนนาเลี้ยวศึกษาคาร อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- นิตยา เคลือบวัง. (2550). **บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอกขี้เหล็ก เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทุม พุ่มเพ็ชร. (2549). **การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือสุขภาพร่างกายของนักเรียนสถานศึกษาวัดสุขวัฒนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ประยูร ระดาบุตร. (2546). **การพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านปากช่อง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประหยัด ดีเพื่อย. (2546). **การพัฒนาบุคลากรด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้กระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษาสนธิราษฎร์วิทยา อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จุฑ. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: เข้าออฟโดรมีส.
- วรกร วงศ์ดาว. (2547). **การศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ประถมศึกษา: กรณีศึกษาสถานศึกษาบ้านเหล่า และบ้านม่อน อำเภอลอง จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- สมหวัง อ่อนราษฎร์. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองกุง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติ สง่าแสง. (2551). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุวิมล ตีรกานนท์. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. (2551). วารสารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2551). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักสูตรผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

การศึกษาชะครามเพื่อสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

STUDY OF SEABLITE TO CONSTRUCT SCIENCE LABORATORY DIRECTION FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS

รุ่งเรือง สังกะราย / RUNGREANG SANGRAY¹

สมปอง ทองงามดี / SOMPONG THONGNGAMDEE²

อัมรินทร์ อินทร์อยู่ / AMMARIN INYOO³

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม ในเรื่อง พฤกษศาสตร์เบื้องต้น ระบบนิเวศ การตรวจสอบสารอาหาร และการแปรรูปชะคราม 2) สร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 3) ศึกษา ผลการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนวัดนางสาว ตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 2) คู่มือประกอบบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่สร้างโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม ได้แก่ พฤกษศาสตร์เบื้องต้น ระบบนิเวศ การตรวจสอบสารอาหาร และการแปรรูปชะคราม มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2. บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพ โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.64 และมีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ชะคราม บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the body of scientific knowledge of Seablite on botany, ecosystem, nutritional examination and Seablite processing, 2) construct effective science laboratory direction on “Seablite in Samutsakorn” to meet the set criterion and 3) study the effects of science laboratory direction considering efficiency of students’ science learning achievement and science laboratory skills. Research sample consisted of 34 Prathomsuksa 6/3 students in the second semester of academic year 2013 from Wat Nang Sao School, Tambon Tha Mai, Amphoe Krathum Baen, Samut Sakhon Province, derived by cluster random sampling method. The instruments constructed by the researcher were: 1) science laboratory direction, 2) science laboratory manuals 3) science lesson plans 4) science achievement test and 5) laboratory skills test. The data were analyzed through percentages, mean, standard deviation and t-test.

The research findings were as follows:

1. The body of scientific knowledge of Seablite on botany, ecosystem, nutritional examination and Seablite processing, was correlated with content standards, key performance indicators in Science and science learning content.

2. The efficiency of science laboratory direction on “Seablite in Samutsakorn” met the effectiveness index at 0.64 and also met the set criterion.

3. The students’ learning achievement on Science after the experiment were higher than those of before with statistically significant differences at .01, and students’ science practical skills were at a good level.

Keywords: Seablite, science laboratory direction, science laboratory skills

บทนำ

ชะครามเป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ Chenopodiaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Suaeda amaritima* และมีชื่ออื่น คือ ชักคราม ลำคราม ซึ่งเป็นไม้ล้มลุก เมื่ออายุมากขึ้นจะพัฒนาจนลำต้นมีเนื้อไม้เป็น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 1 เมตร มีความทนเค็มสูงมาก จึงพบเห็นได้ตามบริเวณป่าชายเลนหรือรอบ ๆ นาเกลือ ลำต้นเดี่ยวแตกกิ่งก้านตั้งแต่โคนต้น ใบเป็นพุ่มแผ่กระจาย มีลักษณะใบเดี่ยวเรียงสลับ ยาวประมาณ 1-6 เซนติเมตร กว้าง 0.5-1.5 มิลลิเมตร ใบอบบน้ำมีสีเขียวสด ในฤดูแล้งจะเปลี่ยนเป็นสีแดงอมม่วงอ่อน ๆ ในส่วนของดอกจะออกที่ปลายยอดเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ยาวประมาณ 3-18 เซนติเมตร แต่ละช่อประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก ใบประดับมีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายใบ มีสีเขียวหรือสีเขียวอมม่วง ผลมีลักษณะกลมขนาดเล็ก มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-2.5 มิลลิเมตร (นภาพร แก้วดวงดี และณัฐพงษ์ อินทร์สมบัติ, 2555: 108-109) จากการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย (2542: 157) ได้กล่าวว่า จังหวัดสมุทรสาครมีป่าชายเลนมาก ดังนั้น ชาวจังหวัดสมุทรสาครจึงนำต้นชะคราม ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ป่าชายเลนมาประกอบอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสวธยา ธรรมอภิพล และศศิไธแสงสัตตรัตน์ (2555: 3-4) ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ชาวบ้านในชุมชนได้นำต้นชะครามมาใช้ประโยชน์เพื่ออาหารเป็นหลัก โดยที่ใบชะครามนั้นประกอบด้วยคุณค่าทางสารอาหารหลายอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสกรณ์ นวนมุสิก และจันทิรา วงศ์วิเชียร (2554: 1) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำรับอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพจากใบชะคราม พบว่า คุณค่าทางโภชนาการใน 100 กรัม ของส่วนที่กินได้ของใบชะครามสด และใบชะครามลวก มีปริมาณของโปรตีน 1.81% (w/w) และ 1.58% (w/w) ไขมัน 0.15% (w/w) และ 0.15% (w/w) โยอาหาร 2.4% (w/w) และ 2.10% (w/w) คาร์โบไฮเดรต 2.97% (w/w) และ 2.49% (w/w) แคลเซียม 36.68 mg/100 g และ 43.27 mg/100 g วิตามินซี 0.14 mg/100 g โซเดียม 2,577 mg/100 g และ 1656 mg/100 g และ b-carotene 1,683 mg/100 g และ 1,265 mg/100 g ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จึงเห็นได้ว่าต้นชะครามจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และมีคุณค่าที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้มากขึ้น โดยการสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และนักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 (2545: 13-14) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์จัดเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ของวารีย์ บุญลือ (2550: 8) พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง การปลูกพืชแบบไฮโดรพอนิกส์ มีทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา เชื้อนหมั่น (2553: 3) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในป่าพลู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะครามมาสร้างเป็นบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ตามมาตรฐาน ว 1.1 และสาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน ว 2.1 และมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตลอดจนได้มีการพัฒนาทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม ในเรื่องพฤกษศาสตร์ เบื้องต้น ระบบนิเวศ การตรวจสอบสารอาหาร และการแปรรูปชะคราม
2. เพื่อสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
3. เพื่อศึกษาผลการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการดำเนินการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) จังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 144 คน จำนวน 4 ห้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 34 คน

2. ตัวแปรการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร
ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1.1 บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

3.1.2 คู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

3.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

4. กระบวนการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม 3 ส่วน คือ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะคราม ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม วิเคราะห์ทางเคมีด้านสารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม การแปรรูปชะคราม

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1) การสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะครามมาดำเนินการสร้าง และหาประสิทธิภาพของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และคู่มือประกอบ

การสอนซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากนั้นจึงนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปหาค่าประสิทธิภาพโดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล และค่าประสิทธิภาพแบบทวิภาคี

การสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะक्रमในสมุทรสาคร ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 เรื่อง จำนวน 10 บทปฏิบัติการ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พืชศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะक्रम ประกอบด้วย 1 บทปฏิบัติการ คือ บทปฏิบัติการ เรื่อง โครงสร้างของต้นชะक्रम

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะक्रम ประกอบด้วย 3 บทปฏิบัติการ คือ บทปฏิบัติการ เรื่อง อุณหภูมิของดินบริเวณทุ่งชะक्रम บทปฏิบัติการ เรื่อง ค่า pH ของดินบริเวณทุ่งชะक्रम บทปฏิบัติการ เรื่อง สรรวจสิ่งมีชีวิตบริเวณทุ่งชะक्रम

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารในชะक्रम ประกอบด้วย 5 บทปฏิบัติการ คือ บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบแป้ง บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบน้ำตาล บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบโปรตีน บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบไขมัน บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบวิตามินซี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแปรรูปชะक्रम ประกอบด้วย 1 บทปฏิบัติการ คือ บทปฏิบัติการ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากใบชะक्रम

2) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดังนี้

2.1) ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	กิจกรรม	เวลา (ชั่วโมง)
1	พฤกษศาสตร์เบื้องต้น ของต้นชะคราม	มาตรฐาน ว 2.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง โครงสร้าง ของต้นชะคราม	2
2	ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม	มาตรฐาน ว 2.1 ตัวชี้วัด ป 6/1 ตัวชี้วัด ป 6/2	บทปฏิบัติการ เรื่อง อุณหภูมิ ของดินบริเวณทุ่งชะคราม	2
	ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม	มาตรฐาน ว 2.1 ตัวชี้วัด ป 6/1	บทปฏิบัติการ เรื่อง ค่า pH ของ ดินบริเวณทุ่งชะคราม	2
	ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม	มาตรฐาน ว 2.1 ตัวชี้วัด ป 6/1	บทปฏิบัติการ เรื่อง สสำรวจ สิ่งมีชีวิตบริเวณทุ่งชะคราม	2
3	การตรวจสอบสารอาหาร ในชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบแป้ง	1
	การตรวจสอบสารอาหาร ในชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบน้ำตาล	1
	การตรวจสอบสารอาหาร ในชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบโปรตีน	1
	การตรวจสอบสารอาหาร ในชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบไขมัน	1
	การตรวจสอบสารอาหาร ในชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบวิตามินซี	1
4	การแปรรูปชะคราม	มาตรฐาน ว 1.1 ตัวชี้วัด ป 6/3	บทปฏิบัติการ เรื่อง การแปรรูป อาหารจากใบชะคราม	1

2.2) นำผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ได้ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พืชศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะคราม: โครงสร้างของต้นชะคราม จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม: อุณหภูมิของดินบริเวณทุ่งชะคราม จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม: ค่า pH ของดินบริเวณทุ่งชะคราม จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม: สำนวณสิ่งมีชีวิตบริเวณทุ่งชะคราม จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม: การตรวจสอบแป้ง จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม: การตรวจสอบน้ำตาล จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม: การตรวจสอบโปรตีน จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม: การตรวจสอบไขมัน จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม: การตรวจสอบวิตามินซี จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 การแปรรูปชะคราม: การแปรรูปอาหารจากใบชะคราม จำนวน 3 ชั่วโมง

2.3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นไปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 แล้วจึงนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทำการศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของคลอเพอร์ (Klopfer, 1971: 574-580) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้มาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โดยครอบคลุมพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการนำความรู้ไปใช้ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างไปหาคุณภาพ ค่าระดับความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.59 โดยการวิเคราะห์เป็นรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตร K.R.20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แล้วจึงนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2) การสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาแนวทางการให้คะแนน และการสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ กำหนดประเด็นในการประเมิน คือ 1) การวางแผนวิธีดำเนินการทดลอง 2) การปฏิบัติการทดลองแยกเป็น เทคนิคการทดลอง ความคล่องแคล่วในการทดลอง และ 3) ด้านการนำเสนอ เพื่อการประเมินตามสภาพจริงอิงเกณฑ์รูบริก (Rubric) ที่มีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ และทำการหาประสิทธิภาพของแบบประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยการนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันได้เท่ากับ 0.72 แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีประสิทธิผล ค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ และการทดสอบที

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลการวิจัยโดยใช้กระบวนการศึกษา คือ 1) การศึกษาความรู้นักปราชญ์ในชุมชน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การปฏิบัติภาคสนาม และ 3) การปฏิบัติในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นชะคราม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นชะคราม ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นชะคราม ดังนี้

1. ราก

รากของต้นชะคราม มีลักษณะเป็นรากแก้ว เป็นรากที่งอกจากเมล็ดและหยั่งลึกลงไป ในดินทางแนวดิ่งทำให้ต้นชะครามยืนต้นอยู่ได้ และมีรากแขนง เป็นรากที่แตกแขนงจากรากแก้ว แผลออกไปตามแนวระดับ นอกจากนั้นยังมีรากที่เกิดตามบริเวณข้อระดับต่ำของบริเวณลำต้นแก่ ที่มีผิวหยาบ

2. ลำต้น

ชะครามเป็นไม้ล้มลุกอายุหลายปี เมื่ออายุมากขึ้นจะพัฒนาจนลำต้นมีเนื้อไม้เป็นพุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 1 เมตร แตกกิ่งก้านตั้งแต่โคนต้น ลำต้นแก่มีผิวหยาบเกิดจากรอยแผลของใบที่ร่วง (นภาพร แก้วดวงดี และนันทฐพงศ์ อินทร์สมบัติ, 2555: 108)

3. ใบ

ใบชะคราม มีลักษณะเป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ หรือตรงข้าม รูปทรงกระบอก แฉก ๆ โค้งเล็กน้อย ปลายเรียวแหลม เรียงสลับเบียดกันแน่น มีก้านสั้นมาก ใบเป็นรูปแถบ ยาว 1-6 เซนติเมตร มีนวลสีเขียวเข้ม สีม่วง สีม่วงหรือสีคราม ในฤดูแล้งจะเปลี่ยนเป็นสีแดงอมม่วง อ่อน ๆ ใบอบวน้ำ (ยุทธนา สุดเจริญ, 2553: 30)

4. ดอก

ดอกชะคราม มีขนาดเล็ก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ออกที่ปลายยอด มีลักษณะเป็น ช่อแบบช่อแยกแขนง ช่อดอกมีความยาว 3-18 เซนติเมตร แต่ละช่อประกอบด้วยดอกย่อยขนาดเล็ก มีสีขาวอมเขียว จำนวนมากเรียงยาวตามช่อแขนง มีใบประดับที่อยู่ระดับต่ำมีขนาดใหญ่ ลักษณะ คล้ายใบ และมีขนาดเล็กลง ที่ปลายช่อ มีใบประดับย่อยที่ฐานวงกลีบรวม มี 2-3 ใบ รูปขอบขนาน มน มีวงกลีบรวม จำนวน 5 กลีบ หรือไม่มีเลย เกสรเพศผู้ติดตรงข้ามกับกลีบรวม มีจำนวนเท่ากับ กลีบรวมหรือน้อยกว่า ก้านเกสรเพศผู้แยกจากกัน รังไข่ ติดเหนือวงกลีบ มีช่องเดียว (ยุทธนา สุดเจริญ, 2553: 30)

5. ผลและเมล็ด

ผลชะคราม มีรูปร่างทรงกลมรี ขนาดเล็ก ผิวเรียบ สีเหลืองอมส้ม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 มิลลิเมตร อยู่ภายในวงกลีบรวม ผลสด มีกลีบรวมหุ้ม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 มิลลิเมตร ผลแห้งเมื่อแก่จะแตกเป็น 2 ซีก ภายในมีเมล็ดแก่สีน้ำตาลดำที่มีลักษณะกลมแบน และเป็นมันวาว จำนวนมาก เมล็ดเหล่านี้จะหลุดและปลิวไปตามลม เมื่อตกในพื้นดินที่มีความชุ่มชื้นจะงอกขึ้นมา เป็นต้นใหม่ (นภาพร แก้วดวงดี และนัฐพงศ์ อินทร์สมบัติ, 2555: 108)

การกระจายพันธุ์

เมื่อผลแห้งจะแตกเป็น 2 ซีก ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลเป็นมันวาวมีลักษณะ กลมแบนจำนวนมากเมล็ดเหล่านี้จะหลุดและปลิวไปตามลม และเมื่อตกในพื้นดินที่มีความชุ่มชื้น จะงอกขึ้นมา เป็นต้นใหม่ ชะคราม มีเขตการกระจายพันธุ์กว้าง พบทั่วไปในทวีปยุโรป และเอเชีย ในประเทศไทยพบทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ ภาคกลาง และภาคใต้

ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม

จากการศึกษาระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2556 บริเวณตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

1. ภูมิอากาศ มีอุณหภูมิเฉลี่ย 30.25-31.25 องศาเซลเซียส
2. ดิน มีค่า pH เฉลี่ย 8.6-9.6
3. สิ่งมีชีวิตบริเวณทุ่งชะคราม พบพืชจำนวน 10 ชนิด ได้แก่ โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมขาว ประหนุ ประทเล ปอทะเล ผักเบี้ยทะเล ผักเสี้ยนผี กะทกรก หญ้าตีนกา สัตว์ และแมลง จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ หอยขี้ก กุ้งเป็้ง มดดำ มดแดง แมงมุม ตั๊กแตนลาย ผีเสื้อ และผึ้ง

การตรวจสอบสารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม

จากการศึกษาวิเคราะห์ทางเคมีด้านสารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามบริเวณตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อาหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า ส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามมีสารอาหารที่แตกต่างกันไป ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม

ส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม	สารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม						
	โปรตีน (%)	ไขมัน (%)	เส้นใย (%)	เถ้า (%)	ความชื้น (%)	คาร์โบไฮเดรต (%)	วิตามินซี (mg/100ml)
ใบชะคราม สีเขียว	2.96	0.66	4.50	0.91	88.37	2.60	1.53
ใบชะคราม สีแดงอมม่วง	2.44	0.42	5.85	0.90	90.07	0.32	1.59
ดอกชะคราม	2.58	0.61	10.73	0.98	82.28	2.82	1.55

การแปรรูปชะคราม

จากการศึกษางานวิจัย และการสอบถามนักปราชญ์ในชุมชนของบ้านโคกขาม พบว่าชาวบ้านนิยมนำใบชะครามสีเขียวมาประกอบอาหาร และสามารถนำใบชะครามมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ ได้ เช่น น้ำพริกเผชะคราม เกี้ยวชะคราม วุ้นชะคราม หมูแดงชะคราม สังขยาชะคราม ลูกชิ้นชะคราม และทอดมันชะคราม โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มาใช้ศึกษาด้วยตนเอง

จากการศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะครามในสมุทรสาคร โดยสำรวจลักษณะพฤกษศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะคราม ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม และสารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม พบว่า มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ตามมาตรฐาน ว 1.1 และสาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน ว 2.1

ตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้จากตอนที่ 1 มาดำเนินการสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปหาประสิทธิภาพกับนักเรียนได้ผลดังตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 คะแนนรวมทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามโครงสร้างของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนภาคสนาม จำนวน 30 คน

การทดสอบ	หน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์				
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	รวม
	คะแนน เต็ม 8 คะแนน	คะแนน เต็ม 10 คะแนน	คะแนน เต็ม 15 คะแนน	คะแนน เต็ม 7 คะแนน	คะแนน เต็ม 40 คะแนน
ก่อนเรียน	94	120	200	85	499
หลังเรียน	190	242	365	155	952

ตารางที่ 4 คะแนนทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ค่าดัชนีประสิทธิผล และประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์
ของนักเรียนภาคสนาม จำนวน 30 คน

คะแนนเต็ม	การทดสอบ ก่อนเรียน	การทดสอบ หลังเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effective Index)	ประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ (Double Percentage)
40	499	952	0.64	86.67-81.82

จากตารางที่ 3 และตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.64 นักเรียนร้อยละ 86.67 ผ่านเกณฑ์ ซึ่งได้คะแนนในการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 81.82 โดยคะแนน เกณฑ์กำหนดคือ 80-75

ตอนที่ 3 ผลการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชา วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนวัดนางสาว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 34 คน ได้ผลดังนี้

1. การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ได้ผลดังตารางที่ 5 และ ตารางที่ 6

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนตามโครงสร้างของบทปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน

การทดสอบ	หน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์				
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	รวม
	คะแนน เต็ม 8 คะแนน	คะแนน เต็ม 10 คะแนน	คะแนน เต็ม 15 คะแนน	คะแนน เต็ม 7 คะแนน	คะแนน เต็ม 40 คะแนน
ก่อนเรียน	3.294	4.294	6.235	3.411	17.234
หลังเรียน	6.705	8.000	11.941	5.941	32.587

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	Sig
ก่อนเรียน	34	40	17.234	4.075	15.353	.754	20.362**	.000
หลังเรียน	34	40	32.587	2.363				

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 และตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงวก่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2. การประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินทักษะปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ และนำผลการประเมินมาเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง ระดับดีมาก ร้อยละ 70-79 หมายถึง ระดับดี ร้อยละ 60-69 หมายถึง ระดับพอใช้ และ ต่ำกว่าร้อยละ 60 หมายถึง ระดับปรับปรุง ได้ผลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับประเมิน
34	12	9.29	77.42	ดี

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีทักษะปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์หลังเรียนอยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะคราม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสำรวจเกี่ยวกับต้นชะครามดังต่อไปนี้

1.1 พฤษศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะคราม

จากการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นชะคราม พบว่า ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นชะครามที่สำรวจพบในบริเวณตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นไม้ล้มลุกที่มีอายุหลายปี เมื่อมีอายุมากขึ้นจะพัฒนาจนมีเนื้อไม้ ขึ้นเป็นพุ่มมีขนาดเล็ก ซึ่งมีใบที่มีลักษณะอวบน้ำมีหลายสี เป็นลักษณะพิเศษของต้นชะคราม ที่ทำให้ต้นชะครามสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อม จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ต้นชะครามเป็นพืชที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก เพราะมีขนาดเล็ก จึงเหมาะที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของต้นชะคราม เนื่องจากต้นชะครามเป็นพืชที่ต้องมีการปรับตัวเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา ชื่นอารมย์, อรพิน เกิดชูชื่น และณัฐฐา เลาหลกุลจิตต์ (2553: 6) ที่ได้กล่าวถึงต้นชะครามว่า ต้นชะครามมีลักษณะใบสีเขียวอวบน้ำ เมื่อแก่มีสีแดงอมม่วง รูปร่างของใบเรียวยาว และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงฤดี ห้วนหน, อรพิน เกิดชูชื่น, ณัฐฐา เลาหลกุลจิตต์ และศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป (2553: 637) ที่ได้กล่าวถึงต้นชะครามว่า เป็นพรรณไม้พุ่มเตี้ย ลักษณะเป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเดี่ยว เป็นพุ่มแพร่กระจาย มีลักษณะเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ เบียดแน่น ใบอวบน้ำมีสีเขียวสด ในฤดูแล้งจะเปลี่ยนเป็นสีแดง ส่วนดอกจะออกที่ปลายยอด จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นชะครามมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง พฤษศาสตร์เบื้องต้นของต้นชะคราม

1.2 ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม

จากการศึกษาระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม พบว่า ต้นชะครามเป็นพืชที่พบได้ในบริเวณดินเค็มตามชายป่าชายเลน ที่รกร้างรอบ ๆ นาเกลือ นาุ้ง มักขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่เห็นเป็นสีแดงหรือสีเขียว เมื่อทำการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของดินบริเวณทุ่งชะคราม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ดินบริเวณดังกล่าวมี ค่า pH 8.6-9.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ดินมีสมบัติเป็นเบส และมีอุณหภูมิ 30.25-31.25 องศาเซลเซียส ตลอดจนสังเกตเห็นสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยพืช และสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปของโซ่อาหาร และสายใยอาหาร ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร แก้วดวงดี และณัฐพงษ์ อินทร์สมบัติ (2555: 107) ที่ได้กล่าวถึงต้นชะครามว่า ชะครามเป็นพืชพบได้ทั่วไปตามป่าชายเลนที่มีดินเค็มและขึ้น เป็นพืชท้องถิ่นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย รวมทั้งเขตอำเภอมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยนำความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะครามมาสร้างเป็น บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบนิเวศบริเวณทุ่งชะคราม เช่น บทปฏิบัติการ เรื่อง ค่า pH ของดินบริเวณทุ่งชะคราม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินบริเวณทุ่งชะคราม แล้วนำมา หาค่า pH ของดิน โดยชั่งดิน 50 กรัมใส่ในบีกเกอร์ เติมน้ำกลั่น 50 ลูกบาศก์เซนติเมตร คนให้น้ำดิน ผสมกับน้ำ ตั้งทิ้งให้ตกตะกอน และใช้แท่งแก้วจุ่มน้ำส่วนที่ใสแต่ละลงบนกระดาษยูนิเวอร์ซัลอินดิเคเตอร์ นำไปเทียบกับแถบสีมาตรฐาน อ่านค่า pH หลังจากนั้นจึงนำความรู้มาสร้างเป็นบทปฏิบัติการให้ นักเรียนได้ศึกษาต่อไป

1.3 การตรวจสอบสารอาหารในชะคราม

จากการศึกษาการตรวจสอบสารอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามบริเวณ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อาหารของมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม พบว่า ส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามมีปริมาณสารอาหารที่แตกต่างดังนี้ ใบชะคราม สีเขียว มีปริมาณของโปรตีน 2.96% (w/w) ไขมัน 0.66% (w/w) โยอาหาร 4.50% (w/w) คาร์โบไฮเดรต 2.60 % (w/w) วิตามินซี 1.53 mg/100g ใบชะครามสีแดงอมม่วง มีปริมาณของโปรตีน 2.44% (w/w) ไขมัน 0.42% (w/w) โยอาหาร 5.85% (w/w) คาร์โบไฮเดรต 0.32% (w/w) วิตามินซี 1.59 mg/100g ดอกชะคราม มีปริมาณของโปรตีน 2.58% (w/w) ไขมัน 0.61% (w/w) โยอาหาร 10.73% (w/w) คาร์โบไฮเดรต 2.82% (w/w) วิตามินซี 1.55 mg/100g จากข้อมูลจะพบว่าส่วนต่าง ๆ ของ ต้นชะครามมีปริมาณสารอาหารที่แตกต่างกัน แต่ส่วนที่นิยมนำมาประกอบอาหาร คือ ใบชะคราม สีเขียว ซึ่งปริมาณสารอาหารที่พบจะมีปริมาณสารอาหารที่มากกว่าสารอาหารที่พบในงานวิจัยของ จุริกรณ์ นวนมุสิก และจันทิรา วงศ์วิเชียร (2554: 1) เกือบทุกประเภท ยกเว้น คาร์โบไฮเดรต โดยจุริกรณ์ นวนมุสิก และจันทิรา วงศ์วิเชียร ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำรับอาหาร พื้นบ้าน เพื่อสุขภาพจากใบชะคราม พบว่า คุณค่าทางโภชนาการใน 100 กรัม ของส่วน ที่กินได้ของ ใบชะครามสดมีปริมาณของโปรตีน 1.81% (w/w) ไขมัน 0.15% (w/w) โยอาหาร 2.4% (w/w) คาร์โบไฮเดรต 2.97% (w/w) วิตามินซี 0.14 mg/100g จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวจะพบว่า ส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามมีปริมาณสารอาหารที่แตกต่างจึงเหมาะที่จะนำมาให้นักเรียนได้ศึกษา เปรียบเทียบปริมาณสารอาหารในส่วนต่าง ๆ ของต้นชะคราม โดยทำการตรวจสอบสารอาหารต่าง ๆ ได้แก่ การตรวจสอบแป้ง การตรวจสอบน้ำตาล การตรวจสอบโปรตีน การตรวจสอบไขมัน และการตรวจสอบวิตามินซี

ผู้วิจัยจึงได้นำความรู้มาสร้างเป็นบทปฏิบัติการในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การตรวจสอบ สารอาหารในชะคราม เช่น บทปฏิบัติการ เรื่อง การตรวจสอบแป้ง โดยการนำส่วนต่าง ๆ ของ ต้นชะคราม ได้แก่ ใบสีเขียว ใบสีแดงอมม่วง และดอกชะคราม มาทำการตรวจสอบแป้ง ซึ่งเป็นการทดลองที่ไม่ต้องใช้สารเคมีที่มีอันตรายมาก แต่ต้องระวังเรื่องการใช้ตะเกียงแอลกอฮอล์ โดยเริ่ม

จากการนำส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามมาต้มด้วยแอลกอฮอล์โดยผ่านน้ำร้อน เพื่อให้สีจากส่วนต่าง ๆ ของต้นชะครามจางลง สามารถมองเห็นผลการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน การตรวจสอบแป้งสามารถทำได้โดยใช้สารละลายไอโอดีน โดยหยดสารละลายไอโอดีนลงไป จำนวน 2 หยด ถ้ามีแป้ง สารละลายไอโอดีน จะเปลี่ยนจากสีน้ำตาลเป็นสีน้ำเงินเข้ม หรือม่วงแกมน้ำเงิน แต่เมื่อหยดลงบน สิ่งที่ไม่ใช่แป้ง สีของสารละลายไอโอดีนจะไม่เปลี่ยนแปลง หลังจากนั้น จึงนำความรู้มาสร้างเป็น บทปฏิบัติการให้นักเรียนได้ศึกษาต่อไป

1.4 การแปรรูปชะคราม

จากการศึกษาเกี่ยวกับการแปรรูปใบชะคราม พบว่า ส่วนของต้นชะครามที่นิยมนำมาประกอบอาหารคือ ใบชะครามสีเขียว เพราะมีความเค็มน้อยกว่าใบชะครามสีแดงอมม่วง สามารถนำมาแปรรูปได้เป็นอาหารต่าง ๆ ได้ เช่น น้ำพริกเผชะคราม เกี้ยวชะคราม วุ้นชะคราม หมูแดงชะคราม สังขยาชะคราม ลูกชิ้นชะคราม และทอดมันชะคราม โดยให้นักเรียนคิดออกแบบ การแปรรูปชะครามโดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มาใช้ศึกษา ด้วยตนเองตลอดจนได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับสารอาหารที่พบในอาหารที่ได้จากการแปรรูป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาพร แก้วดวงดี และนงนุชพงศ์ อินทร์สมบัติ (2555: 113) ที่กล่าวว่า จากการศึกษาลิขสิทธิ์อาหารจากชะครามสามารถพัฒนาแปรรูปเมนูอาหารได้ 4 เมนู คือ ห่อหมก น้ำใบชะคราม ยำใบชะคราม ทอดมันปลาทรายใบชะคราม และแกงอ่อมปูทะเลใบชะคราม

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำใบชะครามสีเขียวมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การแปรรูปชะคราม ได้แก่ บทปฏิบัติการ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากใบชะคราม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันออกแบบการแปรรูปอาหารจากใบชะครามที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดจนเกิดทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น

จากการศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะครามทั้งหมด พบว่า ต้นชะครามจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และมีคุณค่าที่จะทำให้นักเรียนได้ รับความรู้มากขึ้นจากการปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากสิ่งที่อยู่ ใกล้ตัวโดยทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และนักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตาม ศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักระดมทรัพยากร จากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 ระบุว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม

ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องของการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน และมาตรา 25 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริม การดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นชะครามมาจัดทำเป็น บทปฏิบัติการมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

2. การสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาเอกสารงานวิจัย ลงสำรวจภาคสนามบริเวณทุ่งชะคราม และทำการทดลองในห้องปฏิบัติการของวิทยาศาสตร์อาหารจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เกี่ยวกับองค์ความรู้ของต้นชะคราม ในเรื่อง พฤกษศาสตร์เบื้องต้น ระบบนิเวศ การตรวจสอบ สารอาหาร และการแปรรูปชะคราม เพื่อนำข้อมูลมาสร้าง และพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร เนื่องจากบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น มีข้อมูลพื้นฐานจากการทดลอง ซึ่งผลการทดลองเป็นไปตามทฤษฎี และหลักการวิทยาศาสตร์ที่ได้ศึกษาค้นคว้า โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาสาระ อุปกรณ์ และระยะเวลาที่เหมาะสมกับนักเรียน ได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นักเรียนปฏิบัติการทดลองด้วยตนเอง มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545: 3-37) ที่มุ่งส่งเสริมให้ คนพัฒนาทางกระบวนการคิด ความสามารถในการเรียนรู้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้

3. ผลการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่สร้าง และพัฒนาขึ้นไปใช้ทดลองกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 34 คน ปรากฏผล ดังนี้

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะนักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงในการทำงานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น มีการระบุปัญหา ตั้งสมมติฐาน การกำหนดตัวแปร การลงมือปฏิบัติการทดลอง โดยมีบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของจรรยา เขื่อนหมั่น (2553: 3) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา

บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ใน ปาฟรุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

3.2 หลังเรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์นักเรียนมีทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เท่ากับ 77.42 อยู่ในระดับดี เพราะบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารีย์ บุญลือ (2550: 8) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง การปลูกพืชแบบไฮโดรพอนิกส์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ มีทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร ควรคำนึงถึงสภาพบริบทของโรงเรียน ซึ่งควรเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้กับป่าชายเลนหรือนาเกลือ เพราะต้นชะครามเป็นพืชที่พบในบริเวณดินเค็มตามป่าชายเลน และที่รกร้างรอบ ๆ นาเกลือ โดยขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่เห็นเป็นสีแดงหรือสีเขียวยาว

1.2 การนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาครไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ควรใช้คู่กับคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และครูผู้สอนควรทำความเข้าใจ และลองปฏิบัติก่อนที่จะนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปใช้กับนักเรียนตลอดจนควรชี้แจงรายละเอียด และแนะนำให้นักเรียนเข้าใจเสียก่อน

1.3 บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชะครามในสมุทรสาคร สามารถกระตุ้นให้นักเรียนออกแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตลอดจนมีทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีขึ้น

1.4 สถานศึกษาสามารถนำขั้นตอน และกระบวนการไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.5 ควรมีการแนะนำตลอดจนมีการเชิญนักปราชญ์ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรักในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับปรุงเนื้อหาในบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเพื่อฝึกฝนพัฒนาการในด้านความรู้ และทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ควรนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ละครในสมุทรสาคร มาศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติของวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.3 ควรนำความรู้จากการแปรรูปละครมาพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้

สรุป

การวิจัยเรื่อง การศึกษาละครเพื่อสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต้นละคร ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2. บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ละครในสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพ โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64 และค่าประสิทธิภาพแบบทวิภาคี เท่ากับ 86.67 – 81.82

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย. (2542). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์**

เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ.

จรรยา เขื่อนหมั่น. (2553). **การพัฒนาบทปฏิบัติการในป่าพุ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา**

(ป.6) ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

จวีร์ภรณ์ นวนมุสิก และจันทิรา วงศ์เขียว. (2554). **รายงานการพัฒนาตำรับอาหารเพื่อสุขภาพจากใบชะคราม**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช .

ดวงฤดี หวันหนู, อรพิน เกิดชูชื่น, ณัฏฐา เลานกุลจิตต์ และศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. (2553). ประสิทธิภาพในการยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ของสารสกัดจากชะคราม. **วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร**, 41 (3/1 พิเศษ), 637-640.

- นภาพร แก้วดวงดี และณัฐพงษ์ อินทร์สมบัติ. (2555, กุมภาพันธ์). การศึกษาสมบัติสารต้านอนุมูลอิสระและผลิตภัณฑ์จากชะคราม. **วารสารก้าวหน้าโลกวิทยาศาสตร์**, 12, 107-120.
- ยุทธนา สุดเจริญ. (2553). **รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินคุณประโยชน์ผักและสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิศรา ชื่นอารมย์, อรพิน เกิดชูชื่น และณัฐฐา เลหากุลจิตต์. (2553). สารต้านอนุมูลอิสระและปริมาณสารฟีนอลิกทั้งหมดของสารสกัดจากชะคราม (*Suaeda maritima*). **ว. วิทยาศาสตร์เกษตร**, 41 (3/1พิเศษ), 621-624.
- วารีย์ บุญลือ. (2550). **การพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่องการปลูกพืชแบบไฮโดรพอนิกส์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2545). **คู่มือการจัดการกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางดพรว.
- สรวรยา ธรรมอภิพล และศศิไธ แสงสัตตรัตน์. (2555). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร. **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 50**. (31 มกราคม-2 กุมภาพันธ์ หน้า 331-336). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางดพรว.
- Klopper, L. E. (1971). *Evaluation of learning in science, Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill Book.

สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา
ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ORGANIZATIONAL HEALTH THAT AFFECTS THE WORKING LIFE QUALITY
OF THE EDUCATIONAL PERSONNEL IN SCHOOLS FOR CHILDREN
WITH INTELLECTUAL DISABILITIES UNDER
THE BUREAU OF SPECIAL EDUCATION

วรรณพิมพ์ หนูมงกุฎ/ WUNNAPIM NUMONGKUD¹

โยธิน ศรีโสภะ/ YOTHIN SRISOPHA²

ดวงใจ ชนะสิทธิ์/ DUANGJAI CHANASIT³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) สุขภาพองค์การซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 254 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สุขภาพองค์การในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สุขภาพองค์การ ด้านการวางแผน ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 74.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สุขภาพองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) the organizational health level in schools for children with intellectual disabilities, 2) the working life quality level of the educational personnel in schools for children with intellectual disabilities, 3) organizational health level that affected the working life quality level in schools for children with intellectual disabilities. The sample, derived by proportional stratified random sampling, were 254 administrators and teachers in schools for children with intellectual disabilities under the Bureau of Special Education. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher. The statistic used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research showed:

1. The organizational health was at a high level both in overall and specific aspects.
2. The working life quality of the educational personnel was at a high both overall and in specific aspects.
3. Planning, morale, problem-solving ability, and supporting resources were the organizational health together predicted the working life quality of the educational personnel in schools for children with intellectual disabilities at the percentage of 74.20 with statistical significance at .05.

Keywords: organizational health, working life quality

บทนำ

สุขภาพองค์การเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การซึ่งมายส์ (Miles, 1973 อ้างถึงใน กมลลาศน์ ศรีประสิทธิ์, 2553: 4) ได้กล่าวไว้ว่าสุขภาพองค์การ (organizational health) เป็นเรื่อง ความต้องการที่จะพิจารณาขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำร่วมกันในองค์การ โดยอาศัย การศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงองค์การให้เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ น่าทำงานและน่าเรียนรู้ สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีการบริหาร จัดการได้อย่างต่อเนื่องตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมา ฮอย และฟอริท (Hoy and Foryth, 1986 อ้างถึงใน กมลลาศน์ ศรีประสิทธิ์, 2553: 4) ได้นำแนวคิด ทฤษฎีระบบสังคมของพาร์สันส์ (Parsons) มาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการสร้าง มิติสุขภาพองค์การระดับโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษากับสุขภาพองค์การเป็นการวิเคราะห์ สภาพะการทำงานตามธรรมชาติขององค์การที่แบ่งเป็น 3 ระดับ จำนวน 7 มิติ ระดับสถาบัน ได้แก่ ความเข้มแข็งขององค์การ ระดับการจัดการ ประกอบด้วยมิติอิทธิพลของผู้บริหาร มิติภาวะผู้นำ ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติภาวะผู้นำด้านกิจสัมพันธ์ มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร และระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย มิติด้านขวัญการปฏิบัติงาน มิติมุ่งเน้นวิชาการ เพื่อพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง องค์การอย่างมีคุณค่า

จากลักษณะของสุขภาพองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์ (healthy organization) ฟาร์เยอ และเวลล์ (Foryer and Well, 1971: 11-14 อ้างถึงใน ชมกสิณ ดรฤณอาภรณ์, 2546: 35-36) กล่าวว่าองค์การที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและรับผิดชอบต่อปัญหา มีการวางแผนร่วมกันและ ทำงานเป็นคณะ ยอมรับความคิดเห็นของทุกฝ่าย ร่วมมือร่วมใจกันทำงานและแก้ไขวิกฤตการณ์ โดยเร็ว มีการแก้ไขข้อขัดแย้งโดยเปิดเผยและมีประสิทธิภาพ ร่วมกันตรวจสอบความก้าวหน้าของ งานเป็นประจำ มีความซื่อสัตย์ มีเสรีภาพในการทำงาน มีภาวะผู้นำที่มีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ มีความเชื่อมั่นกันภายในองค์การ เรียนรู้ในความผิดพลาด แก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ได้รับประสิทธิภาพ มีโครงสร้างองค์การที่สำนึกในระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายที่ดีเพื่อให้สมาชิกยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากกว่าความสำนึกในระเบียบ ข้อบังคับ องค์การต้องปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสมกับบริบท และสมาชิกทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไขสิ่งที่เบี่ยงเบนอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ในอนาคตให้หมดไป ดังนั้น องค์การใดที่มีสุขภาพองค์การดี เช่น มีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี ย่อมทำให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีขึ้น การนำคุณภาพชีวิตการทำงานมาใช้เป็นเรื่องของ การแก้ไขปัญหาแรงงานให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ซึ่งเดลแลนโนท และทาเคซาวา (Delanotte and Takezawa, 1984 อ้างถึงใน สุรินทร์ ลิ้มรัตนพันธ์, 2553: 22) ได้เสนอแนะไว้ว่า ผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานที่สำคัญ คือคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นจะขึ้นอยู่กับ ความมั่นคงในการทำงาน การทำงานที่มีระเบียบและภาวะเศรษฐกิจของผู้ปฏิบัติงาน ต่อมาแนวคิดนี้ได้

ขยายออกไปโดยนักจิตวิทยาได้เพิ่มเรื่องความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างขวัญ และกำลังใจในการทำงาน กับผลผลิตซึ่งมีการส่งเสริมให้เกิดมนุษย์สัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน และในปี ค.ศ. 1960-1970 ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องโอกาสในการทำงานที่เสมอภาค และแบบแผนในการทำงานที่พึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา มีการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตนี้อย่างจริงจัง โดยมุ่งไปที่ประสิทธิภาพขององค์การและการเพิ่มประสิทธิผลโดยธรรมชาติของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งแนดเลอร์ และคณะ (Nedler and others, 1982 อ้างถึงใน วนิดา เหลืองสัจจุกุล, 2552: 14) ได้เสนอในด้านการที่บุคคลมีสิ่งจำเป็นแก่ความต้องการของชีวิตที่พอเพียงก็ถือว่าบุคคลนั้นมีคุณภาพชีวิตในระดับหนึ่ง เพราะมองว่าความจำเป็นดังกล่าว ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนจะต้องได้รับการสนองตอบอย่างพอเพียงเพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ได้และมีคุณภาพ หรือมองคุณภาพชีวิตในแง่การเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งหมายถึงบุคคลและกลุ่มบุคคลจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้จะต้องยึดมั่นในกฎระเบียบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและบุคคลอื่น ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อความสงบสุขร่วมกันเป็นเรื่องสำคัญกว่าเรื่องอื่น ๆ (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543: 55-56)

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าสุขภาพองค์การมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงาน จากงานวิจัยของดวงสมร บาตรโพธิ์ (2549: 97-98) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า มี 6 มิติ ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน คือขวัญในการปฏิบัติงาน การมุ่งเน้นวิชาการการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ บุคลากรของสถาบัน การเป็นผู้นำทางวิชาการ และซึ่งสอดคล้องกับอรรถา มิ่งฉาย (2551: 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับการทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสุขภาพองค์การของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสุขภาพองค์การจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของคนในองค์การเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นโรงเรียนเฉพาะทางพิการทางสมอง มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นเรียนเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีทั้งการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะประเภทความพิการที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่มแต่ละคน มีการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ เทคโนโลยี และเป็นโรงเรียนประจำซึ่งเด็กต้องมีการเข้าพักที่หอพักที่ทางโรงเรียนจัดให้เพื่อสะดวกต่อการดูแลและความปลอดภัยของเด็ก

ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีศักยภาพในการดูแลตนเองของแต่ละคน และให้โอกาสด้านการศึกษาที่เท่าเทียมกันอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องด้านทางสติปัญญามีข้อจำกัดและสภาพปัญหาไม่เหมือนกัน แต่ต้องให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ที่ควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เกิดความพร้อมในการเรียนและการพัฒนาทุกด้าน แล้วจึงคำนึงถึงการอยู่ร่วมในสังคมปกติกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้พิการโดยจัดเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดหรืออาจจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และควรจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องที่มีทั้งการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อการเรียนต่อในขั้นที่สูงขึ้น การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพชีวิตตลอดจนการฝึกอาชีพ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้ (จำเริญ สังขมูสิกานนท์, 2549: 17-18)

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับชุมชนที่มีส่วนต่อการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนทรัพยากรต่อการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยมีการจัดสรรสวัสดิการให้กับบุคลากร เช่น การสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองด้วยการอบรม ศึกษาดูงานและศึกษาต่อเพื่อนำมาพัฒนาองค์การ และให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยของบุคลากรและนักเรียนรวมทั้งทรัพย์สิน มีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรด้วยการให้การสนับสนุน โดยมีสวัสดิการค่าตอบแทน ความเป็นอยู่ที่พักอาศัย อาหาร จัดหาเสื้อผ้าในการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการดูแลสุขภาพของบุคลากรด้วยการให้เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี จัดให้บุคลากรได้ไปทัศนศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในหมู่คณะ บริการยานพาหนะสำหรับผู้ไปประชุมเป็นการบำรุงขวัญแก่บุคลากร และได้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนให้อย่างเพียงพอ และดูแลปกครองด้วยความเป็นประชาธิปไตย

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับสุขภาพขององค์การและระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน รวมทั้งสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 19 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 60 คน และครูผู้สอน จำนวน 886 คน รวมทั้งสิ้น 946 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2553)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 254 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนโดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละ 80 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 194-195)

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และรองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ซึ่งได้มา โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejeie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 48-49) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 16 คน และครู 238 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 254 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นระดับคุณภาพองค์การและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งค่าความเชื่อมั่น ตัวแปรต้น เท่ากับ 0.950 ตัวแปรตาม เท่ากับ 0.961 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.952

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 248 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.64

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. การวิเคราะห์ระดับคุณภาพองค์การและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์คุณภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1
2. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับของสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(n=248)

สุขภาพองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. บุคลากรของสถาบัน	4.12	0.55	มาก	7
2. ภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์	4.21	0.62	มาก	2
3. ขวัญในการปฏิบัติงาน	4.11	0.58	มาก	8
4. การสนับสนุนทรัพยากร	4.15	0.63	มาก	5
5. ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.24	0.60	มาก	1
6. ภาวะผู้นำแบบกิจสัมพันธ์	4.19	0.65	มาก	4
7. การอยู่ร่วมกันของบุคลากร	4.15	0.63	มาก	5
8. การวางแผน	4.20	0.61	มาก	3
รวม	4.17	0.54	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์ ด้านการวางแผน ด้านภาวะผู้นำแบบกิจสัมพันธ์ ด้านการอยู่ร่วมกันของบุคลากร ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านบุคลากรของสถาบัน และด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

(n=248)

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	4.04	0.73	มาก	7
2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	4.20	0.55	มาก	3
3. โอกาสที่ได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของบุคคล	4.21	0.59	มาก	2
4. โอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	4.15	0.58	มาก	4
5. การมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	4.13	0.60	มาก	5
6. สิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน	4.09	0.65	มาก	6
7. การทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวม	4.00	0.71	มาก	8
8. การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.25	0.52	มาก	1
รวม	4.13	0.53	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านโอกาสที่ได้รับการพัฒนา และใช้ความสามารถของบุคคล ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และด้านการทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวม ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(n=248)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	51.922	12.980	174.919*	.000
Residual	243	18.033	.074		
Total	247	69.954			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	B	Beta	SE _B	t	Sig.
ค่าคงที่	.861		.133	5.123*	.000
ขวัญในการปฏิบัติงาน (X ₃)	.307	.338	.054	5.687*	.000
การวางแผน (X ₈)	.271	.314	.053	5.155*	.000
การสนับสนุนทรัพยากร (X ₄)	.132	.156	.051	2.586*	.000
ความสามารถในการแก้ปัญหา (X ₅)	.119	.136	.051	2.317*	.021

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$R = 0.862 \quad R^2 = 0.742 \quad SEE = 0.272$$

จากตารางที่ 3 พบว่า สุขภาพองค์การ ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน (X₃) ด้านการวางแผน (X₈) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร (X₄) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (X₅) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย $R^2 = 0.742$ ซึ่งแสดงว่าด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวม ได้ร้อยละ 74.20 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.861 + 0.307 (X_3) + 0.271 (X_8) + 0.132 (X_4) + 0.119 (X_5)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.338 (Z_3) + 0.314 (Z_8) + 0.156 (Z_4) + 0.136 (Z_5)$$

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์สุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และรองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์ ด้านการวางแผน ด้านภาวะผู้นำแบบกิจสัมพันธ์ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการอยู่ร่วมกันของบุคลากร ด้านบุรณภาพของสถาบัน และด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนไว้เป็นอย่างดีเป็นระบบระเบียบ มีการจัดองค์การ โครงสร้างบริหารกำหนดบทบาทหน้าที่มาตรฐานการปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณงานบริหารงานทั่วไปและงาน กิจกรรมนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์การที่ต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน มีความสามารถในการใช้องค์ความรู้ ความสามารถที่จะบริหารงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ ตามแผนงานที่ได้มอบหมายให้กับบุคลากร กำหนดโครงสร้างของงานการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ที่กำหนดบทบาทหน้าที่เป็นไปตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลลาศน์ ศรประสิทธิ์ (2553: 351) ได้ศึกษางานวิจัยการพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา องค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหา โดยที่บุรณภาพของสถาบัน ภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์ ขวัญในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากร และการวางแผนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

ส่วนสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยภาระงานที่รับผิดชอบโดยตรง และงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างของโรงเรียนและแนวนโยบายของโรงเรียนที่กำหนด และด้วยเป็นโรงเรียนประจำครูจึงต้องดูแลนักเรียนประจำหอพักด้วย มีการฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน การเข้าสังคมและการดูแล

สุขอนามัย สุขภาพร่างกายในกรณีเด็กที่มีโรคประจำตัวเป็นพิเศษ บุคลากรต้องปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับเรื่องเวลาในชีวิตประจำวัน การให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาตนเอง และต้องเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์ของครู ผู้บริหาร เพื่อนครูและนักเรียนตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นการให้โอกาสในความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับและสวัสดิการที่โรงเรียนจัดให้กับครูด้วยความมั่นคงและปลอดภัย ผู้บริหารจึงได้มีการให้สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สวัสดิการพื้นฐาน มีการตรวจสุขภาพทุกปี บริการยานพาหนะในการไปติดต่อบุคลากร มีการรักษาความปลอดภัยให้กับบุคลากร สร้างความสัมพันธ์ความรักความสามัคคีในหมู่คณะในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกษิรมิทธิฐิติ เกตุแก้ว (2547: 82-83) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้เหตุผลบกพร่องทางจิตวิทยาของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ โพธิ์พันธุ์ (2547: 84) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนที่มีความมั่นคงแตกต่างกัน พบว่า โรงเรียนที่มีความมั่นคงมีขวัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ โอกาสที่ได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของบุคคล สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และการทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวม ตามลำดับ ซึ่งมาจากมีความสุข และภาคภูมิใจเมื่อศิษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ชุมชน เมื่อมีโอกาสช่วยเหลือสังคมก็มีความยินดีที่จะเสียสละร่วมทำประโยชน์และรับผิดชอบต่อสังคมในแง่ของการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพต่อสังคม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรมีความเสียสละ ยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพต่อสังคม มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคม

อีกทั้งผู้บริหารให้โอกาสแก่บุคลากรให้แสดงความคิดและความสามารถที่นำมาซึ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของคัมมิงส์ และวอร์เลย์ (Cummings and Worley, 1997 อ้างถึงใน อีรณัฐ ตีระประกิจ, 2546: 39) ที่กล่าวว่าคนที่บุคคลในหน่วยงานมีความรู้สึกว่ามี ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีชื่อเสียง และรับรู้ว่าการหรือหน่วยงานที่ตนทำงาน อยู่เป็นองค์การที่อำนวยประโยชน์ ช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของอีรณัฐ ตีระประกิจ (2546: 63) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การทำงานของบุคลากรการคลัง ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า การส่งเสริม ด้านการมีพันธะทางสังคม สถาบันต้องสร้างโอกาสและให้โอกาสแก่บุคลากรในการแสดงตนว่าเป็น ผู้ที่มีความสามารถ เพื่อเขาจะได้ใช้ศักยภาพที่เขาทำให้เกิดประโยชน์กับสังคมทั้งในหน่วยงานและ นอกหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของลำจวน โล่เพชร (2550: 61) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพ ชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิต การทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานระดับสูง คือด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการทำงาน และการดำรงชีวิตโดยรวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ของบุคลากรในการจัดแบ่งเวลาในการทำงานและการดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่มีความสอดคล้องกัน จึงมีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวอลตัน (Walton, 1973 อ้างถึงใน สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์, 2553: 31) กล่าวว่าบุคคลควรได้จัดเวลาในการทำงาน ของตนเองให้เหมาะสม และมีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของตนเอง ครอบครัว และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรฯ พงศ์ศรีแก้ว (2552: 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน) พบว่า ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาใน โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จากมากไปหาน้อยซึ่งพบว่า ด้านการวางแผน ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมได้ ร้อยละ 74.20 อภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการวางแผน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการทำแผนปฏิบัติการประจำปีในการทำงานที่ชัดเจน ดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปตามแผน มีการทำแผนกลยุทธ์ในการทำงานที่ชัดเจน แล้วยังมีการจัดการประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร และมีการบริการช่วยเหลือความเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลลาศน์ ศรีประสิทธิ์ (2553: 356) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนอยู่ในระดับแรกมีน้ำหนักมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนนทพล พงษ์สรอย (2550: 117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมพบว่า มีสภาพการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของนายสถาพร วิสามารภ ที่ได้กล่าวว่าโรงเรียนมีการวางแผนในการจัดโครงการ ให้ตรงตามระบบแบบแผน ตามโครงสร้างของแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและมีการกำกับดูแลเกี่ยวกับงานที่ได้มอบหมายกับบุคลากรให้ดำเนินการไปตามเวลาที่กำหนด

ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาองค์กรจนเป็นที่ยอมรับ และมีความรู้สึกที่ปลอดภัยมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ซึ่งมีการส่งเสริมและรับสนับสนุนโอกาสในความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแก่บุคลากร มีรายได้ที่ ได้รับและสวัสดิการที่เพียงพอ ขวัญในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาองค์กรจนเป็นที่ยอมรับ และมีความรู้สึกที่ปลอดภัยมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ซึ่งมีการส่งเสริมและรับสนับสนุนโอกาสในความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแก่บุคลากร มีรายได้ที่ ได้รับและสวัสดิการที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ชันติกาล (2549: 112) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์กรและบรรยากาศองค์กรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีคะแนนมาตรฐานสุขภาพองค์กรสูงเป็นลำดับแรก อาจเป็นผลมาจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีบุคลากรจำนวนมาก การทำงานเป็นระบบ มีการประชุมปรึกษาหารือภายในสายงานเดียวกันเป็นประจำ บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงสมร บาตรโพธิ์ (2549: 100) ได้ศึกษาวิจัย

เรื่องสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า สุขภาพองค์การในมิติขวัญในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ชนก มิตรยอดวงศ์ (2547: 163-173) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการพิจารณาความดีความชอบกับขวัญในการปฏิบัติงาน ของ ครูสายผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 2 พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงาน ของครูสายผู้สอนในโรงเรียนโดยรวมอยู่ระดับมาก และการพิจารณาความดีความชอบมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับขวัญในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา อินสว่าง (2553: 69) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า กลุ่มข้าราชการครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็น เพราะว่าการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดให้มี การอบรมและประเมินผลทั้งภายในและภายนอกจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก อีกทั้งผู้บังคับบัญชาจัดการมอบหมายงานให้ปฏิบัติตรงกับความรู้ความสามารถ มีการพิจารณา ความดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานดี มีการจูงใจครู-อาจารย์ ให้มีการตื่นตัวทำงานมากขึ้น อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความจริงใจ ทุกคนต่างปฏิบัติงาน ด้านต่าง ๆ ส่วนเพื่อนร่วมงานต่างให้การสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความจริงใจ ทุกคนปฏิบัติงานให้เกียรติแก่กันและกัน

ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหาร งานการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ระเบียบ และปฏิบัติงานตามหน้าที่การจัดการเรียนการสอนตามความสามารถเพื่อพัฒนานักเรียนให้ ดีขึ้น โดยมีโครงสร้างบริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ที่มาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีความสามารถ ในการบริหารงานของฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ งานบริหารงาน ทั่วไปและงานกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พาร์สันส์ (Parsons, 1953 อ้างถึงใน ศิริพร ชันติกาล, 2549: 32) กล่าวว่าว่าทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนเป็นองค์การทางสังคม ที่มีโครงสร้างทางสังคมส่วนย่อย ๆ ทำหน้าที่ร่วมกันในการทำให้บรรลุ เป้าหมายของโรงเรียน และสามารถแก้ปัญหาในระบบตามหน้าที่สำคัญคือ การจัดกระบวนการ ต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนปรับตัวให้เข้ากับระบบภายนอก และดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของ สังคมได้ ทั้งนี้โรงเรียนจะมีการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ภายใตกฎ

ระเบียบ ข้อห้ามที่ควบคุมอยู่ในระบบ สามารถบูรณาการ และแก้ไขปัญหาสิ่งซ้อนเร้น ตลอดจนรักษาระบบแบบแผนให้เกิดขึ้นในระบบได้ นอกจากนั้นแล้วโรงเรียนยังต้องมีการควบคุมระดับภารกิจและความรับผิดชอบ คือระดับสถาบัน ระดับจัดการและระดับเทคนิค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลาวและสกอต (Blau and Scott, 1962 อ้างถึงใน กนกวรรณ วิเชียรเขต, 2551: 46) กล่าวว่า ประสพการณ์ที่ได้จากการแก้ปัญหาหนึ่งจะมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาครั้งต่อไป ดังนั้น แม้ว่าการบูรณาการแก้ปัญหาครั้งแรกมีแนวโน้มให้เห็นว่าจะก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นแทรกซ้อนขึ้นมามากแล้ว แต่ประสพการณ์หรือการเรียนรู้ที่ได้รับจากการแก้ปัญหาครั้งแรกนั้นนับได้ว่ามีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาใหม่ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปัญหาใหม่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับปัญหาเดิม

ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการตรวจสอบการจัดทำเอกสาร บัญชี ทะเบียนการเงิน พัสดุ อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบันมีการสนับสนุนให้ครูไปศึกษาต่ออบรม และดูงานตามโอกาสอันสมควร มีการควบคุม ดูแลการใช้ห้องเรียน อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และได้มีการสนับสนุนสื่อและเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา แก้วรักษ์ (2544: 46) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทรัพยากรเป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียน ดังนั้นการได้ดำเนินงานตามขอบข่ายงานบุคลากร งานธุรการงานการเงินและพัสดุ ตลอดจนงานอาคารสถานที่ จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าในโรงเรียนที่มีสุขภาพองค์การสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ชันติกาล (2549: 116) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสุขภาพองค์การและบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า มิติการสนับสนุนทรัพยากรที่พบว่า มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น สาเหตุหนึ่งน่าจะเกิดจากงบประมาณ โรงเรียนประถมศึกษาจะได้รับเป็นเงินอุดหนุนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้รับเป็นจำนวนน้อยไม่สามารถเปรียบเทียบกับเงินอุดหนุนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แต่อย่างไรก็ดีการให้การสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าว ยังรวมถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุ้มค่า และเกิดประสิทธิภาพ ตลอดจนการจัดหาทรัพยากรนานาชนิด สำหรับสนับสนุนการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของนายสภาพร วิสาภารัตน์ ที่ได้กล่าวว่า มีการสนับสนุนอุปกรณ์ สื่อการสอน วัสดุที่จำเป็นในการทำงานอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรและเพื่อให้สถานศึกษามีสุขภาพองค์การที่ดี โดยเฉพาะในขวัญในการปฏิบัติงาน การวางแผน การสนับสนุนทรัพยากรความสามารถในการแก้ปัญหา

1.2 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีสุขภาพที่ดี และพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะมิติขวัญในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นมิติที่สำคัญที่สุด เพราะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.3 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในด้านการวิจัยพัฒนารูปแบบการพัฒนาองค์การ และคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวม ได้ร้อยละ 74.20 ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสุขภาพองค์การให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการทำงานและการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุป

1. สุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความสามารถในการแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านขวัญในการปฏิบัติงานค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการงานและการดำรงชีวิตโดยรวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ ด้านการวางแผน ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ร่วมทำนายได้ร้อยละ 74.20 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วิเชียรเขต. (2551). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กมลสาร ศรีประสิทธิ์. (2553). **การพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กษมัตติฐ์ เกตุแก้ว. (2547). **การใช้เหตุผลบกพร่องทางจิตวิทยาของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน เขตบางแค กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กานต์ชนก มิตรยอดวงศ์. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการพิจารณาความดีความชอบกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูสายผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- จำเป็น สังข์สุสิกันนที. (2549). **ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ**. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชมกสิณ ดรุณาภรณ์. (2546). **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ดวงสมร บาตรโพธิ์. (2549). **สุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. นนทบุรี: เอส อาร์ พริ้นติ้งเมสโปรดักส์.
- ธีรนุช ติระณะประกิจ. (2546). **แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรการคลังในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทพล พงษ์สรอย. (2550). **สภาพและปัญหาการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญา อินสว่าง. (2553). **การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เพชรฯ ท่งศรีแก้ว. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน)**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลำจวน โล่เพชร. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วนิดา แก้วรักษ์. (2544). **มิติสุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วนิดา เหลืองสัจจุกุล. (2552). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อบริษัท ที โอ ที จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษา ส่วนบริการลูกค้าจังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริพร ชันติกาล. (2549). สุขภาพองค์กรและบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชาติ โพธิ์พันธุ์. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนที่มีความมั่นคงแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์. (2553). ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรภาค 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรสา มิ่งฉาย. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

พฤติกรรมการณ์พิเศษของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐาน
วิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ADMINISTRATORS' SUPERVISORY BEHAVIOR AFFECTING TEACHERS'
PERFORMANCE ACCORDING TO TEACHER PROFESSIONAL
STANDARDS IN SCHOOLS FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL
DISABILITIES UNDER THE BUREAU OF SPECIAL
EDUCATION ADMINISTRATION

วราภรณ์ เมฆขาว/ WARAPORN MEKKHAO¹

โยธิน ศรีโสภ/ YOTHIN SRISOPHA²

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/ JITIRAT SAENGLOETUTHAI³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับพฤติกรรมการณ์พิเศษของผู้บริหาร
ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) ระดับการปฏิบัติงานของครู
ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ
3) พฤติกรรมการณ์พิเศษของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐาน
วิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 278 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตาม
สัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
แบบขั้นตอน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
2. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
3. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ และด้านการนิเทศแบบชี้แนะ โดยให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 24

คำสำคัญ: พฤติกรรมการนิเทศ การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study: 1) the level of administrators' supervisory behavior in schools for children with intellectual disabilities; 2) the level of teachers' performance according to teacher professional standards in schools for children with intellectual disabilities; and 3) the administrators' supervisory behavior affecting teachers' performance according to teacher professional standards in schools for children with intellectual disabilities. The sample selected by proportional stratified random sampling consisted of 278 administrators and teachers in schools for children with intellectual disabilities under the Bureau of Special Education Administration. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The administrators' supervisory behavior was at a high level both in overall and specific aspects.
2. The teachers' performance according to teacher professional standards in schools was at a high level both in overall and specific aspects.
3. The administrators' supervisory behavior in the aspects of nondirective behavior and directive information behavior together predicted the teachers' performance

according to teacher professional standards in schools for children with intellectual disabilities at the percentage of 24 with statistical significance at .05.

Keywords: administrators' supervisory behavior, teachers' performance according to teacher professional standards, Bureau of Special Education Administration

บทนำ

“งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้น อยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ จึงต้องจัดการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 12 ธันวาคม 2512 และพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน 27 พฤษภาคม 2513 กล่าวว่า “ครูนั้นจะต้องให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ด้วยความเมตตา ด้วยความหวังดี คือ ด้วยความเมตตาต่อผู้ที่เป็นลูกศิษย์ และด้วยความหวังดีต่อส่วนรวม เพราะถ้าส่วนรวมประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ดี ส่วนรวมก็ไปรอด” จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศและครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และควมมีสุขภาพอนามัยดี ตลอดจนมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยเกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองและชุมชน การดำเนินงานของสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จย่อมต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ดีของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1) และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวต้องพัฒนาระบบงานที่สำคัญทั้ง 3 ระบบงาน ไปพร้อม ๆ กัน คือ ระบบงานการบริหาร ระบบงานการนิเทศการศึกษา และระบบงานการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะระบบงานการนิเทศการศึกษาเป็นระบบงานสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะในการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จดำเนินไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องอาศัยระบบงานซึ่งเป็นการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันและมีระเบียบ แบบแผน (วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2554: 19) ในส่วนของการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการทำงานของครูและผู้บริหารที่ต้องทำงานร่วมกัน เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เป็นไปตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องดำเนินงานให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนการสอน และต้องยอมรับว่าบุคลากรในโรงเรียนย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมีหลากหลายรูปแบบ ผู้นิเทศควรมีความรู้เกี่ยวกับการแบ่งประเภทของ

ครูตามสมรรถภาพในการสอนและการปฏิบัติงาน เพื่อจะเลือกแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับครูผู้รับการนิเทศต่อไป

โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 19 โรงเรียน มีภารกิจจัดการศึกษา ทุกระดับการศึกษา (อนุบาล – มัธยมศึกษาตอนปลาย) ในรูปแบบโรงเรียนประจำให้กับกลุ่ม เด็กและเยาวชนพิการ ในวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2553: 5) ดังนั้น โรงเรียนประจำจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียนโดยมีครูเป็นผู้ดูแลแทนพ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือที่เรียกว่า “ครูหอพัก” การอยู่หอพักนั้นครูต้องมีการดูแลให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ขณะอยู่หอพักด้วย ได้แก่ การทำกิจวัตรประจำวันของนักเรียน เช่น การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร การทำความสะอาดเสื้อผ้า และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในวันธรรมดาและวันหยุด นอกจากด้านการดูแลหอพักแล้ว ด้านการจัดการเรียนการสอนครูที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสอนและการดูแลเด็ก ซึ่งครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้ต้องมีจิตใจที่เมตตา มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษด้วยความจริงใจ มีความอดทนในการที่จะปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องให้ความรัก ความอบอุ่นเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเขาด้วย จะเห็นได้ว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนั้นมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมากทั้งด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมากอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของครู ซึ่งสอดคล้องกับวริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (2539: 24) กล่าวว่า บุคลากรด้านการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมักทำงานหนัก ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา และจากการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลต้องใช้เวลาการดูแลนานถึงประมาณ 12 ชั่วโมง และมีกิจกรรมที่ยุ่งยากนานถึง 6 ชั่วโมง ขึ้นไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนิเทศของผู้บริหารนั้นมีความสำคัญมาก เพราะถ้าผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีแล้วก็จะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูในทุก ๆ ด้านมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของครูและนำไปสู่การพัฒนานักเรียน โดยเฉพาะครูที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติมากอาจส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูได้ ซึ่งผู้บริหารจึงควรมีการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอนให้มีการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลจากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการนิเทศภายใน และการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้การนิเทศและการปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (descriptive research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากโรงเรียน 19 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 60 คน และครูผู้สอน จำนวน 949 คน รวมทั้งสิ้น 1,009 คน ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 278 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 194-195) ซึ่งแบ่งโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามภูมิภาค 6 ภาค ตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ และนำจำนวนโรงเรียนมาเทียบสัดส่วนร้อยละ 80 ของแต่ละภาค และเลือกโรงเรียนสำหรับเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้จำนวนโรงเรียน 14 โรงเรียน

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และ รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 48-49) และเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์ จากจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 1,009 คน เป็นผู้บริหาร จำนวน 45 คน ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 17 คน

3. กำหนดการสุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 48-49) และเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์จากจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 1,009 คน เป็นครูผู้สอน จำนวน 694 คน ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 261 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 278 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหาร และการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นตัวแปรต้น เท่ากับ 0.958 ตัวแปรตาม เท่ากับ 0.962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 278 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารและระดับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารและการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy})
4. การวิเคราะห์พฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)
5. การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร
ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม

(n = 278)

พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม	4.00	0.57	มาก	2
2. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล	3.87	0.70	มาก	4
3. พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ	4.01	0.81	มาก	1
4. พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ	3.95	0.84	มาก	3
รวม	3.96	0.65	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารของในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยจัดลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.81) รองลงมา คือ พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.57) พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ ($\bar{X} = 3.95$, S.D.=0.84) และพฤติกรรมนิเทศแบบชี้แนะ ($\bar{X} = 3.87$, S.D.=0.70) ตามลำดับ

2. ระดับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

(n = 278)

การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ				
ครูอยู่เสมอ	3.89	0.58	มาก	9
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน	4.18	0.53	มาก	6
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	4.19	0.52	มาก	5
4. พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง	4.15	0.57	มาก	7
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	4.10	0.59	มาก	8
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน	4.22	0.53	มาก	3
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ	4.15	0.56	มาก	7
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	4.36	0.52	มาก	1
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์	4.33	0.50	มาก	2
10. ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน	4.21	0.54	มาก	4
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา	4.10	0.57	มาก	8
12. การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์	4.19	0.59	มาก	5
รวม	4.17	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=.52) รองลงมา คือ ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=.50) และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.22$, S.D.=.53) ตามลำดับ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (n = 278)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	การนิเทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม (X_1)	การนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล (X_2)	การนิเทศแบบร่วมมือ (X_3)	การนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (X_4)	การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู (Y_{tot})
การนิเทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม (X_1)	1.00				
การนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล (X_2)	0.69**	1.00			
การนิเทศแบบร่วมมือ (X_3)	0.62**	0.76**	1.00		
การนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (X_4)	0.59**	0.76**	0.85**	1.00	
การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู (Y_{tot})	0.35**	0.42**	0.39**	0.47**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .59 - .85 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางถึงระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านการนิเทศแบบร่วมมือกับการนิเทศแบบไม่ชี้แนะมีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ .85 และด้านการนิเทศแบบชี้แนะแบบควบคุมกับการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .59 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พฤติกรรมกรณีพิเศษของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(n = 278)

ตัวแปรพยากรณ์	สัมประสิทธิ์การถดถอย	Beta	SE.B	t	Sig.
ค่าคงที่	3.64		0.15	23.68	0.00
การนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (X_4)	0.21	0.35	0.05	4.34	0.00
การนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล (X_2)	0.12	0.17	0.06	2.05	0.04
R = 0.49 R ² = 0.24 SEE. = 0.45 F = 43.17 Sig.F = 0.00					

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารในตัวแปรด้านการนิเทศแบบไม่ชี้แนะและการนิเทศแบบชี้แนะ โดยให้ข้อมูลเป็นตัวแปรซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ และสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.24 ซึ่งแสดงว่าการนิเทศแบบไม่ชี้แนะและการนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู และสามารถทำนายได้ร้อยละ 24 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 3.64 + 0.21 (X_4) + 0.12 (X_2)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.35 (Z_4) + 0.17 (Z_2)$$

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังนี้

1. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือมีระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ และ พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อการนิเทศภายใน เพราะการนิเทศเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับสุพร ธงชัย (2554: 104) เรื่องการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า การนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากลุ่ม การช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระจายความรู้ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานที่ปฏิบัติและนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับอรสา ห้อยระย้า (2545: 98) ที่ศึกษาเรื่องสมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการนิเทศของกลุ่มผู้นิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งนี้เพราะว่าการทำงานเป็นทีมโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรมล วิบูลมมงคล (2551: 148-149) ที่ศึกษาพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล ซึ่งผลการวิจัย พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเห็นความสำคัญในการระดมความคิดของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา คำนึงถึงความเหมาะสมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสถานศึกษา

2. การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ให้ครูสภาออกข้อบังคับที่เรียกว่า “ข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548” ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดพร้อมกับมี

การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ ที่กำหนดว่ามีความรู้ ความสามารถและความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้ และผู้บริหารจึงให้ความสำคัญในการส่งเสริมยกย่องครูให้เป็นครูมืออาชีพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีการแสดงออก การประพฤติและการปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยาวาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนมีความเลื่อมใสศรัทธา และยึดเป็นแบบอย่าง เพราะโรงเรียนที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนประจำ ดังนั้นครูจะมีความใกล้ชิดกับเด็กตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ห้องเรียน หรือหอพัก ดังนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสนธยา พิมพ์พันธ์ (2554: 105-106) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูทั้ง 12 มาตรฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.68 เมื่อพิจารณา รายมาตรฐาน พบว่า อันดับที่ 1 คือ มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 และมาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอเป็นอันดับสุดท้าย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.16 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของรังสิมา พานประเสริฐ (2544: 83-84) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา กับพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ครูมีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ

3. พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีพฤติกรรมการนิเทศ 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายในภาพรวม ได้ร้อยละ 24 โดยอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวก สะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ครู เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างตั้งใจ ให้รางวัลเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติงาน และให้ครูได้เป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยส่งผลให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มใจซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิพงศ์ เกรอด (2550: 94) ที่วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เป็นพฤติกรรมการนิเทศในลักษณะที่ครูผู้รับการนิเทศเป็นผู้เสนอแนวคิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาการจัด การเรียนการสอน โดยผู้บริหารจะเป็นผู้คอยรับฟังการเสนอแนวคิด และส่งเสริมสนับสนุนให้อิสระและเปิดโอกาสในการคิด การจัดการ การจัดบรรยากาศ ให้กำลังใจ และให้ครูเป็นผู้ตัดสินใจในการแก้ปัญหาเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนาลัย เลิศประพฤติ (2548: 79) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนิเทศของกลุ่มผู้นิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพฤติกรรมการนิเทศของกลุ่มผู้นิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก แสดงว่า พฤติกรรมการนิเทศของกลุ่มนิเทศเป็นที่ยอมรับของผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มผู้นิเทศซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้นิเทศมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

3.2 พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการนิเทศแบบชี้หน้าโดยให้ข้อมูล ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อันดับรองลงมา โดยส่งผลต่อการปฏิบัติงาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ 2) การพัฒนา

สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และ 3) การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ทั้งเนื่องจากครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัด บริหารงานการศึกษาพิเศษ มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติมาก ทั้งด้านการเรียนการสอน การดูแลนักเรียน ที่หอพักและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องคอยช่วยเหลือสนับสนุนครูในด้านต่าง ๆ โดยการให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนางาน ซึ่งมีวิธีที่หลากหลายที่จะให้ครูเลือกไป ปฏิบัติให้เหมาะสมกับงาน เช่น การจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น ทำให้ครูมีความพร้อม ที่จะปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาตน และพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของภิญโญ สุทธิพิทยศักดิ์ (2552: 79) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการนิเทศของ ผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี พบว่า พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมการนิเทศด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เช่นเดียวกับ จินตนา เสงจันทร์ (2547: 152) ที่ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนเบิกไพร-คิ่งพะยอม สบอ. บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติงานนิเทศทุกด้านอยู่ในระดับมาก ความต้องการรับการนิเทศของครูผู้สอน พบว่า ครูมีความต้องการรับการนิเทศจากผู้บริหารในความต้องการรับการนิเทศของครูผู้สอน พบว่า ครูมีความต้องการรับการนิเทศจากผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรพัฒนาครูให้ได้รับการพัฒนาวิชาชีพด้านการปฏิบัติกิจกรรม ทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการหรือ นวัตกรรมการเรียนรู้ การผลิต ผลงานทางวิชาการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำเสนอผลงานทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำความรู้ ที่ได้ไปพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และพัฒนางานของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการนิเทศของตนเอง โดยใช้พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า และพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้หน้าโดยให้ข้อมูลข่าวสารในการนิเทศ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนการพัฒนา ศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านพฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของครูผู้สอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ พฤติกรรมการณ์เทศแบบร่วมมือ พฤติกรรมการณ์เทศแบบชี้แนะโดยการควบคุม พฤติกรรมการณ์เทศแบบไม่ชี้แนะ และพฤติกรรมการณ์เทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล ตามลำดับ การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพฤติกรรมการณ์เทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ได้แก่ ด้านการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ และด้านการนิเทศแบบชี้แนะโดยให้ข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุและครุภัณฑ์.
- จินตนา เสงี่ยมจันทร์. (2547). **พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเบ็ญไพโร-คังพะยอม สปอ. บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี**. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนาลัย เลิศประพจน์. (2548). **พฤติกรรมกรรมการนิเทศของกลุ่มผู้นิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธำนิพนธ์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. นนทบุรี: เอส อาร์พรีนติ้งเมสโปรดักส์.
- นิรมล วิบูลมมงคล. (2551). **พฤติกรรมกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญถม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิญโญ สุทธิพิทยศักดิ์. (2552). **พฤติกรรมกรรมการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รังสิมา พานประเสริฐ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษากับพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (2539). **กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ**. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2554). **นิเทศการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนธยา พิมพ์พันธ์. (2554). **ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- สุพร รัชชัย. (2554). การนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- สิทธิพงศ์ เกรอด. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2553). ข้อมูลสารสนเทศปี 2553. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ. (อัดสำเนา).
- อรสา ห้อยระย้า. (2545). สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติการกิจ
การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การประเมินโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม
อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
EVALUATION OF THE GOODNESS BANK PROJECT AT WAT PRATUM
WANARAM SCHOOL IN AMPHOE U-THONG, SUPHAN BURI

อรพรรณ ตู่จินดา/ ORAPHAN TOUCHINDA¹

บทคัดย่อ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความสอดคล้องในด้านบริบท (context) ของโครงการธนาคารความดี 2) ประเมินความพร้อมในด้านปัจจัย (input) หรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี 3) ประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน (process) ของโครงการธนาคารความดี และ 4) ประเมินผลผลิต (product) ของโครงการธนาคารความดี ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดปทุมวนาราม รวมจำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้ประเมินสร้างขึ้น รวบรวมข้อมูลระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินพบว่า

1. ความสอดคล้องในด้านบริบทของโครงการธนาคารความดีทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ความพร้อมในด้านปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. กระบวนการปฏิบัติของโครงการธนาคารความดีโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการธนาคารความดี ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมิน โครงการธนาคารความดี

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปทุมวนาราม อ.อุทุมพร จ.สุพรรณบุรี

ABSTRACT

The objectives of this study were to evaluate: 1) the contextual congruence; 2) the availability of inputs or the resources; 3) the operational processes; and 4) the product of the goodness bank project. The population of the evaluation was teachers, educational personnel, school committee and guardians of students at Wat Pathum Wanaram School, totaling 114 respondents. The evaluation instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The research was conducted during the second semester of the academic year 2013. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that:

1. Overall and in specific aspects, the contextual congruence of the project was at the highest level.
2. The availability of inputs or resources was overall at the highest level.
3. The operational process as a whole was considered at the highest level.
4. Regarding the product of the project, the satisfaction of teachers, educational personnel, school committee and guardians toward the students was overall at the highest level.

Keywords: evaluation, Goodness Bank Project

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม จึงมีนโยบายแนวทางการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสถานศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการโดยให้หน่วยงานในสังกัดทุกแห่งวางระบบในการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ดีเก่งและมีความสุข ทั้งนี้การที่จะ ดำเนินการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน (สำนักนโยบายและการวางแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2543: 23) ดังนั้นโรงเรียนในฐานะที่เป็นสถานศึกษาย่อมมีหน้าที่ในการรับผิดชอบอบรมเสริมสร้าง และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมให้กับผู้ที่เข้ารับการศึกษโดยตรงมิใช่ให้ความรู้ทางด้าน วิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องจัดการศึกษาให้มีทั้งทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับการปลูกฝัง

คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงามดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป ซึ่งในการจัดสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรม ในโรงเรียนนั้น ไม่ได้เกิดประโยชน์เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่รวมไปถึงสมาชิกทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนด้วย (Bottery, 1993: 51) ดังนั้น การใช้การศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษา จึงมีความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านความรู้และทักษะ ซึ่งการพัฒนา ด้านเจตคติดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นคนดีของสังคมอย่างสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

โครงการธนาคารความดีเป็นโครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญู ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความรับผิดชอบด้วยการบูรณาการ กิจกรรมต่าง ๆ ควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยการสร้างกลไกการประสานงาน และปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา วัด ผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุด ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้อง ให้ความสนใจ มีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียน เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการรณรงค์ ให้ทุกหน่วยงานนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดและประเมินผล และในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ได้แก่ ความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ การมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัว ต่อบาป และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และเห็นชอบให้มีการจัดบันทึกความดีที่นักเรียนได้กระทำ โดยขอให้ทุกหน่วยงานจัดระบบของตนเอง และมีการรับรองจากครูใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียนด้วย ทั้งนี้ยังได้ให้สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) พิจารณาใช้ความดีเป็นส่วนหนึ่งในการรับเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (สุทธศรี วงษ์สมาน, 2557: 1)

สำหรับการดำเนินงานโครงการธนาคารความดี ของโรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภอกู่ทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ดำเนินการภายใต้แนวคิดโรงเรียน คุณธรรม และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาบูรณาการปรับใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียน โดยแนวคิดโรงเรียนคุณธรรมคือ มุ่งสร้างคนดี ก่อนคนเก่ง ด้วยความเชื่อที่ว่า ความดีสำคัญกว่าความเก่ง เมื่อนักเรียนมีคุณธรรมหรือคุณค่า ความเป็นมนุษย์อยู่กับตัวแล้ว นักเรียนจะเป็นคนเก่งเองและยินดีที่จะใช้ความเก่งเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

และสังคมต่อไป ส่วนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ นำมากำหนดเป็นเป้าประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ต้องการ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้ ภูมิปัญญาดี เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียนและเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ 2) มีความรู้ ทักษะ เจตคติเหมาะสมตามวัย และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี รู้จักหลักเลี้ยงสิ่งเสพติด และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 4) เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 5) รักบ้านเกิดและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการธนาคารความดีของโรงเรียน และได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปลายปีการศึกษา พ.ศ. 2554 - 2556 และจากการที่โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมตามโครงการธนาคารความดี โรงเรียนได้ขอรับการประเมินตามเกณฑ์การประเมินเพื่อเป็นโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียง โดยมีคณะกรรมการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ทำการประเมินโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555 และได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2555” นอกจากนี้ โรงเรียนวัดปทุมวนารามยังได้รับการประเมินตามโครงการโรงเรียนดี Happy School และผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านเกณฑ์การประเมินผลงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 เกียรติบัตร คุณธรรมนำชีวิต พิชิตปัญหาสังคม จากสำนักงานเทศบาลตำบลจรเข้ม่าน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากิจกรรมตามโครงการธนาคารความดีจะส่งผลให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จมากมาย แต่ก็ยังมีปัญหาในการดำเนินงานเช่นกัน เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่ายังขาดการวางแผนร่วมกัน ทำให้ไม่มีการสนับสนุนจากชุมชนเท่าที่ควร และการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังของคณะครู เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานของโรงเรียนว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารความดีหรือไม่ มีประโยชน์ต่อสังคมเพียงใด มีผลกระทบต่อสังคมอย่างไรสมควรที่จะดำเนินโครงการต่อไปหรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขประการใด และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน ผู้รายงานจึงได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินการโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ปีการศึกษา 2556 ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความสอดคล้องในด้านบริบท (context) ของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อประเมินความพร้อมในด้านปัจจัย (input) หรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน (process) ของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อประเมินผลผลิต (product) ของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

โครงการ หมายถึง โครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีความรู้ ทักษะ มีความสามารถในการปฏิบัติตนและดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขสมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ เป็นกิจกรรมที่มีบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม ทั้งบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนโดยมีเป้าหมาย การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนวัดปทุมวนาราม 2) ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติเหมาะสมตามวัย และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ด้านสุขภาพร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี รู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4) ด้านการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ 5) ด้านการส่งเสริมรักบ้านเกิด และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

วิธีดำเนินการ

การประเมิน เรื่อง การประเมินโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ เป็นการประเมินเชิงประจักษ์โดยใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร

ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดปทุมวนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รวมจำนวน 114 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้ประเมินได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 2 สร้างแบบประเมินโครงการ โดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 นำเครื่องมือในการประเมินเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบค่าของความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ได้ข้อกระทงคำถามทั้งหมด 76 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.918

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถาม ในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสม แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้แบบสอบถามความคิดเห็น เก็บข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองโรงเรียนวัดปทุมวนารามมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นข้อคำถามประเมินความคิดเห็น เพื่อประเมินความสอดคล้องในด้านบริบทของโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นข้อคำถามประเมินความพร้อมด้านปัจจัยหรือทรัพยากรโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำแนกเป็น 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อโดยผู้ประเมินเป็นผู้สร้างขึ้น

ตอนที่ 4 มีลักษณะเป็นข้อคำถามประเมินความเหมาะสมของกระบวนการปฏิบัติงานโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อโดยผู้ประเมินเป็นผู้สร้างขึ้น

ตอนที่ 5 มีลักษณะเป็นข้อคำถามประเมินด้านผลผลิตของโครงการเพื่อประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อนักเรียน โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อโดยผู้ประเมินเป็นผู้สร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 114 ฉบับ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 114 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยายข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและคำบรรยาย

ผู้ประเมินแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การแปลค่าของ (Best, 1986: 181-182)

4.50 – 5.00	หมายความว่า	การประเมินข้อความนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	การประเมินข้อความนั้นอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	การประเมินข้อความนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	การประเมินข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	การประเมินข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการประเมิน

ผลการประเมินโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท (context) ของโครงการธนาคารความดี

จากการประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับสภาพของโรงเรียนวัดปทุมวนาราม พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสอดคล้องของโครงการธนาคารความดี

รายการ	ครูและบุคลากร ทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการ สถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
โครงการธนาคารความดีมี ความสอดคล้องกับนโยบาย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	4.56	0.52	มากที่สุด	4.82	0.39	มากที่สุด	4.59	0.54	มากที่สุด	4.77	0.42	มากที่สุด
หน่วยงานต้นสังกัดเห็น ความสำคัญของโครงการ ธนาคารความดี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.72	0.45	มากที่สุด
การปรับปรุงการศึกษาให้ มีความสำคัญในการสร้าง เครือข่ายธนาคารความดี	4.33	0.50	มาก	4.71	0.46	มากที่สุด	4.29	0.48	มาก	4.44	0.49	มาก
กระทรวง ศึกษาธิการมี นโยบายให้ผลักดัน โครงการธนาคารความดี ควบคู่ไปกับการพัฒนา คุณภาพของผู้เรียน	4.56	0.52	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด	4.14	0.38	มากที่สุด	4.64	0.44	มากที่สุด
โครงการธนาคารความดี มีความ สอดคล้องกับตัว บ่งชี้ในการประกัน คุณภาพภายใน/ ภายนอก	4.67	0.50	มากที่สุด	4.73	0.47	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.72	0.47	มากที่สุด
นโยบายของโรงเรียนส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการธนาคารความดี	4.56	0.52	มากที่สุด	4.77	0.43	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.73	0.44	มากที่สุด
ผู้ปกครองคาดหวังให้ นักเรียนมีพัฒนาการด้าน คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ เจตคติ สุขภาพ ร่างกาย การรักบ้านเกิด ภูมิใจในความเป็นไทย และ การเป็นพลเมืองดี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.72	0.47	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.72	0.47	มากที่สุด
รวม	4.65	0.44	มากที่สุด	4.75	0.35	มากที่สุด	4.41	0.24	มากที่สุด	4.72	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา เห็นว่าโครงการธนาคารความดีโรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพรพิสัย มีความสอดคล้องกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.36) โดยผู้ปกครอง เห็นว่า โครงการธนาคารความดีมีความสอดคล้องกับนโยบาย การจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.54) รองลงมาได้แก่ นโยบายของโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการธนาคารความดี ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.44)

2. ผลการประเมินด้านความพร้อมของปัจจัย หรือทรัพยากร (input) ของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการประเมินความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากร ของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชน หลักสูตร สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านงบประมาณ ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการประเมินความพร้อมด้านผู้บริหาร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านผู้บริหาร

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.70	0.48	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.69	0.48	มากที่สุด
2. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.81	0.39	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.81	0.39	มากที่สุด
3. ผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการ	4.44	0.72	มาก	4.70	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.70	0.49	มากที่สุด
4. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน	4.67	0.50	มากที่สุด	4.82	0.39	มากที่สุด	4.29	0.49	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด
5. ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียน และชุมชน	4.44	0.72	มาก	4.69	0.48	มากที่สุด	4.14	0.39	มาก	4.63	0.54	มากที่สุด
รวม	4.57	0.54	มากที่สุด	4.72	0.35	มากที่สุด	4.60	0.11	มากที่สุด	4.72	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดีโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ปัจจัยด้านผู้บริหารในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.72$, S.D.= 0.35) โดยส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X}= 4.81$, S.D.= 0.39) รองลงมาเห็นว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}= 4.78$, S.D.= 0.42) และเห็นว่าผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการ ($\bar{X}=4.70$, S.D.= 0.49) ตามลำดับ

2.2 ผลการประเมินความพร้อมด้านครูผู้สอน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านครูผู้สอน

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.56	0.52	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด
2. ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	4.44	0.72	มาก	4.64	0.50	มากที่สุด	4.43	0.53	มากที่สุด	4.62	0.52	มากที่สุด
3. ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสอนเนื้อหาวิชาตามโครงการธนาคารความดี	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.76	0.43	มากที่สุด
4. ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมตามโครงการธนาคารความดี	4.44	0.72	มาก	4.73	0.44	มากที่สุด	4.29	0.48	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด
5.ครูมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนตามกิจกรรมโครงการธนาคารความดี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.66	0.47	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด
รวม	4.68	0.41	มากที่สุด	4.73	0.31	มากที่สุด	4.54	0.27	มากที่สุด	4.71	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ปัจจัยด้านครูผู้สอน ในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.32) โดยส่วนใหญ่เห็นว่าครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.37) รองลงมา เห็นว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสอนเนื้อหากิจกรรมโครงการธนาคารความดี ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42) และเห็นว่าครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมตามโครงการธนาคารความดี ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

2.3 ผลการประเมินความพร้อมด้านผู้ปกครอง/ชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านผู้ปกครอง / ชุมชน

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้ปกครอง/ชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.62	0.48	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.68	0.47	มากที่สุด
2. ผู้ปกครอง/ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.54	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.62	0.52	มากที่สุด
3. มีความรู้ ความเข้าใจ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน	4.89	0.33	มากที่สุด	4.58	0.52	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.64	0.50	มากที่สุด
4. ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ เจตคติ และสุขภาพร่างกาย	4.78	0.44	มากที่สุด	4.63	0.53	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.68	0.50	มากที่สุด
5. ผู้ปกครอง/ชุมชน มีทักษะในการดูแล เอาใจใส่นักเรียนด้านเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ เจตคติ และสุขภาพร่างกาย	4.67	0.50	มากที่สุด	4.61	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
รวม	4.79	0.28	มากที่สุด	4.60	0.35	มากที่สุด	4.67	0.43	มากที่สุด	4.65	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ระดับความพร้อมของปัจจัย/ทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ด้านผู้ปกครอง/ชุมชนมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.35) โดยส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ปกครองเอาใจใส่ ดูแลในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ เจตคติ สุขภาพร่างกาย และเห็นว่าผู้ปกครอง/ชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.50) ในระดับที่เท่ากัน

2.4 ผลการประเมินความพร้อมด้านหลักสูตร ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านหลักสูตร

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม(N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักสูตรสถานศึกษามีความพร้อมและเอื้อกับกิจกรรมของโครงการธนาคารความดี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.74	0.46	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.78	0.43	มากที่สุด
2. มีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.66	0.47	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.68	0.47	มากที่สุด
3. มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.56	0.52	มากที่สุด	4.73	0.44	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด
4. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะอย่างหลากหลาย	4.44	0.52	มาก	4.50	0.61	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.50	0.59	มากที่สุด
5. มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร	4.56	0.52	มากที่สุด	4.62	0.52	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
รวม	4.71	0.27	มากที่สุด	4.65	0.32	มากที่สุด	4.68	0.25	มากที่สุด	4.65	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ด้านหลักสูตร มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.31) โดยส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความพร้อมและเอื้อกับกิจกรรมของโครงการธนาคารความดีมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ มีการวัด ประเมินผล ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) และ มีแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

2.5 ผลการประเมินความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ดังแสดงใน ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. โรงเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้	4.44	0.53	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.62	0.87	มากที่สุด
2 สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีมีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมโครงการ	4.44	0.53	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	4.43	0.78	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
3. การจัดบริการ สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี	4.67	0.50	มากที่สุด	4.65	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.66	0.51	มากที่สุด
4. มีการประเมินผลการใช้สื่อ	4.67	0.50	มาก	4.66	0.52	มาก	4.71	0.48	มาก	4.68	0.51	มาก
5.การพัฒนาปรับปรุงสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยี	4.67	0.50	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.61	0.57	มากที่สุด
รวม	4.62	0.35	มากที่สุด	4.62	0.37	มากที่สุด	4.62	0.46	มากที่สุด	4.62	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.37) โดยส่วนใหญ่ เห็นว่า มีการประเมินผลการใช้สื่อมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.51) รองลงมาคือการจัดบริการ สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

2.6 ผลการประเมินความพร้อมด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. อาคารสถานที่มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา	4.67	0.70	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
2. มีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	4.67	0.70	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด	4.76	0.44	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด
3. มีระบบสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	4.67	0.70	มากที่สุด	4.51	0.50	มากที่สุด	4.68	0.45	มากที่สุด	4.55	0.49	มากที่สุด
4. สภาพแวดล้อมสะอาด ร่มรื่น และมีความปลอดภัย	4.56	0.52	มากที่สุด	4.53	0.59	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.55	0.58	มากที่สุด
5. มีสภาพบรรยากาศเอื้อต่อกิจกรรมธนาคารความดี	4.44	0.51	มากที่สุด	4.52	0.52	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.54	0.51	มากที่สุด
รวม	4.71	0.26	มากที่สุด	4.54	0.40	มากที่สุด	4.88	0.15	มากที่สุด	4.57	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.39) โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการมีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีความพร้อมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) รองลงมาเห็นว่า อาคารสถานที่มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

2.7 ผลการประเมินความพร้อมด้านงบประมาณ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านงบประมาณ

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. โรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา	4.33	0.50	มากที่สุด	4.53	0.54	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.54	0.53	มากที่สุด
2. ชุมชนและท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา	4.22	0.67	มาก	4.50	0.52	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.50	0.53	มากที่สุด
3. โรงเรียนจัดงบประมาณให้กับโครงการธนาคารความดีอย่างเพียงพอ	4.44	0.72	มาก	4.34	0.51	มาก	4.29	0.48	มาก	4.34	0.52	มาก
4. มีการวางแผนใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.49	0.56	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา	4.33	0.50	มากที่สุด	4.53	0.54	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.54	0.53	มากที่สุด
6. มีการใช้จ่ายงบประมาณตรงตามความต้องการใช้งานของโครงการ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.45	0.52	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด	4.46	0.51	มาก
รวม	4.42	0.42	มาก	4.46	0.36	มาก	4.62	0.29	มากที่สุด	4.46	0.36	มาก

จากตารางที่ 8 ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ด้านงบประมาณ มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.36) โดยโรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเห็นว่าชุมชนและท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา และเห็นว่ามีกรวางแผนใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) ในระดับที่เท่ากัน

2.8 ผลการประเมินความพร้อมของปัจจัยโดยรวม ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมด้านปัจจัยโดยรวม

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหาร	4.57	0.54	มากที่สุด	4.74	0.34	มากที่สุด	4.60	0.11	มากที่สุด	4.72	0.35	มากที่สุด
2. ครูผู้สอน	4.69	0.41	มากที่สุด	4.73	0.31	มากที่สุด	4.54	0.27	มากที่สุด	4.71	0.32	มากที่สุด
3. ผู้ปกครอง/ชุมชน	4.79	0.28	มากที่สุด	4.60	0.35	มากที่สุด	4.67	0.43	มากที่สุด	4.65	0.35	มากที่สุด
4. หลักสูตร	4.71	0.26	มากที่สุด	4.65	0.32	มากที่สุด	4.68	0.25	มากที่สุด	4.65	0.31	มากที่สุด
5. สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี	4.62	0.35	มากที่สุด	4.62	0.37	มากที่สุด	4.62	0.46	มากที่สุด	4.62	0.37	มากที่สุด
6. บุรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.60	0.30	มากที่สุด	4.55	0.40	มากที่สุด	4.88	0.15	มากที่สุด	4.57	0.39	มากที่สุด
7. งบประมาณ	4.42	0.43	มาก	4.46	0.36	มาก	4.62	0.29	มากที่สุด	4.46	0.36	มาก
รวม	4.67	0.32	มากที่สุด	4.61	0.33	มากที่สุด	4.66	0.31	มากที่สุด	4.63	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ระดับความพร้อมของปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดีโรงเรียนวัดปทุมวนาราม โดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.34) โดยความพร้อมด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.35) รองลงมาคือครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ

3. ผลการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน (process) ของโครงการธนาคารความดี

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน
โครงการฯ

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น	4.56	0.52	มากที่สุด	4.48	0.50	มาก	4.43	0.53	มาก	4.48	0.50	มาก
2. การค้นหาความรู้เกี่ยวกับโครงการธนาคารความดี	4.56	0.52	มากที่สุด	4.51	0.50	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.53	0.50	มากที่สุด
3. การวางแผนกิจกรรม / โครงการ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.55	0.50	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.57	0.49	มากที่สุด
4. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร	4.33	0.50	มาก	4.48	0.50	มาก	4.43	0.53	มากที่สุด	4.46	0.50	มาก
5. การเตรียมความพร้อมด้านกิจกรรมตามโครงการ	4.33	0.50	มาก	4.52	0.50	มากที่สุด	4.29	0.48	มาก	4.49	0.50	มาก
6. การเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณ	4.33	0.50	มากที่สุด	4.46	0.52	มาก	4.43	0.53	มาก	4.45	0.51	มาก
7. การเตรียมความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.58	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.62	0.48	มากที่สุด
8. การเตรียมความพร้อมด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.56	0.52	มากที่สุด	4.65	0.47	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
9. ครูผู้รับผิดชอบโครงการและครูในโรงเรียนร่วมกันเตรียมกิจกรรม	4.56	0.52	มากที่สุด	4.56	0.49	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก	4.55	0.49	มากที่สุด
10. ความเหมาะสมในการจัดครูผู้รับผิดชอบโครงการ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.48	0.58	มาก	4.43	0.53	มาก	4.48	0.56	มาก

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมในการปฏิบัติงานโครงการฯ (ต่อ)

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
11. การนำนวัตกรรมการสอนมาใช้ในกิจกรรมโครงการ	4.44	0.53	มาก	4.42	0.59	มาก	4.29	0.48	มาก	4.41	0.57	มาก
12. ทักษะการเชื่อมโยงกิจกรรมกับการเรียนรู้ของครู	4.56	0.52	มากที่สุด	4.59	0.51	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก	4.58	0.51	มากที่สุด
13. ครูจัดกิจกรรมโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.65	0.47	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
14. ครูจัดกิจกรรมสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก	4.78	0.44	มากที่สุด	4.66	0.47	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.68	0.47	มากที่สุด
15. ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.44	0.53	มาก	4.72	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.70	0.49	มากที่สุด
16. ครูจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	4.33	0.70	มาก	4.65	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.64	0.55	มากที่สุด
17. มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	4.33	0.70	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด
18. มีการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม	4.44	0.53	มาก	4.71	0.47	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.47	มากที่สุด
19. มีการประชุมติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.56	0.52	มากที่สุด	4.74	0.43	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.74	0.44	มากที่สุด
20. มีการประเมินโครงการและกิจกรรม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด	4.82	0.38	มากที่สุด
รวม	4.52	0.27	มากที่สุด	4.59	0.27	มากที่สุด	4.69	0.24	มากที่สุด	4.59	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 แสดงว่า กระบวนการปฏิบัติงานของโครงการธนาคารความดี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.27) โดยส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการประเมินโครงการและกิจกรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือการจัดประชุมติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต (product) ของโครงการธนาคารความดี

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียน

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้	4.56	0.52	มากที่สุด	4.70	0.45	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.70	0.46	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์	4.44	0.72	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.61	0.48	มากที่สุด
3. นักเรียนมีทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหา	4.56	0.52	มากที่สุด	4.73	0.44	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.73	0.44	มากที่สุด
4. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.44	0.72	มาก	4.74	0.43	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
5. นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับในกิจกรรมไปถ่ายทอดได้	4.67	0.53	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.68	0.46	มากที่สุด
6. นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.67	0.53	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.67	0.73	มากที่สุด
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	4.56	0.46	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด
8. นักเรียนมีสมาธิในการเรียน	4.44	0.72	มาก	4.82	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียน (ต่อ)

รายการ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (N=9)			ผู้ปกครอง (N=98)			กรรมการสถานศึกษา (N=7)			รวม (N=114)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
9. โรงเรียนมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินกิจกรรม	4.44	0.72	มากที่สุด	4.76	0.43	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
10. ชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.44	0.72	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด
11. มีการขยายผลการจัดกิจกรรมโดยโรงเรียนเครือข่าย นำรูปแบบกิจกรรมไปใช้	4.78	0.44	มากที่สุด	4.65	0.47	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด	4.68	0.46	มากที่สุด
12. ดึงสังกัด และหน่วยงานภายนอกให้การส่งเสริม/สนับสนุน	4.44	0.72	มากที่สุด	4.74	0.43	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด
รวม	4.58	0.37	มากที่สุด	4.70	0.34	มากที่สุด	4.92	0.13	มากที่สุด	4.71	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 แสดงว่า ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ที่มีต่อนักเรียนโรงเรียนวัดปทุมวนาราม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.34)

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจจำแนกตามสถานภาพพบว่ากรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.13) รองลงมาคือผู้ปกครอง ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.34) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ความสอดคล้องในด้านบริบทของโครงการธนาคารความดีทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านโครงการธนาคารความดีมีความสอดคล้องกับนโยบาย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ

มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านนโยบายของโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการธนาคารความดี ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าผู้ปกครองเห็นว่าโครงการธนาคารความดีมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นโยบายของโรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการธนาคารความดี ทั้งนี้เนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทย และมีนโยบายตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2557 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2557) ตามนโยบายที่ 4.1 นโยบายการศึกษา ที่ให้มีการพัฒนาผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก

2. ความพร้อมในด้านปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการธนาคารความดี ในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความพร้อมด้านผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือครูและบุคลากรทางการศึกษาตามลำดับเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่าด้านผู้บริหารในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

2.1 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน และเห็นว่าผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการตามลำดับ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการจัดให้ผู้บริหารอบรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านภาวะผู้นำ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านครูผู้สอน ในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าครู มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสอนเนื้อหากิจกรรมโครงการธนาคารความดี และเห็นว่าครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมตามโครงการธนาคารความดี ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาสละวาศี (2552: 99-102) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดตาโกศล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชา กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมการนั่งสมาธิก่อนเรียน และกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม ผลการจัดกิจกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านผู้ปกครอง/ชุมชนมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้ปกครองเอาใจใส่ ดูแลในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ เจตคติ สุขภาพร่างกาย และเห็นว่าผู้ปกครอง/ชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยรัตน์ เสนีย์หิม (2553: 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ธนาคารความดีกับการพัฒนาชุมชน

กรณีศึกษาหมู่ที่ 4 บ้านหนองขุย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โครงการดังกล่าวเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับชุมชน ผู้ปกครอง ความมีวินัย ความซื่อตรง ความตรงต่อเวลา ความประหยัด มัธยัสถ์ และความน่าเชื่อถือระหว่างสมาชิกด้วยกัน และส่งผลไปยังบุตรหลาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิงห์คำ ชยโส (2552: ค) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบธนาคารความดีสำหรับหน่วยอบรมประชาชน พบว่า ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน สามารถพัฒนาบุคลากรในชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์ทั้งทางร่างกายจิตใจและสติปัญญา รวมไปถึงช่วยเป็นหูเป็นตา และอบรมสั่งสอนบุตรหลานในด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ด้านหลักสูตร มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษามีความพร้อมและเอื้อกับกิจกรรมของโครงการธนาคารความดี มีการวัด ประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระตามลำดับ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนบูรณาการกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนเข้าไปในหลักสูตรการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.5 ด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินผลการใช้สื่อมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดบริการ สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี ตามลำดับ สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมหน่วยงานภายนอก โดยที่ผ่านมามีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยในด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนให้นักเรียน เช่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้เข้ามาจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน และห้องสมุด บริษัทปูนซิเมนต์ตราอินทรีย์ เข้ามาช่วยพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์การเรียนการสอนด้านอื่น ๆ

2.6 ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมอยู่ในระดับมากโดยส่วนใหญ่เห็นว่าการมีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเห็นว่า อาคารสถานที่มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการศึกษาตามลำดับ สืบเนื่องจากโรงเรียนชุมชน และผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือดูแลบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับโรงเรียน ส่งผลให้ด้านงบประมาณ มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเห็นว่าชุมชนและท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา และเห็นว่าการวางแผนใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบในระดับที่เท่ากัน

3. กระบวนการปฏิบัติของโครงการธนาคารความดีโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการประเมินโครงการและกิจกรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือการจัด

ประชุมนี้เกิดติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิตย์ อริวรรรณา (2551: 1-2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหา ส่งผลให้เด็ก เกิดความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการธนาคารความดี ความพึงพอใจของครูและ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียน โดยรวมมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียนทุกกิจกรรมไม่ใช่เฉพาะโครงการธนาคารความดีเท่านั้น แต่ทุกโครงการของ โรงเรียนชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทั้งหมด จึงส่งผลให้ความพึงพอใจของครูและบุคลากร ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. โรงเรียนวัดปทุมวนารามควรมีการดำเนินการโครงการธนาคารความดีต่อไป ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวม เพราะจากผลการประเมิน โครงการธนาคารความดีในด้านความสอดคล้องของบริบท (context) ความพร้อมด้านปัจจัย (input) หรือทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (process) และด้านผลผลิต (product) พบว่า มีความพร้อมต่อการดำเนินการโครงการธนาคารความดีทุกด้าน

2. ควรจัดให้มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมด้านการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญและร่วมมือกัน จัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องและมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการธนาคารความดี ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน

2. ควรศึกษาผลกระทบของการจัดกิจกรรมโครงการธนาคารความดีในลักษณะและ รูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและมีวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประภาส ละวาคี. (2552). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดตาไถ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยรัตน์ เส้นยี่หิ้ม. (2553). ธนาครความดีกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา หมู่ที่ 4 บ้านหนองขุย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถิตย์ อริวรรณ. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิงห์คำ ชยโส. (2552). กระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบธนาครความดีสำหรับหน่วยอบรมประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สุทธศรี วงษ์สมาน. (2557). เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง นโยบายในการรณรงค์ให้ทุกหน่วยงานนำค่านิยมหลัก 12 ประการไปใช้. กันยายน 2557.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (2543). หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2557. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (เอกสารอัดสำเนา)
- Best, J. W. (1986). *Research in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bottery, M. (1973). *The ethics of education management*. London: Cassell Educational.

บทวิจารณ์หนังสือ : การโค้ชเพื่อการรู้คิด BOOK REVIEW : COGNITIVE COACHING

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/JITTIRAT SAENGLOETUTHAI¹

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่อง การโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching) เล่มนี้แต่งโดย ผู้เขียน รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และอาจารย์ ดร.มารุต พัฒนา เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2557 จัดพิมพ์โดยจรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด เนื้อหาในหนังสือประกอบด้วย 11 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อที่ 1 แนวคิดหลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด หัวข้อที่ 2 Soft Skills และ Hard Skills ของการโค้ชเพื่อการรู้คิด หัวข้อที่ 3 กลไกของการโค้ช หัวข้อที่ 4 กระบวนการโค้ช หัวข้อที่ 5 ธรรมชาติของผู้เรียน ที่ผู้โค้ชควรรู้ หัวข้อที่ 6 การให้ข้อมูลที่กระตุ้นการเรียนรู้ หัวข้อที่ 7 การสื่อสารทางบวก หัวข้อที่ 8 คำถามที่ทรงพลัง หัวข้อที่ 9 การสะท้อนคิด หัวข้อที่ 10 การเรียนรู้ยุคใหม่จากการใส่ใจของผู้โค้ช หัวข้อที่ 11 การประเมินที่เสริมพลัง ในหนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการโค้ชเพื่อการรู้คิด โดยเฉพาะและยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพี่เลี้ยงทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ระบบพี่เลี้ยง การคิด

ABSTRACT

The book of cognitive coaching was written by Associate Professor Dr. Wichai Wongyai and Marut Patphol. It was the 3rd edition which was published in 2014 by Charansanitwong Printing Co., Ltd. The book consists of eleven topics: Topics 1 Concept of cognitive coaching; Topic 2 Soft Skills and Hard Skills of cognitive coaching; Topic 3 Coaching strategies; Topic 4 Coaching process; Topic 5 Coaching approaches and learning style; Topic 6 Information for learning motivation. Topic 7 Positive communication; Topic 8 Power of question; Topic 9 Reflective; Topic 10 New era of learning from Coach's willingness; Topic 11 Empowerment Assessment. The authors particularly compiled the cognitive coaching and appropriately cited examples related to educational coaching.

Keywords: cognitive thinking, coaching

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทนำ

Coaching เป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและสอนงานแบบสองทาง หรืออีกนัยหนึ่งการโค้ชจึงเป็นการสอนงานโดยมุ่งเน้นให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงและการทำงานได้ดีขึ้น ในการสอนงานนั้นหัวหน้างานหรือผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่าจะให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงการทำงานในด้านใดด้านหนึ่งแบบมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง และการโค้ชเพื่อการรู้คิดเป็นบทบาทของผู้สอนในโลกแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ที่พัฒนามาจากบทบาทการสอนที่ผู้สอนทำหน้าที่ให้ข้อมูล เนื้อหาสาระ ให้คำตอบที่ถูกต้อง ใช้สื่อสารทางเดียว กำหนดทิศทางการเรียน กำหนดงานให้ผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยทั้งนี้ ผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับการโค้ชเพื่อการรู้คิด ตั้งแต่แนวคิดหลักการโค้ช ทักษะของการโค้ชเพื่อการรู้คิด กลไกของการโค้ช กระบวนการโค้ช ธรรมชาติของผู้เรียนที่ผู้โค้ชควรรู้ รวมถึงการประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ โดยนำเสนอไว้ทั้งหมด 11 หัวข้อ โดยผู้เขียนจะวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ในด้านเนื้อหาและกระบวนการของการโค้ช ลักษณะการเขียนในประเด็นต่าง ๆ ภาษา การจัดวางเนื้อหา ดังรายละเอียดดังนี้

สังเขปเนื้อหา

หัวข้อที่ 1 แนวคิดหลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงความเป็นมาของการโค้ชเพื่อการรู้คิด ความหมายของการโค้ชเพื่อการรู้คิด เป้าหมายของการโค้ชเพื่อการรู้คิด และหลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด โดยความเป็นมาของการรู้คิดนั้น ผู้แต่งได้กล่าวไว้ในแง่ของบทบาทหน้าที่ของผู้โค้ชและจุดมุ่งหมายของการโค้ช โดยผู้แต่งได้กล่าวไว้ว่า “ผู้โค้ช” ในหนังสือเล่มนี้หมายถึง ผู้สอนที่ใช้การโค้ชให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ผู้แต่งได้เปรียบเทียบความหมายของการโค้ชกับการโค้ชเพื่อการรู้คิด เป้าหมายหลักของการโค้ช และเทคนิควิธีในการโค้ช ส่วนหลักการโค้ชเพื่อการรู้คิดนั้น ผู้แต่งได้กล่าวถึงลักษณะของการโค้ชเพื่อการรู้คิดว่าเป็นมากกว่าการสอนไว้อย่างชัดเจน โดยการยกตัวอย่างและเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทผู้สอน บทบาทของผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และบทบาทการโค้ชเพื่อการรู้คิด นอกจากนี้ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่า การโค้ชเป็นกลไกเพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดความรู้ ความสามารถ การคิดขั้นสูง มีวิธีการเรียนรู้ การตรวจสอบ ประเมินตนเอง กำหนดทิศทางและพัฒนาตนเองได้

หัวข้อที่ 2 Soft Skills และ Hard Skills ของการโค้ชเพื่อการรู้คิด ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงทักษะเสริมการโค้ชให้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย ทักษะทางสังคมและทักษะทางวิชาการ และการใช้สัปปริสธรรม 7 หรือธรรมที่ทำให้คนเป็นสัปปบุรุษ หรือเป็นคนดี ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิต การใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหา การรู้จักตนเอง การรู้จักความพอดี ความพอเหมาะพอสมควร การรู้จักประมาณ การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี ควรคบหาสมาคมหรือไม่ และการรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่ เป็นคนพาลหรือเป็นคนดี โดยผู้แต่งได้ใช้แผนภาพในการแสดงองค์ประกอบของสิ่งที่จะทำให้การโค้ชเพื่อการรู้คิดมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้แต่งกล่าวไว้ว่า ทักษะทางสังคม หรือ จรณ (อ่านว่า จะ-ระ-นะ) เป็นทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ที่แสดงออกผ่านทาง EQ ซึ่งอยู่ทางสมองซีกขวา เป็นความสามารถทางสังคมและการจัดการตนเอง การควบคุมอารมณ์ การมองบวก การติดต่อสื่อสารและความเป็นมิตร ส่วนทักษะด้านความรู้ทางวิชาการ จะต้องมีความรู้ความสามารถที่กำหนดโดยเขาวงกตปัญญาซึ่งอยู่ทางสมองซีกซ้าย จะเห็นได้ว่าในหัวข้อนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอทักษะการโค้ชเพื่อการรู้คิดไว้อย่างเป็นระบบและให้รายละเอียดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า การโค้ชเพื่อการรู้คิดนั้นจะมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยทักษะทางสังคมและทักษะทางวิชาการ และการใช้หลักสัปปริสธรรมร่วมกัน

หัวข้อที่ 3 กลไกของการโค้ช ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงกลไกที่จะนำไปสู่กระบวนการโค้ชและความสำเร็จของการโค้ชว่าควรประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน ให้กำลังใจ สนับสนุนผู้เรียน แก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดให้กับผู้เรียน สร้างความท้าทายให้ผู้เรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการ สนุกสนานสนทนา การถอตอบเรียน ความผูกพันของผู้เรียนกับผู้โค้ช ในหัวข้อนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอวิธีการที่จะนำไปสู่กระบวนการโค้ชไว้อย่างชัดเจนในทุกกลไก ซึ่งผู้อ่านนอกจากจะได้ความรู้เข้าใจกลไกและกระบวนการสู่การโค้ชที่มีประสิทธิภาพแล้ว ผู้อ่านยังสามารถนำกลไกเหล่านี้ไปปฏิบัติตามได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผู้แต่งได้ยกตัวอย่างคำถามจำแนกตามระดับความคิดไว้เป็นแนวทางให้ผู้อ่านนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

หัวข้อที่ 4 กระบวนการโค้ช ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงขั้นตอนการโค้ชที่จะบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การตรวจสอบสภาพจริง การกำหนดทางเลือก การตัดสินใจ และการประเมินผลการโค้ช ผู้แต่งได้นำเสนอกระบวนการโค้ชผ่านขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะกำหนดวิธีดำเนินการที่ชัดเจนทำให้ผู้อ่าน/ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้แต่งได้ยกตัวอย่างการกำหนดเป้าหมาย ที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้ได้ ผู้แต่งเสนอแนะว่าการกำหนดเป้าหมายควรกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นรูปธรรม สามารถสังเกตได้หรือวัดได้ เช่น ผู้เรียนสามารถระบุสระในภาษาอังกฤษได้ ผู้เรียนบอกเลขสองหลักได้

หัวข้อที่ 5 ธรรมชาติของผู้เรียนที่ผู้โค้ชควรรู้ ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของประชากรโลก การอบรมเลี้ยงดูคนรุ่นใหม่และปัญหาที่พบในคนรุ่นใหม่ทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู โรคภัยไข้เจ็บและมลพิษจากสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นแล้วผู้แต่งยังได้กล่าวถึงจิตในการเรียนรู้ทั้ง 6 ประเภท โดยจิตทั้ง 6 ประเภทนี้ได้มีความเชื่อมโยงกับรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Grasha & Reickman ได้แก่ การเรียนรู้แบบแข่งขัน แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยงแบบพึ่งพา แบบร่วมมือ และแบบมีส่วนร่วม จากความเชื่อมโยงดังกล่าว ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้โค้ชทราบจิตในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนแล้วจะสามารถใช้วิธีการโค้ชได้เหมาะสมกับจิตและลักษณะของผู้เรียนแต่ละคนด้วย ซึ่งเนื้อหาในหัวข้อนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้ที่จะนำการโค้ชเพื่อการรู้คิดไปใช้ เพราะผู้โค้ชสามารถนำการโค้ชเพื่อการรู้คิดไปใช้ได้สอดคล้องกับจิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อที่ 6 การให้ข้อมูลที่กระตุ้นการเรียนรู้ ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึง การกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งแบบการให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าการให้ข้อมูลแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยการให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้เรียน การให้ข้อมูลแบบย้อนกลับมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดแข็งและจุดด้อย ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของตนเอง และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอดมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมภายหลังการจัดการเรียนรู้ ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้เชื่อมโยงให้ผู้อ่านได้เห็นว่าการกระตุ้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจิตของผู้เรียนว่ามีความสำคัญอย่างไร ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง การโค้ชเพื่อการรู้คิดจึงควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เน้นแรงจูงใจภายในและความเรียนรู้ของผู้เรียน

หัวข้อที่ 7 การสื่อสารเชิงบวก ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงการสื่อสารเชิงบวกที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง โดยการสื่อสารเชิงบวกนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียน ใช้ภาษากายที่มีประสิทธิภาพ ใช้ภาษาเชิงบวก หลีกเลี่ยงคำตำหนิ สื่อสารในแนวราบและติดตามพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากการสื่อสารเชิงบวกแล้วผู้แต่งยังกล่าวถึง ทักษะการชื่นชมและเห็นคุณค่าว่าเป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และเป็นทักษะสำคัญของผู้ที่ทำหน้าที่โค้ช ซึ่งประกอบด้วย ความประทับใจในผลงาน ชื่นชอบพฤติกรรมและชื่นชมลักษณะ ในหัวข้อนี้ผู้อ่านจะได้ประโยชน์อย่างมากเกี่ยวกับการใช้ภาษาและเทคนิคในการโค้ชที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

หัวข้อที่ 8 คำถามที่ทรงพลัง ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงคำถามที่ทรงพลังว่าเป็นคำถามกระตุ้นการคิด เป็นคำถามแบบเปิดและนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ โดยกลยุทธ์ในการตั้งคำถามที่ทรงพลังสำหรับผู้โค้ช ได้แก่ การวางแผนล่วงหน้า หลีกเลี่ยงการใช้คำถามนำ เว้นระยะเวลาให้คิดหาคำตอบ ไม่ย้ำคำถามและคำถามต้องมี

ความชัดเจน หลากหลาย และถามทีละหนึ่งคำถาม ผู้แต่งได้กล่าวถึงคำถามที่ทรงพลังว่าประกอบด้วย 5 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ คำถามที่กระตุ้นให้มีจุดหมายในการคิด คำถามกระตุ้นความปรารถนา คำถามเสริมพลัง คำถามกระตุ้นแรงบันดาลใจ และคำถามเชิงลึก ในบทนี้ผู้อ่านจะได้รับความรู้ทั้งกลยุทธ์ในการตั้งคำถาม และการตอบสนองคำถามของผู้เรียน พร้อมทั้งได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำถามประเภทต่าง ๆ คำกริยาที่ใช้ในการตั้งคำถามในการโค้ช ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการโค้ชเพื่อการรู้คิดได้อย่างเหมาะสม

หัวข้อที่ 9 การสะท้อนคิด ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญของการสะท้อนคิดว่าการสะท้อนคิดเป็นการให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรอง ทบทวนพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีเหตุผล ด้วยสติและปัญญา และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบผ่านประสบการณ์ที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึก โดยการประมวลผลทางสมองที่เรียกว่า Mental Model ผู้แต่งได้กล่าวถึงการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีซึ่งมีหลายวิธี เช่น การถอดบทเรียน และการใช้สุนทรียสนทนา ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงกระบวนการ ลักษณะและวิธีการถอดบทเรียน รวมถึงสุนทรียสนทนาที่จะนำไปใช้ในการสะท้อนคิดและการเชื่อมการสะท้อนคิดกับการโค้ชว่าผู้โค้ชควรโค้ชอย่างไรเพื่อนำไปสู่การรู้คิดไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถนำกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสะท้อนคิดไปใช้ในการโค้ชเพื่อการรู้คิดได้

หัวข้อที่ 10 การเรียนรู้ยุคใหม่จากการใส่ใจของผู้โค้ช ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเรียนรู้ จุดเน้นการเรียนรู้และชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพว่าเป็นพัฒนาการของการจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และชุมชนการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้แต่งยังกล่าวถึงเทคนิคการปรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้โค้ชที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนรายบุคคลได้ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อได้รับการโค้ชด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมทั้งการเพิ่ม ลด บรูณาการ หลอมรวม ผู้แต่งยังได้กล่าวถึงการเรียนรู้ ในสังคมพหุวัฒนธรรม การสอนน้อย...เรียนรู้มาก และการเสริมพลังการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการโค้ช และการโค้ชเพื่อการรู้คิดกับการแก้ปัญหาที่ต้นตอ เนื้อหาในหัวข้อนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและแนวทางการโค้ชเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติด้วย

หัวข้อที่ 11 การประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมพลัง ในหัวข้อนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมพลังว่าเป็นวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับการประเมินในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแนวความคิดในการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ผู้แต่งได้อธิบายหลักการและรายละเอียดของการประเมินการเรียนรู้ที่เสริมพลังไว้อย่างชัดเจน และยังได้กล่าวถึงการประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบความพร้อมในการเป็นโค้ช

พร้อมทั้งยังได้ยกตัวอย่างแบบประเมินต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ในหัวข้อนี้ผู้อ่านจะได้เห็นความสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงในศตวรรษที่ 21 และ ปรับกระบวนการทัศน์ของตนเองเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

บทวิจารณ์

ในปัจจุบันหนังสือ หรือตำราวิชาการกับระบบพีเลียงและการให้คำปรึกษายังมีจำนวน ไม่มากนัก และส่วนใหญ่มักเป็นการเขียนเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติแบบกว้าง ๆ ทั้งที่ ระบบพีเลียงและการให้คำปรึกษาเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้นานแล้ว ดังนั้น ในหนังสือเล่มนี้ผู้แต่ง จึงได้รวบรวมแนวคิด หลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด และประสบการณ์ของผู้แต่งมาเรียบเรียงด้วยเนื้อหา ที่สั้น เข้าใจง่าย แต่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้ รวมถึงสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับสาขาอื่น ๆ ด้วย

ผู้แต่งได้นำเสนอเนื้อหาในแต่ละหัวข้อได้อย่างสมบูรณ์ โดยเริ่มนำเสนอหัวข้อจากแนวคิด หลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด Soft Skills และ Hard Skills ของการโค้ชเพื่อการรู้คิด กลไกของการโค้ช กระบวนการโค้ช จนถึงการเรียนรู้ยุคใหม่จากการใส่ใจของผู้โค้ชและการประเมินผู้เรียนและผู้โค้ช แบบเสริมพลัง พร้อมทั้งมีการนำเสนอแผนภาพ ตาราง และตัวอย่างประกอบคำบรรยายอย่าง เหมาะสม ชัดเจน ง่ายต่อการศึกษาและการทำความเข้าใจ แม้ผู้อ่านจะยังไม่เคยมีประสบการณ์ ในการโค้ชเลยก็ตาม จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ ผู้แต่งได้สังเคราะห์องค์ความรู้ ประสบการณ์ของ ผู้แต่ง เพื่อให้นักศึกษา คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจในการโค้ชและ การคิด ได้ศึกษาและสามารถดำเนินการโค้ชได้อย่างถูกต้อง รวมถึงรวบรวมประเด็นปัญหาที่อาจจะ เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการโค้ชให้ผู้โค้ชได้พึงระวังด้วย

หนังสือการโค้ชเพื่อการรู้คิดเล่มนี้ เป็นหนังสือที่นำเสนอเนื้อหาและกระบวนการของ การโค้ชได้อย่างชัดเจน เหมาะสม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา คณาจารย์ ครูและบุคลากร ทางการศึกษาและผู้สนใจเกี่ยวกับการโค้ชเพื่อพัฒนาการคิดและคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังยกตัวอย่างและใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการนำไปใช้ ทั้งยังมี ลักษณะการเขียน และการนำเสนอเนื้อหาที่สั้นแต่ชัดเจน รวมถึงการจัดวางเนื้อหาที่เป็นระบบ มีการลำดับหัวข้อที่สำคัญใหญ่-ย่อย อย่างเหมาะสมและน่าติดตาม มีภาพ ตาราง ประกอบ คำอธิบายที่สมบูรณ์ ส่วนข้อจำกัดของหนังสือเล่มนี้นั้นจะเห็นได้ว่า เป็นการเขียนในลักษณะการให้ เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ จึงขาดการอธิบายรายละเอียด ทำให้ผู้อ่านที่มีพื้นฐานความรู้ต่างกันจึงเกิด ความเข้าใจต่างกันด้วย

การนำความรู้ที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้

หนังสือเล่มนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด โดยใช้กระบวนการโค้ช ซึ่งเป็นกระบวนการที่พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และทำให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาครูและผู้บริหารได้พัฒนาวิชาชีพของตนเองโดยใช้กระบวนการโค้ช เนื่องจากกระบวนการโค้ชทำให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2557). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (Journal for Social Science Research) เป็นวารสารบัณฑิตศึกษา ด้านสังคมศาสตร์เกิดจากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก 4 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี) โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ กำหนดตีพิมพ์วารสารราย 6 เดือน (จำนวน 2 ฉบับต่อปี) วารสารสังคมศาสตร์วิจัยเน้นการนำเสนอบทความวิจัย โดยอาจมีบทวิจารณ์หนังสือ (book review) หรือบทความปริทัศน์ (review article) ตีพิมพ์พร้อมด้วย บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 คน ชื่อผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิถือเป็นความลับ และการประสานงานระหว่างผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิต้องผ่านกองบรรณาธิการเท่านั้น

ผู้ประสงคจะส่งบทความ ให้กรอกรายละเอียดในหนังสือส่งบทความเพื่อรับรองว่าผลงานดังกล่าวเป็นของตนเองและเป็นผลงานใหม่ไม่เกิน 2 ปี ไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่ใด และจะไม่ส่งเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน จากวันที่รับบทความ กรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาควรใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้เขียนร่วมด้วย

การเรียงลำดับเนื้อหา จัดรูปแบบ และการพิมพ์ขนาดอักษร สำหรับบทความวิจัยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน (Author) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 15-20 บรรทัด (300-350 คำ) โดยให้สรุปเนื้อหาของบทความทั้งหมดให้เข้าใจที่มาของการทำวิจัย วิธีการโดยย่อ ผลที่ได้จากการวิจัย และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และได้ผลลัพธ์อย่างไร
4. คำสำคัญภาษาไทย ไม่เกิน 5 คำ (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย มีขนาดและเนื้อหาเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) แปลจากคำสำคัญภาษาไทย
7. บทนำ (Introduction) ชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่ทำ และขอบขอบเขตของปัญหาวิจัย

8. วัตถุประสงค์ (Objective) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้

9. วิธีดำเนินการ (Material and Method) อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยในสาระสำคัญที่จำเป็น โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย (Result/Finding) แสดงผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยโดยตรง ซึ่งอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิ ตารางหรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่เข้าใจได้ง่าย

11. อภิปรายผล (Discussion) อภิปรายและอ้างอิงให้เห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวนั้น ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในส่วนใด และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดจากผลการดำเนินงานให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยอื่น ๆ

12. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แนะนำการนำไปใช้ และแนะนำเพื่อนำไปต่อยอดการวิจัย

13. สรุป (Conclusion) สรุปประเด็นข้างต้นทุกข้อให้ได้ความกะทัดรัด ประมาณ 1 ย่อหน้า

14. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ดูการลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความประกอบข้างต้น

การพิมพ์ ขนาดตัวอักษร และความห่างระหว่างบรรทัด

ให้พิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ (ชื่อเรื่อง-เอกสารอ้างอิง และตาราง) จำนวน 15-20 หน้า (4,500-6,000 คำ) ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคา (Single Space) โดยมีรายละเอียดแต่ละรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้เขียน (Author) และหัวข้อ “บทคัดย่อ” หรือ “Abstract” ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ

3. คำสำคัญ (Keywords) และ หัวข้อหลัก (Heading) ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา เนื้อหาของคำสำคัญขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดชิดขอบกระดาษด้านขวา

4. ชื่อข้อหัวข้อย่อย (Sub-heading) และชื่อตารางขนาด 16 จุด/หนา ข้อความในตารางขนาดตัวอักษร 14 จุด จัดไว้กลางหน้ากระดาษ

5. ความห่างระหว่างข้อความ เมื่อสิ้นสุดเนื้อหาแล้วขึ้นหัวข้อหลักเคา 2 ครั้ง เนื้อหาบรรทัดใหม่ถัดจากหัวข้อให้เคา 1 ครั้ง ตามปกติ

การลงรายการเอกสารอ้างอิงในเนื้อเรื่องของบทความ (Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ ใช้การอ้างแบบนาม-ปี (Author-year) ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาของบทความ (In-text Citation) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การอ้างอิงมี 2 แบบ คือ แบบที่ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ และที่ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ

แบบที่ 1 ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ข้อความที่อ้างถึง...(ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง,ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ ใช้เฉพาะนามสกุล เช่น

...ชาวเขามีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ประไพ อุดมทัศน์ย์, 2530: 20)

...จึงค้นหาข้อมูลโดยใช้ห้องสมุดอื่น ๆ (Taylor, 1968: 181-182)

แบบที่ 2 ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ข้อความที่อ้าง... ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ เมื่อนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น

ประไพ อุดมทัศน์ย์ (2530: 20) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการดำเนินงาน...

เทเลอร์ (Taylor, 1968: 181-182) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า เมื่อบุคคลต้องการข้อสนเทศ...

2. การอ้างอิงที่ไม่ระบุหมายเลขหน้า ให้เรียงเรียงตามข้อ 1 ต่างเพียงตัดหมายเลขหน้าออกเท่านั้น

3. การลงรายการอ้างอิง

3.1 ให้ตัดยศ ตำแหน่งทางวิชาการ วิชาชีพ ฐานะการสมรสออก เช่น ศาสตราจารย์ ดร.เปลื้อง ณ นคร ให้เขียนว่า (เปลื้อง ณ นคร, 2536: 42)

3.2 กรณีผู้แต่งใช้นามแฝง ให้ใช้นามแฝงตามที่ปรากฏจริง เช่น (หยก บุรพา, 2525: 41-45)

3.3 กรณีผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ใช้เฉพาะนามสกุลเท่านั้น เช่น Douglas Cockerell ให้เขียนว่า (Cockerell, 1985: 56-60) หากนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น ค็อกเกอร์เรลล์ (Cockerell, 1985: 56-60) อธิบายว่า...

3.4 กรณีผู้แต่งคนไทย เขียนเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ใส่ชื่อและนามสกุล เช่น เกษม สุวรรณกุล ให้เขียนว่า (Kasem Suwanagul, 1982: 60-75)

3.5 กรณีผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ หรือเป็นองค์กร หน่วยงาน ให้คงไว้ตามเดิม เช่น (กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, 2516: 16-25), (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ [จวน อุฏฐายี], 2512: 95), (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2540: 27)

3.6 กรณีผู้แต่งหลายคน

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยมีคำว่าและคั่นระหว่างกลาง เช่น (ชุติมา สัจจานันท์ และนันทิพา มีแต้ม, 2530: 17-25), (Marks and Neilwson, 1991: 26-29)

ผู้แต่ง 3-6 คน ให้ระบุผู้แต่งทุกคน โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน ยกเว้นคนสุดท้ายให้คั่นด้วยคำว่า “และ” เช่น (เจือ สตะเวทิน, ฐะประนีญ์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ, 2519: 98-100)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน ให้ระบุเฉพาะชื่อ 3 คนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศให้ตามด้วยคำว่า “and other” หรือ “et al” (กอบแก้ว โชติบุญขร, สุกานดา ดีโพธิ์กลาง, กาญจนา ใจกว้าง และคณะ, 2540: 42), (Sarton, Saffdy, Gate et al., 1982: 67)

3.7 อ้างเอกสารของผู้แต่งคนเดียวกัน และมีหลายเรื่อง แต่มีปีที่พิมพ์เดียวกัน ให้ใส่ ก ข ค กำกับ หรือ a b c ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520 ก: 64-75), (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520 ข: 52-55)

3.8 กรณีอ้างอิงเนื้อหาที่เหมือนกัน สอดคล้องกัน หรือ มีความหมายเดียวกัน ของผู้แต่งหลายคน ให้ระบุผู้แต่งและรายละเอียดทุกคนโดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่น เช่น (ธงชัย สันติวงษ์, 2533: 45-47; นิพนธ์ จิตต์ภักดี และทิพาพันธ์ สังฆพงษ์, 2547: 15)

3.9 กรณีที่เอกสารไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ลงรายการว่า ม.ป.ป. หรือ n.d. ในกรณีภาษาต่างประเทศ เช่น (นิธิตรา สฐิตะธรรมานนท์ และคณะ, ม.ป.ป.: 12)

3.10 กรณีอ้างอิงเอกสารต่อจากเอกสารอื่น

1) หากให้ความสำคัญกับเอกสารต้นฉบับเดิมมากกว่า ให้ลงรายการของเอกสารต้นฉบับ ตามด้วยคำว่า “อ้างถึงใน” หรือ “quoted in” หรือ “cited by” ในกรณีเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารรอง เช่น (ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110 อ้างถึงใน วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171), (Felix, 1993: 17 quoted in Rampel, 1994: 94)

2) หากให้ความสำคัญกับเอกสารรองมากกว่า ให้ลงรายการเอกสารรองตามด้วยคำว่า “อ้างจาก” หรือ “quoting” หรือ “citing” ในกรณีภาษาต่างประเทศ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารต้นฉบับเดิม เช่น (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171 อ้างจาก ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110), (Rampel, 1994: 94 citing Felix, 1993: 17)

3.11 กรณีเอกสารอ้างอิงไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง แต่ปรากฏชื่อบรรณาธิการ (ed.) ผู้รวบรวม (comp.) หรือ ผู้แปล (trans.) ให้ลงชื่อบรรณาธิการ ผู้รวบรวม หรือผู้แปล เช่น (สัมพัฒน์ มนัสไพบุลย์, บรรณาธิการ, 2541: 25), (Normans, ed., 1999: 68-72)

การลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ และให้เรียงเอกสารปฐมภูมิไว้ก่อนเอกสารทุติยภูมิ แสดงการลงรายการเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. **หนังสือทั่วไป** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อหนังสือ**.// ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่ (ถ้ามี).// เล่มที่ใช้อ้าง (ถ้ามี).// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์. เช่น เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์. (2548). **วิศวกรรมเครื่องมือ (Tool engineering)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. Longman, S. V. (2004). Page and stage: An approach to scrip analysis. Boston, MA: Pearson.

2. **หนังสือรวมเรื่อง** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ. /ในชื่อบรรณาธิการ, ตำแหน่ง (ถ้ามี) //ชื่อหนังสือรวมเรื่อง// (หมายเลขหน้าบทความ).// ชื่อจังหวัดที่พิมพ์: ชื่อสำนักพิมพ์. เช่น

สุปราณี แจ่มบำรุง. (2546). ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวัน. ใน สุปราณี แจ่มบำรุง และคณะ, บรรณาธิการ. **ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2546** (พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 21-26). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).

3. **หนังสือแปล** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อหนังสือแปล**.// แปลจาก/ชื่อหนังสือต้นฉบับ// (พิมพ์ครั้งที่).// โดย/ชื่อผู้แปล.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์. เช่น พารากินสัน, ซี บอร์โทค และรัสตอมจิ, เอ็ม เค. (2536). **การบริหารยุคใหม่**. แปลจาก Rarlties in management. โดย เริงค์ดี ปานเจริญ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

4. **วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์.// (ปีที่วิจัยสำเร็จ).// **ชื่อวิทยานิพนธ์**.// วิทยานิพนธ์ปริญญา(ระดับ)/ชื่อสาขาวิชา/สังกัดของสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย. เช่น

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). **การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5. **รายงานการวิจัย** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้วิจัย.// (ปีที่พิมพ์).// **รายงานการวิจัยเรื่อง**...// สถานที่พิมพ์: /ผู้จัดพิมพ์. เช่น

ชวนพิศ สุทัศนเสนีย์. (2534). **รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้และไม่ใช้บริการกฤตภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

6. **วารสาร** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์, /เดือน).// ชื่อบทความ. /ชื่อวารสาร, /ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าบทความ. เช่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2544, เมษายน). อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. **รัฐสภาสาร**, 49 (4), 1-16.

7. **หนังสือพิมพ์และกฤตภาค** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์./เดือน/วันที่).//ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้าบทความ. เช่น

ทีมข่าวเศรษฐกิจ. (2545, กันยายน 18). ผลพวงแห่งการพัฒนา 4 ทศวรรษ บทเรียนแผน 9 – ก้าวอย่างยั่งยืน. **มติชน**, 7.

8. **อินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้จัดทำเว็บไซต์.// (ปีที่เข้าถึง).//ชื่อเว็บไซต์./<แหล่งที่อยู่ที่สามารถเข้าถึงได้>/(วัน/เดือนที่เข้าถึง). เช่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร, สำนักหอสมุด. (2548). ฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุด. <<http://library.nu.ac.th/>> (1 ตุลาคม)

การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ให้ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทวิจารณ์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง โดยเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน โดยอาจตั้งตามชื่อหนังสือที่วิจารณ์ ตั้งชื่อตามตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง หรือตั้งชื่อด้วยการให้ประเด็นชวนคิด

2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ความเป็นมาของหนังสือ และอธิบายเหตุผลใจที่ทำให้วิจารณ์หนังสือนั้น

4. บทวิจารณ์ เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยเสนอแนะจุดเด่นและจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อ ควรเขียนเล่าอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ต่อหนังสือเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไรมายังผู้อ่านหนังสือ และสื่อสารชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็นควรนำเสนอตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่มีจุดเด่นและจุดด้อยควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อยเพื่อให้เกียรติและแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือการสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์

6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบและรูปแบบการพิมพ์บทความปริทัศน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทปริทัศน์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน
2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทนำ กล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่นำเสนอ และเป็นการเขียนนำไปสู่เนื้อหาแต่ละประเด็น

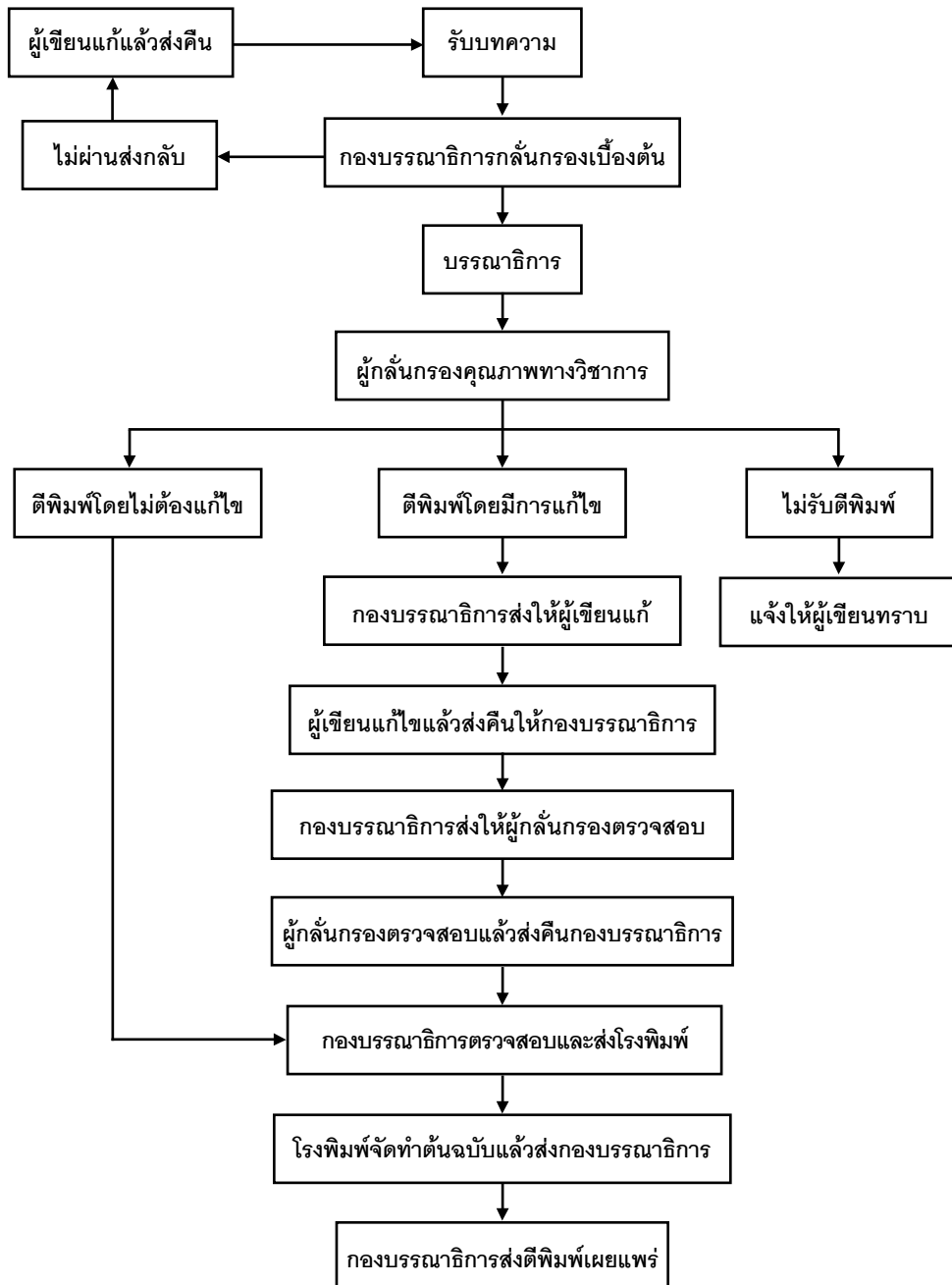
4. บทปริทัศน์ เป็นการเขียนวิพากษ์งานวิชาการ ที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

การพิมพ์ต้นฉบับวิจารณ์หนังสือและบทความปริทัศน์ ให้พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ ไม่เกิน 20 หน้า ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคาะ (Single Space) ชื่อเรื่องใช้ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ หัวข้อหลักใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาใช้ขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดข้อความกระจายแบบไทย

ขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

หนังสือนำเสนอบทความวิจัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

เรื่อง นำส่งบทความวิจัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. เอกสารบทความวิจัยจำนวน 3 ชุด

2. CD บทความวิจัยจำนวน 1 แผ่น (พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word 2007)

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว ชื่อ และ นามสกุล

I, Mr./Mrs./Miss Name & Surname

(ชาวไทยระบุทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชาวต่างชาติระบุเฉพาะชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่เพื่อการติดต่อโดยละเอียด แขวง/ตำบล

เขต/อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร E-mail:

ขอส่งบทความวิจัย ☐ ไม่เป็น หรือ ☐ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สาขา มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อบทความภาษาไทย

2. ชื่อบทความภาษาอังกฤษ

3. เจ้าของผลงาน (ระบุคำนำหน้าชื่อ นาย นาง นางสาว พระมหา เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ)

คนที่ 1 ชื่อ (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 2 ชื่อ (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 3 ชื่อ (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ นอกจากนี้ ผลงานดังกล่าวยังไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด
ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่อื่น และจะไม่ส่งเพื่อเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน

จึงขอส่งบทความมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

รับบทความเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

ลงชื่อ (ผู้ส่งบทความ)

ลงชื่อ (ผู้รับบทความ)

(.....)

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ

ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 220 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)

จำหน่ายปลีก ฉบับละ 120 บาท

บอกรับตั้งแต่ ปีที่.....ฉบับที่.....เป็นเวลา.....ปี

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ที่บ้าน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

สถานที่จัดส่ง

☐ ที่ทำงาน

☐ ที่บ้าน

(ลงชื่อ).....

ชำระค่าสมาชิกโดย

☐ เงินสด ในนาม.....

☐ ธนาณัติ (สั่งจ่าย ปณ. สนามจันทร์) ในนาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ 0-3426-1021-36 โทรสาร 0-3426-1071

☐ โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ในนาม วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม)
ธนาคารกรุงไทย สาขานครปฐม เลขที่บัญชี 701-0-68818-4 พร้อมแฟกซ์หลักฐาน
การโอนเงินและที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสารฯ มาที่ โทรสาร 0-3426-1069

หมายเหตุ เริ่มออกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2553

